

การวิจัยและพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้
ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

Research and Development of the Guideline for Enhancing
the Learning Opportunity and Equity in Boarding Schools
in Northern Thailand

ผู้วิจัย

อรนุช มั่งมีสุขศิริ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2562

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากท่านเลขาธิการ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้วิจัยและพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือในครั้งนี้ ขอขอบคุณ ดร. อโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาที่ให้คำปรึกษา ในการทำวิจัย ขอขอบคุณ ผศ.ดร.ไพรัช สู่แสนสุข อาจารย์จากวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และ ดร.ลาวัณย์ ตรีเนตร ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะการทำวิจัย และ ติดตามผลการทำงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง ในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและ ให้ข้อเสนอแนะในการวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณนักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ผู้ช่วยนักวิจัย ในการเก็บข้อมูลและร่วมวิเคราะห์ข้อมูล ขอขอบคุณผู้บริหาร ครูและนักเรียนจากโรงเรียน ประจำพักนอน ภาคเหนือ ทั้ง 18 โรงเรียน ที่ให้ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ศักยภาพและ สภาวะการณ์ของโรงเรียน ทำให้งานวิจัยครั้งนี้มีเนื้อหาสมบูรณ์เป็นอย่างมาก ขอขอบคุณ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการ วิจัยครั้งนี้ทุกท่าน ที่กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา

อรนุช มั่งมีสุขศิริ

บทสรุปผู้บริหาร

ชื่อเรื่อง การวิจัยและพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ
ชื่อผู้วิจัย นางอรนุช มั่งมีสุขศิริ
ปีที่ทำเสร็จ 2562

...
 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ มีวัตถุประสงค์ 4 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ 2) เพื่อศึกษาศักยภาพและสภาวะการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ 4) เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาศักยภาพและสภาวะการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เป็นนักเรียน 90 คน ครู 54 คน ผู้บริหาร 18 คน จากโรงเรียนประจำพักนอน ใน 3 จังหวัดภาคเหนือได้แก่จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอนและตาก ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ โดยการประชุมระดมสมองนักวิจัย นักวิชาการทางการศึกษา ศิษษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนประจำพักนอน รวม 25 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการตรวจสอบคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ด้านการกำหนดนโยบายและแผน ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา รวม 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และกลุ่มตัวอย่างเพื่อการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ภาคเหนือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ และชุมชนของโรงเรียน จำนวน 37 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติเชิงบรรยายหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลการศึกษาลักษณะการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เป็นโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ อยู่ในพื้นที่สูง ทุรกันตาร ห่างไกล เดินทางไม่สะดวก โดยโรงเรียนจัดการเรียนรู้ อาหารและที่พักนอนพร้อมกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับผู้เรียน เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเสมอภาค และเท่าเทียม การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้มี 4 แนวทางคือ 1) การจัดทำมาตรการเพื่อการจัดโอกาสทางการเรียนรู้ 2) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น 3) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนรู้ 4) การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับโรงเรียน ชุมชน ภาคส่วนต่างๆ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้มีบทบาทในการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการเรียนรู้นี้ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ และภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน มีเป้าหมายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ที่เด็กวัยเรียนและผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ได้รับโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียน มีคุณภาพตามมาตรฐานที่เท่าเทียมกับผู้เรียนในโรงเรียนทั่วไป สามารถพึ่งตนเอง และรักบ้านเกิดเพื่อสามารถทำประโยชน์ให้ครอบครัว ชุมชน และสังคมถิ่นที่อยู่ได้

2. สรุปผลการศึกษาศักยภาพและสภาวะการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือโดยการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน และปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ดังนี้ ศักยภาพและสภาวะการณ์ที่เป็นจุดแข็งของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ได้แก่การจัดพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และมีจิตสาธารณะสำนึกรักบ้านเกิด ศักยภาพและสภาวะการณ์ที่เป็นจุดอ่อนจากปัจจัยภายใน ของโรงเรียนประจำพักนอน ได้แก่ จำนวนเงินงบประมาณเพื่อจัดการเรียนรู้ ไม่เพียงพอ จำนวนครูเพื่อการดูแลแลนักเรียนภาคประจำพักนอนไม่เพียงพอ สาธารณูปโภคไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสม บางโรงเรียนไม่มีระบบอินเทอร์เน็ต คุณภาพด้านวิชาการของผู้เรียนต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการอ่าน เขียน ภาษาไทย ศักยภาพและสภาวะการณ์ที่เป็นโอกาสจากปัจจัยภายนอกโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ได้แก่ ภาคส่วนต่างๆ ให้การสนับสนุน ให้ทุนการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาการอาชีพ และศักยภาพและสภาวะการณ์ที่เป็นอุปสรรคจากปัจจัยภายนอกของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ได้แก่ ความยากจน ชุมชนไม่รู้หนังสือ ความไม่เข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเชื่อของกลุ่ม ชาติพันธุ์ การคมนาคมไม่สะดวก

3. สรุปผลการพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ โดยการประชุมสมองของนักวิจัย นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวม 25 คน ยกร่างแนวทาง และตรวจสอบคุณภาพร่างแนวทาง โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ผลปรากฏว่ามีความคิดเห็นสอดคล้องกับลักษณะและผลการพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือของการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนนำ การสร้างความรู้ความเข้าใจในภูมิหลังของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

ส่วนที่ 1 หลักการและแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ หลักการมี 3 เรื่อง คือหลักการบูรณาการ โดยมีพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนาเชื่อมโยงมิติเชิงภารกิจ(function based) ของทุกภาคส่วนมาทำงานร่วมกัน หลักการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และหลักการมีส่วนร่วม โดยมีแนวทางทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ 4 แนวทาง สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ 1) การจัดทำมาตรการเพื่อการจัดโอกาสทางการเรียนรู้ 2) การพัฒนามาตรฐานสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น 3) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ 4) การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับโรงเรียน ชุมชน ภาคส่วนต่างๆ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับนโยบาย

ส่วนที่ 2 การนำแนวทางไปใช้สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ประกอบด้วย บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการนำแนวทางไปใช้ และเงื่อนไขความสำเร็จของการนำแนวทางไปใช้ โดย ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน หน่วยงานหลักในการนำไปใช้ ได้แก่โรงเรียนประจำพักนอน หน่วยงานสนับสนุนและเชื่อมโยงนโยบายการจัดการเรียนรู้สู่การนำไปปฏิบัติในโรงเรียนคือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานกำหนดนโยบายและจัดปัจจัยจำเป็นโดยมีภาคส่วนต่าง ๆ สนับสนุน ส่งเสริม และมีส่วนร่วม ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับเงื่อนไขความสำเร็จในการนำแนวทางไปใช้ โดยมีโรงเรียนประจำพักนอนเป็นหน่วยงานหลัก คือการวางแผนปฏิบัติการประจำปีตามแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ การจัดปัจจัยความพร้อมเพื่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการอย่างเหมาะสม เพียงพอ เช่น การจัดงบประมาณ การจัดคณะบุคคล สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น การจัดหลักสูตรอาชีพหลากหลายเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ การปลูกฝังให้ผู้เรียนสำนึกรักบ้านเกิด มีจิตสาธารณะ และผู้บริหารเป็นผู้นำการสร้างกลไกการทำงานร่วมกันระดับโรงเรียน ชุมชน หน่วยงาน ภาคส่วนต่างๆ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

4. สรุปผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ โดยประเมินจากผู้บริหาร นักวิชาการจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ภาคเหนือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ และชุมชนของโรงเรียน มีผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนำผลการวิจัยนี้ไปใช้กำหนดนโยบายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เป็นนโยบายเฉพาะของโรงเรียนประจำพักนอนโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน เช่น นโยบายการรับนักเรียนของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ที่มีเงื่อนไขแนวทางการรับนักเรียนแตกต่างจากการรับนักเรียนในโรงเรียนปกติทั่วไป นโยบายการจัดสรรงบประมาณสำหรับโรงเรียนประจำพักนอนที่อยู่บนพื้นที่สูง ทุรกันดาร ห่างไกล เพื่อเป็นค่าสาธารณูปโภค ค่าตอบแทนครู ค่าพาหนะการเดินทางติดต่อสื่อสารของโรงเรียนกับต้นสังกัดเนื่องจากเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ 2 ภาค คือภาคปกติเหมือนโรงเรียนทั่วไป และภาคประจำพักนอนที่ต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นด้วย นโยบายการสนับสนุนเงินอุดหนุนรายหัวเป็นค่าอาหารนักเรียน และการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประจำพักนอน ให้ครอบคลุมนักเรียนขยายโอกาสระดับมัธยมศึกษาที่ต้องเรียนรู้งานอาชีพ และกินอยู่ พักนอนประจำในโรงเรียน เพิ่มขึ้น เป็นต้น

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีโรงเรียนประจำพักนอนในสังกัด นำผลการวิจัยนี้ไปใช้โดยนำหลักการ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงมิติเชิงภารกิจ(function based) ของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ วิสาหกิจ เอกชน เช่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุข การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกรมคมนาคม มาทำงานร่วมกันในการส่งเสริมการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน

3. โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือแนะนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนไปใช้ตามเงื่อนไขความสำเร็จของการนำแนวทางจากการวิจัยนี้ไปใช้โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำในการบริหารจัดการสร้างกลไกการทำงานร่วมกันระหว่างครู ในโรงเรียน ชุมชน หน่วยงาน ภาคส่วนต่างๆ ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1 การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยและพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ซึ่งผลการวิจัยเป็นแนวทางตามบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการนำแนวทางไปใช้ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติในโรงเรียนดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยพัฒนาต่อยอดการนำแนวทางสู่การปฏิบัติในระดับต่างๆ เช่น ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับโรงเรียนประจำพักนอน เป็นต้น

2. ในขั้นตอนของลงวิจัยภาคสนามครั้งนี้พบว่ายังมีบางโรงเรียนที่มีศักยภาพและสภาวะการณ์ที่เป็นจุดแข็ง และศักยภาพและสภาวะการณ์ที่เป็นโอกาส สามารถใช้ผลการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตามแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ได้ในทันที แต่มีบางโรงเรียนที่ยังต้องการ การส่งเสริมจากหน่วยงาน ภาคส่วนต่างๆ พัฒนาแก้ไขจุดอ่อน และอุปสรรคอีกมาก การวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาประเภท คู่มือปฏิบัติการ หรือเครื่องมือสำเร็จรูปต่างๆ (Tool Kids) เช่น คู่มือการพัฒนาหลักสูตรอาชีพ เครื่องมือการสำรวจประชากรวัยเรียนและการแนะแนวการศึกษาให้ผู้ปกครองในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ สื่อการสอนภาษาไทยสำหรับครูจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่เป็นเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เป็นต้น

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีโรงเรียนประจำพักนอนในสังกัด ควรศึกษาวิจัยการจัดทำแนวทางการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของโรงเรียนประจำพักนอน ร่วมกับโรงเรียนเพื่อการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ มีอัตลักษณ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะของโรงเรียนประจำพักนอน และผู้เรียนมีคุณภาพตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่นของโรงเรียน

ชื่อวิจัย การวิจัยและพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้
ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ
ชื่อผู้วิจัย นางอรนุช มั่งมีสุขศิริ
ปีที่ทำเสร็จ 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา พัฒนาและประเมินความเป็นไปได้และ
ความเป็นประโยชน์ของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน
ประจำพักนอน ภาคเหนือ ในการดำเนินงานวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ 1) การศึกษาลักษณะ
ศักยภาพและสภาวะการณ์ของการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน
ประจำพักนอน ภาคเหนือ 2) การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการ
เรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ และ 3) การประเมินความเป็นไปได้และความเป็น
ประโยชน์ของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพัก
นอน ภาคเหนือ

ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้
ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ส่วนนำ เป็นการ
สร้างความรู้ความเข้าใจในภูมิหลังของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการ
เรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ส่วนที่ 1 เป็นหลักการและแนวทางการสร้าง
โอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ โดยหลักการมี
3 หลัก คือหลักการบูรณาการ โดยมีพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา หลักการบริหารจัดการอย่าง
เป็นระบบ และหลักการมีส่วนร่วม แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้
มี 4 แนวทาง คือ 1) การจัดทำมาตรการเพื่อการจัดโอกาสทางการเรียนรู้ 2) การพัฒนา
มาตรฐานสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนา
ชุมชนท้องถิ่น 3) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ 4) การพัฒนา
กลไกการทำงานร่วมกันระดับโรงเรียน ชุมชนภาคส่วนต่างๆ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และ
ระดับนโยบาย และส่วนที่ 2 การนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้
ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือไปใช้ตามบทบาทของหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง โดยมีโรงเรียน
เป็นหลักในการปฏิบัติ และมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนด
นโยบาย จัดสรรงบประมาณ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมการพัฒนา
กลไกการทำงานร่วมกัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติ ส่งเสริมสนับสนุนการ
ปฏิบัติการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน การร่วมกับโรงเรียน
กำหนดกฎระเบียบต่างๆที่เป็นลักษณะเฉพาะเจาะจงของโรงเรียนประจำพักนอนเสนอต่อ
หน่วยงานระดับนโยบาย โดยมีชุมชนและภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนสนับสนุนให้ความ

ร่วมมือจัดปัจจัยความพร้อมด้านเทคโนโลยี อาคาร สถานที่ ทุนการศึกษา ฯลฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกับแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนอนนี้ และ ผู้บริหาร ครู นักวิชาการจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องเห็นว่าแนวทางนี้มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในระดับมาก

คำสำคัญ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนประจำพิกนอน

Title   **Research and Development of the Guideline for Enhancing the Learning Opportunity and Equity in Boarding Schools in Northern Thailand**

Researcher   **Mrs. Oranuch Mungmesuksiri**

Year of Completion **2019**

ABSTRACT

This research aims to study, develop and evaluate the feasibility and utility of the Enhancing the Learning Opportunity and Equity in Boarding Schools in Northern Thailand. The research processes were divided into 3 phases, i.e. 1) the study of the aspects, potentiality and situation of the Enhancing the Learning Opportunity and Equity in Boarding Schools in Northern Thailand, 2) the development of Guidelines for Enhancing the Learning Opportunity and Equity in those schools and 3) the evaluation of the feasibility and utility of the Guidelines for Enhancing the Learning Opportunity and Equity.

The results of the research are as follows; the guideline for Enhancing the Learning Opportunity and Equity in boarding schools in Northern Thailand consisted of 3 parts. The first part was the introduction, that is, the how to cultivate the understanding of the background of the Enhancing the Learning Opportunity and Equity in boarding schools in Northern Thailand. The second part was the Guidelines for Enhancing the Learning Opportunity and Equity in boarding schools in Northern Thailand by emphasizing on the area-based development, the systematic and participative management. The ways for enhancing the opportunity and equity related to 1) the planning for the learning opportunity, 2) the standardization of the schools in accordance with basic standard needed and the contexts of the development of the local community, 3) the development of the Information Technology (IT) for learning management and 4) the development of the collaborative mechanism for schools,

communities, the educational area offices and the Office of the Basic Education (OBEC).

The last part was how to implement the Enhancing the Learning Opportunity and Equity in Boarding Schools in Northern Thailand in accordance with the roles of all relevant organizations. In order to implement this plan schools played the major role while the OBEC was in supportive role by making a policy, allotting a budget, developing the IT. In the same manner, the educational area offices were also helpful in this enhancing by drafting the specific regulations for boarding schools and proposing them to be approved by the upper policy-making bodies. The communities and different segments, both private and government, also played the supportive role by collaboratively providing the IT, buildings, scholarships and so on. Furthermore, the experts' opinions on the Guidelines for Enhancing the Learning Opportunity and Equity in Boarding Schools in Northern Thailand were concordant, whereas the administrators, teachers and academicians in the Educational Service Area Offices and in OBEC were of opinion that this way was possible and useful in the high level.

Keywords: Enhancing the opportunity and equity, Basic Education, Boarding school, Northern Thailand

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลัง	1
1.2 คำถามวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.4 ความสำคัญของการวิจัย	4
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	8
2.1 ลักษณะของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ	9
สถานการณ์การศึกษานพพื้นที่สูง ภาคเหนือ.....	9
การจัดการศึกษาในลักษณะโรงเรียนประจำพักนอน	10
ความคิดรวบยอดของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ	14
2.2 ลักษณะการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน ประจำพักนอน ภาคเหนือ	16
แนวคิดการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ตามทิศทาง ยุทธศาสตร์ชาติ (2561-2580) ด้านโอกาสและความเสมอภาคทาง สังคม.....	16
แนวคิดการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ตาม แผนพัฒนา การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560- 2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (2560- 2579).....	19
การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารห่างไกลตามแผนพัฒนาเด็ก และเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569	22

สารบัญ

	หน้า
นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้	31
แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ เพื่อ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เชิงระบบ	46
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
งานวิจัยภายในประเทศ	49
งานวิจัยต่างประเทศ	55
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	57
ระยะที่ 1 การศึกษาลักษณะ ศักยภาพและสภาพการณ์การสร้างโอกาสและ ความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ระยะเวลาดำเนินงาน เดือน มิถุนายน ถึง กันยายน 2561	59
3.1 การศึกษาลักษณะ ศักยภาพและสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ	59
ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการ เรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ	64
3.2 การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของ โรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ	64
ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนว ทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำ พักนอน ภาคเหนือ ไปใช้	66
3.3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ไปใช้	67
บทที่ 4 ผลการวิจัย	70
ระยะที่ 1 การศึกษาลักษณะ ศักยภาพ และสภาพการณ์การสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ มี 2 ขั้นตอน	71
4.1 ผลการศึกษาลักษณะ ศักยภาพ และสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความ เสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ	71
4.2 ผลการศึกษาศักยภาพและสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาค	

สารบัญ

	หน้า
ทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ	75
ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการ เรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ	83
4.3 ผลการยกร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ	83
4.4 ผลการตรวจสอบร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการ เรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ.....	105
ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนว ทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำ พักนอน ภาคเหนือ ไปใช้	106
4.5 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนว ทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำ พักนอน ภาคเหนือ ไปใช้	106
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	112
สรุปผลการวิจัย	112
5.1 ผลการศึกษาลักษณะการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของ โรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ	113
5.2 การศึกษาศักยภาพและสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาค ทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ	114
5.3 การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของ โรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ	116
5.4 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ไปใช้	120
5.5 อภิปรายผลการวิจัย	121
5.6 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	124
รายการอ้างอิง	126
ภาคผนวก	130

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงโรงเรียนประจำพักนอนจำแนกตามวัตถุประสงค์การจัดโรงเรียน และประเภทโรงเรียน.....	13
ตารางที่ 2.2 การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติ (2561-2580) เชิงระบบ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	17
ตารางที่ 2.3 แสดงการวิเคราะห์แนวคิดการจัดโอกาส ความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางการศึกษาของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 256-2579) และ แผนแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริฯ ฉบับที่ 5	30
ตารางที่ 2.4 แสดงงบประมาณสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	44
ตารางที่ 2.5 แสดงงบเงินอุดหนุนค่าหนังสือเรียนก่อนประถมศึกษา-มัธยมศึกษาปีที่ 6	44
ตารางที่ 3.1 การดำเนินงานวิจัยระยะที่ 1	59
ตารางที่ 3.2 การดำเนินงานวิจัยระยะที่ 2	64
ตารางที่ 3.3 การดำเนินงานวิจัยระยะที่ 3	66
ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์เป้าหมายและลักษณะการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม.....	73
ตารางที่ 4.2 การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ตามบทบาทภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	91
ตารางที่ 4.3 การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ตามบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	94
ตารางที่ 4.4 แนวทางการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ตามบทบาทหน้าที่ของ	

สารบัญตาราง

	หน้า
	โรงเรียน ภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน..... 100
ตารางที่ 4.5	แนวทางการพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ตามบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน..... 103
ตารางที่ 4.6	แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของ แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน ประจำพักนอนภาคเหนือ ในภาพรวม 4 ด้าน..... 106
ตารางที่ 4.7	แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของ แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน ประจำพักนอน ภาคเหนือ 107
ตารางที่ 4.8	แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของ เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ประจำพักนอนภาคเหนือ 108
ตารางที่ 4.9	แสดงผลการวิเคราะห์ความเหมาะสม เป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของบทบาทภาระหน้าที่ของหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ ตามแนวทาง การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำ พักนอน ภาคเหนือ..... 109
ตารางที่ 4.10	แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของ เงื่อนไขความสำเร็จของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาค ทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ..... 110

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 2.1 แสดงความเท่าเทียม (Equality) ความเสมอภาค (Equity) และความเป็นธรรมในสังคม (Social Justice)	21
แผนภาพที่ 2.2 การดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประจำพักนอน.....	46
แผนภาพที่ 2.3 แสดงระบบศึกษาขั้นพื้นฐานที่เชื่อมโยง ปฏิสัมพันธ์ ฟังพากัน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประเทศ ระดับเขต แลละระดับท้องถิ่น.....	48
แผนภาพที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	58
แผนภาพที่ 3.2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ครู และผู้บริหาร แบบแบ่งชั้น	61
แผนภาพที่ 3.3 แสดงการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม.....	68
แผนภาพที่ 4.1 ความสัมพันธ์เชิงระบบตามโครงสร้างการบริหารจัดการของ สพฐ. แนวทางการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ	89
แผนภาพที่ 5.1 ความสัมพันธ์เชิงระบบตามโครงสร้างการบริหารจัดการของ สพฐ.และแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำ พักนอน ภาคเหนือ และเป้าหมายโดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	118

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาตามแนวยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 -2580 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง และให้จัดการศึกษายึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม นอกจากนี้มีเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยสร้างหลักประกันว่าคนไทยทุกคนต้องได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาค เท่าเทียมและทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรับผิดชอบการจัดการศึกษาให้กับเด็กวัยเรียนทุกคน รวมทั้งสนับสนุนทรัพยากรการติดตามตรวจสอบ และประเมินเพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานกำหนดนโยบาย และมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 225 เขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งกระจายไปตามพื้นที่ภูมิศาสตร์ทั่วประเทศ เป็นหน่วยประสานเชื่อมโยงนโยบายสู่สถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การศึกษาพิเศษ รวมจำนวน 30,816 โรงเรียน¹ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียน จำนวน 6,980,871 คนทั่วประเทศ สถานศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาจะทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสาระเพิ่มเติมเพื่อจัดการศึกษาตามจุดเน้น และเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละสถานศึกษา สถานศึกษาจำนวนหนึ่งในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาลักษณะพิเศษ คือเป็นโรงเรียนที่จัดที่พักนอนให้นักเรียน (Boarding Schools) กล่าวคือภาคกลางวันจัดการเรียนการสอนปกติ และภาคกลางคืนจัดการเรียนรู้อื่นๆ และที่พักนอนสำหรับนักเรียน โรงเรียนที่จัดที่พักนอน ของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี จำนวน 472 โรงเรียนทั่วประเทศ จัดการศึกษารองรับนักเรียน จำนวน 24,037 คน โรงเรียนที่จัดที่พักนอนให้ผู้เรียนอาจแบ่ง ได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) โรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศวิชาการ เช่น

---

¹ ข้อมูลจากสำนักนโยบายและแผน จำนวนโรงเรียน นักเรียน ครู และห้องเรียน สังกัด สพฐ ปี 2558

โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย ที่เน้นแผนการเรียนด้านวิทยาศาสตร์ 2) โรงเรียนที่จัดการศึกษา เพื่อการจัดโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียน เช่น โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนการศึกษา พิเศษ และโรงเรียนประจำพักนอนสำหรับนักเรียนที่อยู่ห่างไกล โรงเรียนที่จัดที่พักนอนให้ นักเรียนส่วนใหญ่ของประเทศไทยเป็นลักษณะจัดโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนที่อยู่ห่างไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนพื้นที่สูงทางภาคเหนือ ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอนมากที่สุด จำนวน 131 โรงเรียน รองลงมาคือ จังหวัดเชียงใหม่ 119 โรงเรียน จากนโยบายแผนงานขยายโอกาส และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแผนการ ศึกษาแห่งชาติ (2560-2579) ที่รัฐบาลส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการศึกษา อย่างทั่วถึงเท่าเทียม การจัดการศึกษาแบบโรงเรียนประจำพักนอนจึงมีแนวโน้มที่สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะจัดการศึกษาให้ผู้เรียนในพื้นที่สูง ทุรกันดาร ห่างไกล ยากลำบาก มากขึ้น

จากการวิเคราะห์นโยบายการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายและยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษา เพื่อจัดโอกาสทางการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนที่มีถิ่นที่อยู่บนพื้นที่สูง ภูเขา ทิวเขาห่างไกล ทุรกันดารทางภาคเหนือ ได้เข้าศึกษาในหลายรูปแบบ มีกลยุทธ์ในการส่งเสริมให้สถานศึกษามี คุณภาพ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาที่ เหมาะสม สำหรับเด็กด้อยโอกาสบนพื้นที่สูง ที่ไม่อยู่ในทะเบียนราษฎร เช่น เด็กไร้สัญชาติ เด็กพลัดถิ่น เด็กต่างด้าว เด็กไทยที่ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน มีการจัดทำแนวทางการ ดำเนินงานการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงสร้างการขยาย โอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และ ปิงบประมาณ 2562 มีกลยุทธ์การสร้างโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้ประชากรในวัยเรียนทุกคน กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร ได้เข้าถึงการบริการ การศึกษาที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐานที่ชัดเจนขึ้น โดยจะมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนา สถานศึกษาทุกแห่งให้มีมาตรฐานในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ เช่น มาตรฐาน ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ อาคารเรียน อาคารประกอบ หอประชุม สนามกีฬา ห้องเรียน ห้องพิเศษ วัสดุ ครุภัณฑ์ เป็นต้น มาตรฐานด้านครูและ บุคลากรทางการศึกษา มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ มาตรฐานด้านระบบงบประมาณ มาตรฐานด้านความปลอดภัย และมาตรฐานด้าน Digital Technology เป็นต้น รวมทั้งการ จัดสรรงบประมาณอุดหนุนตรงไปยังผู้เรียนและประเภทโรงเรียนประจำพักนอนให้จัดอาหาร และที่พักนอน ให้มีความเหมาะสม เพียงพอ

ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาหลายครั้งและมีมาตรการเชิงนโยบายหลากหลายรูปแบบเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว แต่ปัญหาความไม่เสมอภาคทางการศึกษายังคงพบในรูปของการกระจายโอกาสทางการศึกษาที่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ผู้เรียนที่มีถิ่นที่อยู่บนพื้นที่สูง ภูเขา ทิวเขาห่างไกล ทุรกันดาร ทางภาคเหนือส่วนใหญ่ซึ่งจะเป็นเด็กหลากหลายชาติพันธุ์ หลากหลายภาษาและวัฒนธรรม บางคนไม่มีทะเบียนราษฎร ยังมีปัญหาตกหล่นไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ด้านประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนพื้นที่สูงประกอบอาชีพทำไร่ บุกรุกถางป่า รับจ้าง หาของป่า มีฐานะยากจน² ดังนั้นประชาชนกลุ่มนี้จึงให้ความสำคัญกับการหาเลี้ยงชีพมากกว่าที่จะให้บุตรหลานรับการศึกษา ทำให้ประชากรวัยเรียนของพื้นที่ภาคเหนือตอนบนและด้านทิวเขาทางด้านตะวันตกขาดโอกาสทางการศึกษาสูงมากอีกทั้งคุณภาพการศึกษาก็ยังอยู่ในระดับต่ำ พบปัญหาการออกกลางคัน ซึ่งส่งผลไปถึงคุณภาพของชีวิตและชุมชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการสรุปภาพรวมการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2550-2559 ที่ระบุว่าปัญหาด้านการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ทุรกันดาร ห่างไกล คือ ด้านคุณภาพผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ มีปัญหาด้านการอ่าน เขียนภาษาไทย และปัญหาในการจัดปัจจัยการจัดการเรียนรู้ ด้าน อาคาร สถานที่ ห้องปฏิบัติการ ครุภัณฑ์ ระบบเทคโนโลยี สารสนเทศที่ไม่พร้อมและไม่ทันสมัย เด็กไม่เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต การจัดการศึกษายังไม่สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ และความต้องการของชุมชน และการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน

การสร้างโอกาสทางการศึกษา การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเสมอ กัน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารและยากจน โดยจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ เท่าเทียมกับเด็กไทยทั่วไปได้นั้น จำเป็นต้องมีนโยบายและทิศทางการขับเคลื่อน นโยบาย เพื่อการพัฒนาคุณภาพให้ถึงผู้เรียน อย่างสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ อย่างต่อเนื่อง และการนำนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม ในโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะให้ได้ผลตามความต้องการของชุมชนพื้นที่ จำเป็นต้องมีการวิจัยพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนและโรงเรียนให้มีลักษณะเฉพาะพื้นที่ด้วย แต่ขณะนี้องค์ความรู้ หรืองานวิจัยเพื่อการจัดพัฒนา

² สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาภาคเหนือในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2561, จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7528

คุณภาพของโรงเรียนและนักเรียนประจำพักนอน ในบริบทบนพื้นที่สูงห่างไกลยังมีอยู่จำกัด นักวิชาการ นักการศึกษา ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนยังมีน้อยมาก ความห่างไกลของพื้นที่เป็นอุปสรรค สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เพื่อการจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่สูง ทุรกันดาร์ ห่างไกล ให้สามารถก้าวไปพร้อมๆ กับเด็กทุกคนในการขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)

1.2 คำถามวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ จะมีแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ให้กับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่สูง ห่างไกล ทุรกันดาร์ ทางภาคเหนือ อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ
- 2) เพื่อศึกษาศักยภาพและสภาวะการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ
- 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ
- 4) เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

1.4 ความสำคัญของการวิจัย

เมื่อโครงการวิจัยนี้สิ้นสุดลงจะทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนวัตกรรมเชิงกระบวนการในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้เชิงพื้นที่ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ได้ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยมีแนวทางใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ให้เด็กวัยเรียนในถิ่นพื้นที่สูง ทุรกันดาร์ ห่างไกล ได้เข้าเรียน เรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน

การศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถพึ่งตนเอง รักบ้านเกิดมีจิตอาสาทำประโยชน์ให้กับครอบครัว ชุมชนและสังคม สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง ทุรกันตาร ห่างไกล ภาคเหนือ

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษา แนวทางการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ตามทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ในโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ระหว่างเดือน มิถุนายน 2561 ถึง มีนาคม 2562 แบ่งการวิจัย เป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 การศึกษาลักษณะ ศักยภาพและสภาวะการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ระหว่างเดือน มิถุนายน 2561 – กันยายน 2561 มี 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ศักยภาพและสภาวะการณ์การสร้างโอกาสและการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ (SWOT Analysis)

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนประจำพักนอน 22,847 คน ครูและผู้บริหารโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือจำนวน 8,641 คน จาก 417 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียน 90 คน ครู 54 คน ผู้บริหาร 18 คน จากโรงเรียนประจำพักนอน ใน 3 จังหวัดภาคเหนือได้แก่จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอนและตาก ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ระหว่างเดือน กันยายน 2561 – ธันวาคม 2561

ขั้นตอนที่ 3 ยกร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ จากการประชุมระดมสมองนักวิจัย นักวิชาการทางการศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนประจำพักนอน รวม 25 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือโดยการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ด้านการกำหนดนโยบายและแผน ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา รวม 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ไปใช้ระหว่างเดือน มกราคม ถึง มีนาคม 2562 ได้แก่ การดำเนินงานในขั้นตอนที่ 5

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือไปใช้

ประชากร คือ ผู้บริหารและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาภาคเหนือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ และชุมชนของโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาภาคเหนือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ และชุมชนของโรงเรียนจำนวน 37 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ หมายถึง โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูง บนภูเขา ทิวเขา ที่ราบหุบเขาทางภาคเหนือตอนบนและทิวเขาด้านตะวันตกของจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และตาก มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อประชากรวัยเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลกันดารบนพื้นที่สูง ได้เข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามสิทธิของเด็ก โดยการสร้างโอกาสในการรับนักเรียนและจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเท่าเทียมทางการศึกษา จัดอาหาร และที่พักนอน พร้อมกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับผู้เรียน เพื่อความเสมอภาคทางการเรียนรู้ให้กับ

เด็กไทยทุกคน

นักเรียนประจำพักนอน หมายถึง นักเรียนที่มีถิ่นที่อยู่ไม่สะดวก ห่างไกล กั้นดาร์ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางไป-กลับ ระหว่างถิ่นที่อยู่กับโรงเรียน จำเป็นต้องพักอาศัยอยู่ในโรงเรียนประจำพักนอนตามที่โรงเรียนจัดให้ หรือที่ซึ่งโรงเรียนจัดให้พักโดยโรงเรียนสามารถดำเนินการควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึง

การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุน ให้เด็กวัยเรียนในพื้นที่สูง ทุรกันดาร ห่างไกล ภาคเหนือ ให้ได้รับโอกาสเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน และ จัดพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐานของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเอง และทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชนและสังคมได้

แนวทางในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ หมายถึง กรอบทิศทางของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือและหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุน ให้เด็กวัยเรียนในพื้นที่สูง ทุรกันดาร ห่างไกล ภาคเหนือ ได้รับโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ โดยมี มาตรการในการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ มีมาตรฐานสถานศึกษา จัดหาและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และมีกลไกการทำงานร่วมกันของภาครัฐ เอกชน ชุมชนและโรงเรียน

การศึกษาศักยภาพและสภาพการณ์ (SWOT Analysis) หมายถึง การวิเคราะห์ความสามารถและสภาพการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนที่เป็นจุดแข็ง (S-Strengths) และจุดอ่อน (W: Weaknesses) จากปัจจัยภายในโรงเรียน และการวิเคราะห์ความสามารถและสภาพการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนที่เป็นโอกาส ((O-Opportunities) และอุปสรรค (T-Threats) จากปัจจัยภายนอกโรงเรียน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ดังนี้

2.1 ลักษณะของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

2.1.1 สถานการณ์การศึกษาบนพื้นที่สูง ภาคเหนือ

2.1.2 การจัดการศึกษาในลักษณะโรงเรียนประจำพักนอน

2.1.3 ความคิดรวบยอดของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

2.2 ลักษณะการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

2.2.1 แนวคิดการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ตามทิศทางการยุทธศาสตร์ชาติ (2561-2580) ด้านโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

2.2.2 แนวคิดการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ตามแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (2560-2579)

2.2.3 แนวคิดการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารห่างไกลตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569

2.2.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ เพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เชิงระบบ

2.2.5 สรุปลักษณะการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 งานวิจัยในประเทศ

2.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.1 ลักษณะของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

2.1.1 สถานการณ์การศึกษาบนพื้นที่สูง ภาคเหนือ

ภาคเหนือครอบคลุมเขตปกครอง 17 จังหวัด จัดแบ่งเป็นภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ และน่าน ภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดพิษณุโลก อุตรดิตถ์ สุโขทัย ตาก กำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ภาคเหนือของประเทศไทยมีความหลากหลายของธรรมชาติ ภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง เขตทิวเขา เขตที่ราบหุบเขา ปกคลุมด้วยป่าไม้ เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธาร ส่วนภาคเหนือตอนล่างส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำขนาดใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ประชากรของภาคเหนือมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เชื่อมโยงสู่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กะเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน ลัวะ ถิ่น ไทลื้อ ไทยใหญ่ จีนฮ่อ มูเซอ เย้า เป็นต้น การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของประชาชนที่ตั้งอยู่ภูเขาสูง เขตทิวเขา เขตที่ราบหุบเขา จะอยู่กระจัดกระจายเป็นหย่อมบ้าน ตามที่ราบเชิงเขา หุบเขา และมีการคมนาคมไม่สะดวก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ บุกบุกถางป่า รับจ้าง หาของป่า มีฐานะยากจน¹ ดังนั้นประชาชนกลุ่มนี้จึงให้ความสำคัญกับการหาเลี้ยงชีพมากกว่าที่จะให้บุตรหลานรับการศึกษา ทำให้ประชากรวัยเรียนของพื้นที่ภาคเหนือตอนบนและด้านทิวเขาทางด้านตะวันตกขาดโอกาสทางการศึกษาสูงมาก อีกทั้งคุณภาพการศึกษาก็ยังอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งส่งผลไปถึงคุณภาพของชีวิตด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552)² ได้ศึกษาคุณภาพสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่อาศัยอยู่บนพื้นที่ภูเขาสูงและทุรกันดารภาคเหนือ พบว่า 1) ประชากรวัยเรียนในพื้นที่ดังกล่าว ตกหล่นไม่ได้เข้าเรียน คิดเป็นร้อยละ 38 ของประชากร ในวัยเรียนที่ตกหล่นไม่ได้เข้ารับการศึกษาทั้งประเทศ 2) ผู้เรียนที่เข้าเรียนแล้วออกกลางคันด้วยสภาพปัญหาต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 15 ของผู้เรียนที่ออกกลางคันทั่วประเทศ 3) ผู้เรียนที่เรียนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาแล้วไม่เรียนต่อ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 9.27 ของผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 4) ผู้เรียน ที่เรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 48.85 ของ ผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 5) ผู้เรียนบนพื้นที่ภูเขาสูงมี คุณภาพการเรียนต่ำ 6) ผู้เรียนมีภาวะทุพโภชนาการ สุขภาพอนามัยไม่ดี 7) การดำรงชีวิตของประชากรขาด ความรู้ ความเข้าใจ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่มี ผลกระทบต่อความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของ ประชาชน

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาภาคเหนือในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2561, จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7528

² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและทุรกันดาร (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552).

8) ขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ รวมทั้ง การเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐและ เอกชน ปัญหาการจัดการศึกษาของผู้เรียนบนพื้นที่สูง และทุรกันดาร์ที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับรายงาน ของสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1 (2554)³ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ที่ระบุว่าปัญหา ด้านการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงพบว่า 1) ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ชั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ลดลง 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอ 3) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไม่พร้อมและไม่ทันสมัย 4) อาคาร สถานที่ ห้องปฏิบัติการไม่พร้อม ครุภัณฑ์มีอายุการใช้งานมาก 5) บุคลากรครูมีวุฒิไม่ตรงกับภาระงานที่สอน และงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนมีการโยกย้ายบ่อยและ ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 6) การเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาบ่อยทำให้นโยบายไม่ต่อเนื่อง 7) จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีมากส่งผลกระทบต่อการพัฒนา คุณภาพ การศึกษา 8) ผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่มี ฐานะยากจนต้องหาเลี้ยงชีพจึงมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้การพัฒนาการจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนที่อยู่เขต ทิวเขา เขตที่ราบหุบเขา บนภูเขาสูงที่มีการคมนาคมไม่สะดวก ต้องมีลักษณะเฉพาะที่ต่างจากการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนโดยทั่วไปที่มีถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ราบ หรือแม้จะอยู่ในภาคเหนือเดียวกัน

2.1.2 การจัดการศึกษาในลักษณะโรงเรียนประจำพักนอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนที่มีถิ่นที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล ไม่สะดวกในการเดินทางไป-กลับระหว่างบ้านและโรงเรียน ให้ได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่จัดที่พัคนอนและอาหารให้ผู้เรียนระหว่างเรียนในโรงเรียนเพื่อจัดโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียน และที่สำคัญประเทศไทยเป็นภาคีขององค์การสหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (พ.ศ.2532) ที่กำหนดให้รัฐภาคี ยอมรับสิทธิของเด็กให้ได้รับการศึกษาบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกันอันเป็นไปตามปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) หรือปฏิญญาจอมเทียน ค.ศ.1990 (พ.ศ.2533) ที่มุ่งเน้นให้จัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของปวงชน เป็นไปอย่างเสมอภาคและทั่วถึง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหน่วยงานจัดการศึกษาของรัฐ ได้จัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนที่อยู่พื้นที่ห่างไกลกันดารได้เข้าเรียน ไม่ให้ตกหล่น และสามารถเรียนรู้จบการศึกษาภาคบังคับ โดยจัดโรงเรียนในลักษณะโรงเรียนประจำพัคนอน เพื่อสร้างโอกาสให้ประชากรวัยเรียนได้เข้าถึงการจัด

³ สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1, แผนปฏิบัติราชการการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2554 กลุ่มจังหวัดที่ 16 (ภาคเหนือตอนบน 2) (เชียงใหม่: สำนักงานบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1, 2554).

การศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างครอบคลุมทั่วถึง และได้จัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนเป็นงบอุดหนุนรายหัว และ งบดำเนินงานสำหรับเป็นค่าอาหารและค่าจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่พักนอน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2550 จนถึงปัจจุบัน

โรงเรียนประจำพักนอน ความหมายจากพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานหมายถึงโรงเรียนที่นักเรียนต้องกินอยู่หลับนอนอยู่ที่โรงเรียนเป็นประจำ เรียกนักเรียนเช่นนั้นว่า นักเรียนกินนอน หรือ นักเรียนประจำ⁴ และในพจนานุกรมภาษาอังกฤษคอลลิน (2561) คำว่าโรงเรียนประจำพักนอน (Boarding schools) หมายถึงโรงเรียนที่จัดหาที่พักให้นักเรียนบางคน หรือทุกคนในระหว่างที่นักเรียนศึกษาในภาคการเรียน⁵ และในเว็บเตอร์นิวเวิลด์ คอลเลจ ดิกชันนารี (2010) โรงเรียนประจำพักนอน(Boarding schools) หมายถึงโรงเรียนที่จัดที่พักและอาหารให้นักเรียน⁶ สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ได้นิยามโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนประจำพักนอน หมายถึงโรงเรียนปกติที่จัดการศึกษาให้นักเรียนที่มีที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลเดินทางไม่สะดวก ไม่สามารถเดินทางไปกลับได้ และเป็นโรงเรียนที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานุญาตและประกาศให้เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนประจำพักนอน⁷ จากความหมายดังกล่าวโรงเรียนประจำพักนอนคือโรงเรียนปกติที่จัดที่พักนอนให้นักเรียนที่มีที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลเดินทางไม่สะดวก ไม่สามารถเดินทางไปกลับได้ และจัดอาหารให้นักเรียนที่พักนอนในระหว่างที่นักเรียนศึกษาในภาคเรียน โดยบางโรงเรียนจัดที่พักและอาหารให้กับนักเรียนทุกคน และมีบางโรงเรียนมีทั้งนักเรียนไปกลับและนักเรียนพักนอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระบบโรงเรียนและจัดให้นักเรียนเรียนฟรี 15 ปี โดยมีสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานรับผิดชอบการจัดสรรงบประมาณ ให้

⁴ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, “โรงเรียนประจำพักนอน,” สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2561, จาก www.royin.go.th

⁵ Collins English Dictionary, “boarding schools,” (London: Harper Collins Publishers, 2018).

⁶ Webster’s New World College Dictionary, 4th Edition (Boarding schools by Houghton Mifflin Harcourt, 2010).

⁷ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางการดำเนินงานการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงการขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2561).

โรงเรียนผ่านทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะจัดอาหารและที่พักนอนในโรงเรียนปกติสำหรับให้นักเรียนที่มีที่อยู่ห่างไกล ไม่สะดวกในการเดินทางไป-กลับระหว่างบ้านและโรงเรียนแล้วยังพบว่ายังมีโรงเรียนประจำพักนอนประเภทโรงเรียนปกติ และโรงเรียนประเภทการศึกษาพิเศษ อื่นๆ อีก ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดงบประมาณงบเงินอุดหนุนให้กับนักเรียนประจำพักนอน โรงเรียนประเภทการศึกษาพิเศษ ได้แก่ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนดงกล่าว เป็น โรงเรียนที่จัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ที่อยู่ในความดูแลของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำหรับโรงเรียนประเภทปกติ นอกจากโรงเรียนประจำพักนอนสำหรับนักเรียนในถิ่นทุรกันดารห่างไกลแล้ว ยังมีโรงเรียนอื่นๆอีก ได้แก่ ทร.ราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ โรงเรียนในพระราชดำริ พระราชทานกำเนิดโดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เป็นโรงเรียนประจำชายล้วน เปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย โรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ โดยจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์โรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ด้านศาสนาเช่น อิสลามวิทยาลัยทางด้านกีฬาได้แก่โครงการห้องเรียนกีฬา ทางด้านขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา เช่นโรงเรียนพักนอนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ เป็นต้น โรงเรียนประจำพักนอนประเภทโรงเรียนปกตินี้ กลุ่มโรงเรียนประจำพักนอนพื้นที่ถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล มีจำนวนมากที่สุด จากการสำรวจปี 2561 มี จำนวน 448 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 14,899 คน นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำค่านิยาม นักเรียนพักนอนประจำ หมายถึง นักเรียนที่มีถิ่นที่อยู่ไม่สะดวก ห่างไกล กันดาร ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางไป-กลับ ระหว่างถิ่นที่อยู่กับโรงเรียน จำเป็นต้องพักอาศัยในสถานที่ที่โรงเรียนจัดให้ หรือที่ซึ่งที่โรงเรียนสามารถดำเนินการควบคุมดูแลได้ เช่น

- 1) บ้านพักครู หมายถึง บ้านพักครูที่ให้นักเรียนพักนอนประจำ ทั้งนี้ นักเรียนอาจจะอาศัยอยู่ร่วมกับครู หรืออยู่เฉพาะนักเรียนก็ได้
- 2) ที่พักนักเรียน หมายถึง บ้านพัก / หอนอน ที่โรงเรียนสร้างขึ้นโดยเงินงบประมาณ หรือเงินบริจาค สำหรับให้นักเรียนพักนอนประจำ
- 3) พักร่วมกับชุมชน/อื่น ๆ หมายถึง บ้านพักในชุมชนหรือวัด ที่ชุมชนหรือวัดให้ความ

ร่วมมือให้นักเรียนที่อาศัยพักนอนประจำ⁸

ดังนั้นโรงเรียนประจำพักนอนของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานสามารถแบ่งตามตามวัตถุประสงค์และประเภทการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 2.1
ต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงโรงเรียนประจำพักนอนจำแนกตามวัตถุประสงค์การจัดโรงเรียน และ
ประเภทโรงเรียน

โรงเรียน	วัตถุประสงค์การจัด โรงเรียนประจำ พักนอน		ประเภทโรงเรียน	
	โอกาสและ ความเท่า เทียม	การพัฒนา และ เสริมสร้าง ศักยภาพ	การศึกษา พิเศษ	ปกติ
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์	✓		✓	
โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์	✓		✓	
โรงเรียนการศึกษาพิเศษ	✓		✓	
ศูนย์การศึกษาพิเศษ	✓		✓	
โรงเรียนพักนอนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้	✓			✓
โรงเรียนที่พื้นที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล	✓			✓
โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย 12 แห่ง		✓		✓
ภปร.ราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์		✓		✓
โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์		✓		✓
โรงเรียนในโครงการห้องเรียนกีฬา		✓		✓

⁸ เรืองเดียวกัน.

จากตารางที่ 2.1 สรุปว่าโรงเรียนประจำพักนอนในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถจำแนกโรงเรียนประจำพักนอนตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) เพื่อการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อย และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เน้นการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเสมอกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดารยากจน และกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ

2) การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมพหุปัญญา การส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ ผลักดันให้ประเทศไทยมีบทบาทเด่นในประชาคมโลก

และจำแนกตามประเภทโรงเรียนจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท เช่นเดียวกัน คือ

1) ประเภทโรงเรียนการศึกษาพิเศษ เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาพิเศษ เพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ที่อยู่ในความดูแลของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2) โรงเรียนปกติ เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระบบจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดจุดมุ่งหมายการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการจัดเวลาเรียน การวัดประเมินผล เกณฑ์การจบหลักสูตร และการประกันคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาโรงเรียนประจำพักนอนเฉพาะกลุ่มโรงเรียนที่มีนักเรียนที่มีที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ห่างไกล เดินทางไม่สะดวก ไม่สามารถเดินทางไป-กลับได้ในจังหวัดทางภาคเหนือ ซึ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนประจำพักนอนที่มีจำนวนมากที่สุด

2.1.3 ความคิดรวบยอดโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่ ที่อยู่ห่างไกลบนภูเขาสูงทางภาคเหนือ โดยจัดที่พักนอนและอาหารเพื่อจัดโอกาสให้เด็กที่มีถิ่นที่อยู่ไม่สะดวก ห่างไกล กันดาร ให้ได้รับการศึกษาบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกัน และจากแผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2560-2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและเท่าเทียมทางการศึกษา เป้าหมายที่ 1 ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ⁹ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงนิยามโรงเรียนประจำ

⁹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (กรุงเทพฯ: บริษัทพรักหวานกราฟฟิคจำกัด, 2560).

พักนอนภาคเหนือ ดังนี้

โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือหมายถึงโรงเรียนที่การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูง บนภูเขา ทิวเขา ที่ราบหุบเขาทางภาคเหนือตอนบนและทิวเขาด้านตะวันตก ของจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และตาก มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อประชากรวัยเรียนที่อยู่พื้นที่ห่างไกลกันดารบนพื้นที่สูง ได้เข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามสิทธิของเด็กไทย โดยการสร้างโอกาสในการรับนักเรียนและจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเท่าเทียมทางการศึกษา จัดอาหาร และที่พักนอน พร้อมกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับนักเรียน เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับเด็กไทยทุกคน

นักเรียนประจำพักนอนหมายถึง นักเรียนที่มีถิ่นที่อยู่ไม่สะดวก ห่างไกล กันดาร ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางไป-กลับ ระหว่างถิ่นที่อยู่กับโรงเรียน จำเป็นต้องพักอาศัยในสถานที่ที่โรงเรียนจัดให้ หรือที่ซึ่งที่โรงเรียนสามารถดำเนินการควบคุมดูแลได้

ดังนั้น แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นพัฒนาแนวทางในการจัดโอกาสที่เท่าเทียม และเสมอภาคทางการศึกษา โดยศึกษาวิเคราะห์แนวทางจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และร่างยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม¹⁰ ซึ่งปัจจุบันยุทธศาสตร์ชาติได้ประกาศราชกิจจานุเบกษา แล้ว เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พุทธศักราช 2561 เป็นยุทธศาสตร์ชาติ (2561-2580) และเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน¹¹ และแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569

¹⁰ สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *ร่างยุทธศาสตร์ชาติ ฉบับ เสนอคณะรัฐมนตรี มิถุนายน 2561*, สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2561, จาก http://planning.pn.psu.ac.th/plan_doc/procedure/docs_procedure/200_1529306627.pdf,

¹¹ “ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580),” *ราชกิจจานุเบกษา* ประกาศ ณ วันที่ 8 ตุลาคม 2561.

2.2 ลักษณะการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

2.2.1 แนวคิดการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ตามทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ (2561-2580) ด้านโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติ (2561-2580) เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม การสร้างโอกาสทางการศึกษา การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเสมอกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารและยากจน และกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ พัฒนาคคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ การจัดให้มีมาตรการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การสนับสนุนกลไกความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด การใช้ เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความรู้และนวัตกรรมของคนทุกกลุ่ม รวมถึงระบบการติดตามสนับสนุนและประเมินผลเพื่อสร้างหลักประกันสิทธิการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชาชน โดยให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้ง ภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำ เพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทย ทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง และทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและ สวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

จากยุทธศาสตร์ชาติ (2561-2580) ยุทธศาสตร์ชาติที่ 4 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม นำมาวิเคราะห์เป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้โรงเรียนประจำพักนอนซึ่งเป็นโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารและยากจน โดยใช้แนวความคิดเชิงระบบ (Systems Approach) ประกอบด้วยองค์ประกอบ ข้อมูลนำเข้า (Input) กระบวนการ(Process) และ

ผลงาน (Output) หรือผลผลิต ช่วยในการตัดสินใจ¹² กำหนดกรอบ ทิศทางการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติ (2561-2580) เชิงระบบ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านปัจจัย	ด้านกระบวนการ process	ด้านผลผลิต output
1.มาตรการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ	1. การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ	1. ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเสมอกัน
2.ภาคส่วนต่าง ๆ ให้ความร่วมมือ	2. จัดการศึกษายึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2. ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีสุขภาพดี และมีความสุข
3.เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้	3. กลไกความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ	3. ผู้เรียนมีความรู้และมีนวัตกรรม
4.สภาพแวดล้อมที่ทำให้ประชากรคุณภาพ	4. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รู้ รับ ปรับใช้เทคโนโลยี	4. ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเอง ทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม
	5. ระบบการติดตามสนับสนุนและประเมินผล	

จากตารางที่ 2.2 การวิเคราะห์เป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมเพื่อกำหนดกรอบ ทิศทางการจัดการเรียนรู้โรงเรียนประจำพักนอนเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาค งานวิจัยนี้จะนำผลผลิต (output) มากำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอน และนำปัจจัยและกระบวนการมาเป็นทิศทางการพัฒนาผู้เรียนตามทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ (2561-2580) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ดังนี้

¹² Berger, Guy, A Systems approach to teaching and learning procedures; a guide for educators, accessed July 15, 2018, available from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000046025>

คุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประจำพักนอน ได้แก่

- 1) ประชากรวัยเรียนในพื้นที่ห่างไกลได้รับการศึกษา
- 2) นักเรียนในโรงเรียนประจำพักนอน มีคุณภาพ มีมาตรฐาน
- 3) นักเรียนมีความรู้ มีนวัตกรรมทางอาชีพ สามารถพึ่งตนเอง
- 4) ผู้เรียนมีจิตสาธารณะทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

และการนำปัจจัย (Input) และกระบวนการ (Process) เป็นแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

ปัจจัยการจัดการเรียนรู้โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ดังนี้

- 1) โรงเรียนมีมาตรการเพื่อการจัดโอกาสให้ผู้เรียนบนพื้นที่ห่างไกลได้เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐาน
- 2) โรงเรียนมีภาคส่วนต่างๆ ทั้งรัฐ เอกชน ประชาสังคมให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ
- 3) โรงเรียนมีเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความรู้และนวัตกรรม
- 4) โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่ทำให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร ชุมชนมีคุณภาพ

กระบวนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ดังนี้

- 1) โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการให้ผู้เรียนเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพ
- 2) โรงเรียนจัดการเรียนรู้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง มีสุขภาพดี และมีความสุข
- 3) โรงเรียนสร้างกลไกการทำงานร่วมกันของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษา และภาคส่วนต่างๆ ของชุมชน และสังคม เพื่อการสนับสนุนกิจกรรมของเด็กและเยาวชน ในชุมชนและสังคม เพื่อการเรียนรู้ การพึ่งตนเอง ทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม
- 4) โรงเรียนมีระบบที่ให้ครู และนักเรียนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รับรู้ ปรับใช้เทคโนโลยี
- 5) ระบบการติดตามสนับสนุนและประเมินผลเพื่อโอกาสทางการศึกษา การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียน

2.2.2 แนวคิดการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ตามแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (2560-2579)

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยวิเคราะห์สาเหตุและความจำเป็นในการจัดทำแผนการศึกษาจากสถานการณ์ และกฎหมายต่างๆ ส่วนหนึ่งจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการปกครองประเทศ และพบว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ยังคงดำรงเจตนารมณ์ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยระบุอย่างชัดเจนว่า ปัญหาและวิกฤติการณ์ข้อขัดแย้งต่างๆ ของประเทศชาติจำเป็นต้องป้องกันและแก้ไขด้วย “การปฏิรูปการศึกษา” การบังคับใช้กฎหมาย และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคุณธรรม และจริยธรรม และยิ่งระบุมาตรา ข้อกฎหมาย ได้แก่ 3.2.1 หมวดหน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 (4) บุคคลมีหน้าที่เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภาคบังคับ 3.2.2 หมวดหน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษา เป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษิตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัยภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่าย ในการจัดการศึกษาตามความถนัดของตน ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำใน

การศึกษา¹³ และในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา ระบุว่า เป็นหน้าที่ของรัฐในการเพิ่มโอกาส และความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยการพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียม และจัดให้มีระบบ สนับสนุน และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพความพร้อม เข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษา โดยพัฒนาระบบข้อมูลและระบบสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการ บริหารจัดการและการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ทั้งผู้เรียนและ สถานศึกษาที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการ บริหารจัดการและจัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร้ขีดจำกัดเพื่อสร้าง ความเสมอภาคในการศึกษาเรียนรู้โดยไม่จำกัดรูปแบบเวลาและสถานที่¹⁴ ดังนั้นการจัดโอกาส และความเสมอภาคเป็นหน้าที่ของรัฐโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานของรัฐมีภาระหน้าที่สำคัญในการรับผิดชอบการจัดการศึกษาให้เด็กวัยเรียนทุกคน ได้รับการศึกษา สำหรับเด็กวัยเรียนในพื้นที่ห่างไกล ในเขตพื้นที่สูง สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดโรงเรียนในรูปแบบโรงเรียนประจำพักนอน โดยจะต้องทำหน้าที่

1) จัดมาตรการให้ประชากรวัยเรียนในพื้นที่ห่างไกลได้มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียน ประจำพักนอนและจัดที่พักและอาหารให้ผู้เรียนเพื่อสามารถเรียนรู้ได้จนจบหลักสูตร

2) พัฒนาคุณภาพโรงเรียนของรัฐในพื้นที่ห่างไกลทุกกั้นดาร์ให้มีคุณภาพและได้ มาตรฐานที่เท่าเทียมกับโรงเรียนทั่วไป

3) การพัฒนาระบบข้อมูลและระบบสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการ บริหารจัดการและการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อนักเรียนทุกคนในโรงเรียนของรัฐ

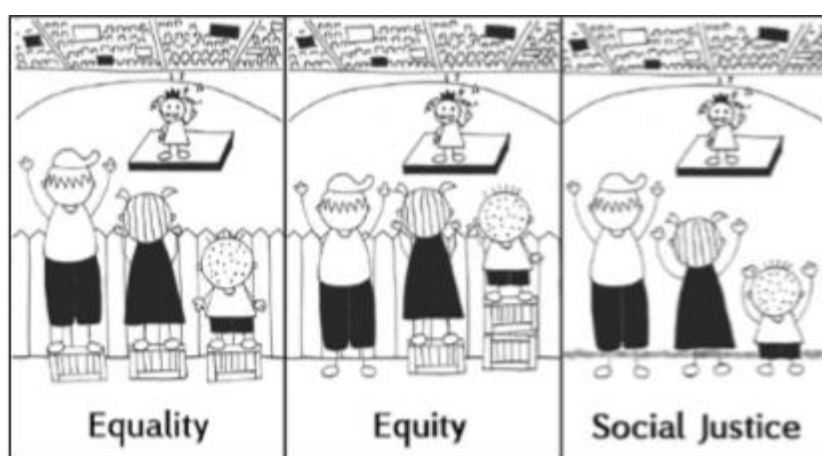
4) การสร้างให้มีระบบสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพ ความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

และเพื่อเข้าใจความหมายของ ความเท่าเทียม ความเสมอภาค และความเป็นธรรม ผู้วิจัยจึงศึกษาความหมายของคำว่า โอกาสทางการศึกษาจาก สำนักงานคณะกรรมการ

¹³ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ (2559), **แผนพัฒนาการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)**, สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2560, จาก <http://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20170313-Education-Development-Plan-12.pdf>

¹⁴ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**, 119.

การศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความหมายของคำว่า โอกาสทางการศึกษา หมายถึง การให้โอกาสช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กทุกกลุ่ม ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันตามสิทธิและเป็นธรรม เด็กทุกกลุ่ม ได้แก่ เด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส เด็กชายขอบ/ต่างด้าว เด็กพิการ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และศึกษาเพิ่มเติมงานวิจัยของธนาชัย สุนทรอนันตชัย (2559) แผนภาพที่ 2.1 ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.1 แสดงความเท่าเทียม (Equality) ความเสมอภาค (Equity) และความเป็นธรรมในสังคม (Social Justice)¹⁵

จากแผนภาพที่ 2.1 ในภาพแรกจะสะท้อน ความหมายของคำว่าความเท่าเทียม (Equality) คือการที่บุคคลได้รับการจัดสรรทรัพยากร หรือได้รับการช่วยเหลือเหมือนกันโดยมิได้คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ทำให้มีบุคคลบางคน เข้าไม่ถึงสิทธิเสรีภาพที่ตนควรจะได้รับ ในขณะที่ภาพที่สองนี้อธิบายความหมายของคำว่าความเสมอภาค (Equity) กล่าวคือต้องพิจารณาถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลก่อนแล้วจึงจัดสรร ทรัพยากร หรือการได้รับความช่วยเหลืออย่างแตกต่างกันเพื่อให้ ทุกคนได้รับสิทธิเสรีภาพอย่างเสมอภาคกันอย่างทั่วถึง ส่วนภาพสุดท้ายเป็นการสะท้อนมุมมองของความเป็นธรรมในสังคม (Social Justice) ซึ่ง

¹⁵ ธนาชัย สุนทรอนันตชัย, “ความเท่าเทียม ความเสมอภาค และความเป็นธรรม ทางสังคม กับการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย,” ใน วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 มกราคม- มิถุนายน 2560, บทคัดย่อ, สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2562, จาก [http://law.hcu.ac.th/upload/files/pdf/journal/ปีที่%207%20ฉบับที่ 202.pdf](http://law.hcu.ac.th/upload/files/pdf/journal/ปีที่%207%20ฉบับที่%20202.pdf)

มุ่งที่จะขจัดอุปสรรคที่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น เป็นการแก้ไข ปัญหาที่ต้นเหตุหรือลด ช่องว่างของความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้น มากกว่าการใช้วิธีจัดสรรทรัพยากรหรือการให้ความ ช่วยเหลือโดยพึงพิงรัฐ แต่เพียงอย่างเดียว การลดช่องว่างดังกล่าว การเสริมพลังของหน่วยงาน ชาวบ้านและภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเติมเต็มและเสริมสร้างความ เข้มแข็งช่วยเหลือทาง สังคมได้เป็นอย่างดี

จากความหมายคำว่า ความเท่าเทียม ความเสมอภาคและความเป็นธรรม ข้างต้น กล่าวได้ว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดการศึกษาภาคบังคับตาม พระราชบัญญัติการศึกษา และจัดสรรงบประมาณเรียนฟรีให้ผู้เรียน 15 ปีตามนโยบายของ รัฐ เพื่อความเท่าเทียมทางการศึกษา (Equality) การจัดสรรงบประมาณค่าอาหารและจัดที่พัก นอนในโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (Equity) นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องสนับสนุนเสริมพลังให้ทุกภาคส่วน ของสังคมที่มีศักยภาพ ความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเฉพาะ โรงเรียนประจำพักนอน ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมให้ เกิดขึ้น (Social Justice) และเพื่อให้แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ที่จะพัฒนาขึ้นนี้ มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล บนพื้นที่สูง ผู้วิจัยจึง ศึกษาแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569 ดังต่อไปนี้

2.2.3 การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลตามแผนพัฒนาเด็กและ เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569¹⁶

สาระสำคัญ

แผนพัฒนาเด็กเยาวชนถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 เป็นแผนระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2560-2569) จัดทำขึ้นในช่วงเวลา ของการปฏิรูปประเทศไทย ปรับเปลี่ยนไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 การเข้าเป็นสมาชิกของประชาคม

¹⁶ สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569 (กรุงเทพฯ: สำนักพระราชวัง สอนจิตรลดา, 2560), 27-54.

อาเซียน พร้อม ๆ กับสถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และยุคดิจิทัล แม้ว่าเด็กและเยาวชน กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จะอยู่ใน พื้นที่ทุรกันดาร ทั่วโลก แต่ก็ย่อมได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันที่ เชื่อมต่อกันถึงด้วย เทคโนโลยีสารสนเทศ จึงมีความจำเป็นต้องเตรียมเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้นแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนใน ถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ ฉบับที่ 5 นี้ จึงได้จัดทำให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่น้อมนำหลักปรัชญาของ “เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาประเทศ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของการพัฒนาไว้ ดังนี้

วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างสมดุล ในด้านพุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา ด้วยกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติมีความรักและห่วงหาพันพยากรธรรมชาติ ภาคภูมิใจความเป็นไทย และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติได้

2) เพื่อขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และพึ่งตนเอง ได้ ครอบครัวและชุมชนเกิดการพัฒนา ช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาเด็ก และเยาวชน และ โรงเรียนไปพร้อม ๆ กัน

3) เพื่อผลักดันให้สถานศึกษาพัฒนาเป็นศูนย์บริการความรู้ สามารถถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาให้กับผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษาหรือองค์กรอื่น ๆ ทั้งจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ เพื่อนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละที่ สร้างความร่วมมือและเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างประเทศ

เป้าหมายหลัก

การพัฒนาตามแผน ฉบับที่ 5 ประกอบด้วย 8 เป้าหมายหลักดังนี้

เป้าหมายหลักที่ 1 เสริมสร้างสุขภาพเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดา

เป้าหมายหลักที่ 2 เพิ่มโอกาสทางการศึกษา

เป้าหมายหลักที่ 3 เสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนทางวิชาการ และทาง จริยธรรม

เป้าหมายหลักที่ 4 เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนทำางานอาชีพ

เป้าหมายหลักที่ 5 ปลุกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน ในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายหลักที่ 6 เสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์และ สืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติไทย

เป้าหมายหลักที่ 7 ขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน

เป้าหมายหลักที่ 8 พัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้

พื้นที่เป้าหมาย

มีโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นฐานของการพัฒนา ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาเป็นที่ที่รวม เด็กในวัยเรียนของชุมชน ทำให้เข้าถึงเด็กได้ง่ายและครอบคลุมได้ทั้งหมด ง่ายต่อการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ที่มีผู้มีความรู้ คือครู ซึ่งเป็นแกนสำคัญ ในการถ่ายทอดให้เด็กได้พัฒนา ความรู้และทักษะต่างๆ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ สถานที่ ที่คนในชุมชนเข้าถึงได้ง่าย จึง สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้ โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ห่างไกล หลายพื้นที่สภาพภูมิ ประเทศเป็นอุปสรรค ในการเข้าถึงการบริการของรัฐทั้งการศึกษา การสาธารณสุขและการ พัฒนา

สำหรับกลุ่มประชากรและแนวทางในการพัฒนาผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับ เด็กวัยเรียนและผู้เรียนที่เรียนในโรงเรียนประเภทโรงเรียนปกติที่สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน รับผิดชอบ ดังนี้

เด็กที่ขาดโอกาสสามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการพัฒนาเพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนา

1) สนับสนุนการจัดตั้งสถานศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และชุมชน ก่อสร้างอาคารเรียนหรือปรับปรุงอาคารใหม่ จำนวนเพียงพอกับจำนวนเด็กและมีความ ปลอดภัยสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การศึกษารวมทั้งบุคลากรเพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานได้

2) จัดกลุ่มโรงเรียน (Cluster) และเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาให้กับโรงเรียนที่เป็นหลักในแต่ละ cluster ซึ่งอาจเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา หรือโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความพร้อม เพื่อรองรับเด็กนักเรียนที่ส่งต่อมาจากโรงเรียน ประถมศึกษาในพื้นที่โดยรอบ การใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยมุ่งพัฒนาอาคารสถานที่ หอพักครู และหอพักนักเรียน ระบบน้ำระบบไฟ ให้เพียงพอ พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้

และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาต่อไป

3) ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักของผู้ปกครองให้เห็นคุณค่าของการศึกษา และให้ความร่วมมือในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียน

เด็กและเยาวชนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสูงขึ้น

แนวทางการพัฒนา

1) ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาองค์ความรู้และทักษะพื้นฐานด้านภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษา และสอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ควบคู่กับ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม

2) ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยโดยการแจกลูกสะกดคำ

3) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยให้เด็กนักเรียนลงมือปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน รวมทั้งการสอนสอดแทรกในชั่วโมงการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูใช้ธรรมชาติในโรงเรียนและชุมชน อาทิ กิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ในโรงเรียน การก่อสร้างอาคาร มาเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

5) ส่งเสริมการใช้ทางไกลผ่านดาวเทียมโดยเฉพาะกลุ่มสาระขาดแคลนครู

6) ส่งเสริมการใช้สารานุกรมสำหรับเยาวชนตามพระราชประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก

7) ส่งเสริมและพัฒนาทักษะของเด็กนักเรียนในด้านการอ่าน การค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ ทั้งในโรงเรียน เช่น ห้องสมุด พื้นที่การเกษตรของโรงเรียน และนอกโรงเรียน เช่น วัด มัสยิด พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

8) จัดเวทีนำเสนอผลงาน การประกวดผลงานของเด็กนักเรียนระดับต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เด็กนักเรียนได้พัฒนาองค์ความรู้และทักษะต่างๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างเครือข่ายติดต่อช่วยเหลือกันและกัน

9) พัฒนาห้องสมุดให้ได้มาตรฐานสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยของเด็ก และชุมชน

10) พัฒนาห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ให้ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตร เพื่อพัฒนานำทักษะของเด็กและเยาวชนในกระบวนการสืบเสาะหาความรู้

เด็กและเยาวชนมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

แนวทางการพัฒนา

1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนเข้าถึงบริการของระบบสื่อสารและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา

2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม เช่น การค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจมีวิจารณญาณในการเลือกใช้ข้อมูลอย่างเหมาะสม การนำเสนอสารสนเทศโดยเลือกใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสม

เด็กและเยาวชนได้รับการเตรียมความพร้อมสำหรับประชาคมอาเซียน

แนวทางการพัฒนา

1) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเรื่องประชาคมอาเซียนอย่างรอบด้าน

2) พัฒนาปรับปรุงศูนย์ประชาคมอาเซียนที่มีอยู่ที่โรงเรียนให้มีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง โดยสามารถจัดเป็นมุมหนึ่งในห้องสมุดสำหรับการศึกษาค้นคว้า

เด็กและเยาวชนมีความรู้และทักษะพื้นฐานทางการเกษตรยั่งยืนในการผลิตอาหารเพื่อการบริโภค

แนวทางการพัฒนา

1) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นให้เด็กและเยาวชนคนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการทำงาน แล้วนำผลผลิตที่ได้มาใช้เป็น วัสดุคิบ ในการประกอบอาหารกลางวันของโรงเรียน และส่งเสริมขยายผลสู่ครัวเรือน และ ชุมชน

2) จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เด็กและเยาวชน นำหลักหลักการสหกรณ์มาใช้ในการ จัดการผลผลิต และการจัดการผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ส่งเสริมการนำพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์พื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตทางการเกษตร

4) จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เด็กและเยาวชนนำความรู้เรื่อง อนามัย สิ่งแวดล้อม มาจัดการพื้นที่การเกษตร คอกสัตว์ต่างๆ ของโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ

5) พัฒนากระบวนการเรียนการสอนเรื่องชลประทาน

6) สนับสนุนให้ครูในโรงเรียนใช้พื้นที่การเกษตรของโรงเรียนเป็นสื่อการสอนกลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ

เด็กและเยาวชนมีความรู้และทักษะพื้นฐานทางด้านอาชีพที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อย่างน้อย 1 อาชีพ

แนวทางการพัฒนา

- 1) พัฒนาหลักสูตรงานอาชีพที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของครอบครัวชุมชน
- 2) จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เด็กและเยาวชนนำองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติในงานอาชีพที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนรวมกลุ่มกันโดยใช้หลักการสหกรณ์
เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาศักยภาพตามหลักการและอุดมการณ์สหกรณ์

แนวทางการพัฒนา

- 1) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสหกรณ์ให้เหมาะสมตามช่วงอายุ
- 2) จัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้เรื่องหลักการสหกรณ์และปลูกฝังลักษณะนิสัยการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามอุดมการณ์สหกรณ์
- 3) จัดให้มีกิจกรรมสหกรณ์ เช่น กิจกรรมร้านค้า กิจกรรมออมทรัพย์ เพื่อใช้เป็นสื่อพัฒนาความรู้และทักษะเบื้องต้นทางด้านสหกรณ์ให้แก่เด็กและเยาวชน
- 4) พัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยหลักการและอุดมการณ์สหกรณ์

เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของตนเอง

แนวทางการพัฒนา

- 1) พัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ ตระหนัก และมีส่วนร่วมใน กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- 2) พัฒนาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทชุมชนของแต่ละโรงเรียนและดำเนินการจัดกิจกรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
- 4) จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- 5) จัดเวทีเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เผยแพร่องค์ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

6) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนในการรักษาพื้นที่พื้นที่ป่าบริเวณใกล้โรงเรียน และพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ

7) รณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนให้กับชุมชน

**เด็กและเยาวชนมีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าในมรดกทางวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญา
แนวทางการพัฒนา**

1) พัฒนาระบบการเรียนรู้เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นของตน

2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้สูงอายุหรือภูมิปัญญาในชุมชนมาถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ดึงดูดใจให้กับเด็กและเยาวชนเช่นวัฒนธรรมทางอาหาร เพลงพื้นบ้าน นิทานท้องถิ่น

3) จัดเวทีให้เด็กและเยาวชนได้เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ และแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน

4) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น วันสำคัญทางประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น การแต่งกาย วัฒนธรรมทำอาหาร โภชนาการ ดนตรี การแสดง กีฬา เพลงพื้นบ้าน นิทานท้องถิ่น ภาษาท้องถิ่น พิธีกรรม พิธีกรรมผ้า เป็นต้น

5) ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะงานอาชีพสร้างรายได้

6) ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และทำให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง อาทิ ศึกษามรดกทางวัฒนธรรมไทย มีคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องการพูดและการเขียน

การขยายผลการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน เช่น การนำกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรในโรงเรียนมาสู่การผลิตอาหาร ในระดับครัวเรือน เด็กและเยาวชนและสมาชิกในครอบครัวมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ และร่วมกันพัฒนาสภาพแวดล้อมของบ้านและชุมชนให้ถูกสุขลักษณะ เด็กและเยาวชนสามารถนำความรู้และทักษะในการเรียนรู้วิชาชีพที่จำเป็น สำหรับการดำรงชีวิต การบัญชี มาใช้ในครอบครัว

การพัฒนาสถานศึกษาเป็นศูนย์บริการความรู้ เช่น โรงเรียนจัดกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นนิทรรศการที่มีชีวิต เป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชน ครู นักเรียน หรือผู้สนใจมา

ศึกษาทดลอง ครูและเด็กนักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้โดยการเป็นวิทยากร มีเวที แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างกว้างขวาง ทั้งในระดับภาค ประเทศ และนานาชาติ

แนวทางการขับเคลื่อน

1) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวพระราชดำริในการพัฒนาเด็กและเยาวชนใน ถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้มีความเข้าใจที่ชัดเจนและตรงกัน สามารถร่วมกันขับเคลื่อน การพัฒนา นำไปทิศทางเดียวกัน

2) จัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาเป็นรายปีให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ที่แท้จริง ของสถานศึกษา

3) ปรับปรุงและพัฒนาระบบติดตามและประเมินผล พัฒนาระบบสารสนเทศโครงการ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ สามารถติดตาม ความก้าวหน้าของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปี และเผยแพร่ผลการประเมินให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

4) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในทุกระดับ เพื่อ เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ และพัฒนาขีดความสามารถด้านต่าง ๆ

5) ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และการพัฒนานวัตกรรมที่สามารถ นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทำวิจัย และพัฒนาจากงานประจำ และครูในสถานศึกษาดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียน โดยมีการสนับสนุน จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ

6) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ศิษย์เก่ามาช่วยเหลือสนับสนุนกิจการของโรงเรียนหรือ ช่วยเหลือรุ่นน้อง

สรุปแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริฯ ฉบับที่ 5 ใช้ โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารแล้วเป็นฐานในการพัฒนาชุมชน ของโรงเรียนให้มีคุณภาพไปพร้อมๆกันด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนการศึกษาแห่งชาติ(พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาเด็กและ เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริฯ ฉบับที่ 5 บูรณาการแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และสรุปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสอดคล้องกับหลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง และเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล บนพื้นที่สูง ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.3 แสดงการวิเคราะห์แนวคิดการจัดโอกาส ความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางการศึกษาของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 256-2579) และ แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริฯ ฉบับที่ 5

การสร้างโอกาส ความเท่าเทียม และเสมอภาคทางการศึกษา		
ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)	แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579)	แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่น ทุรกันดาร ตามพระราชดำริฯ ฉบับที่ 5
1. มีมาตรการเพื่อการจัดโอกาสให้เด็กเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐาน 2. มีภาคส่วนต่างๆ ทั้งรัฐและเอกชนให้ความร่วมมือจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพ 3. มีเทคโนโลยีส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 4. จัดสภาพแวดล้อมที่ทำให้ นร. ครู ผู้บริหาร ชุมชน มีคุณภาพ	1. จัดทำมาตรการให้ประชากรวัยเรียนได้เข้าเรียนและเรียนรู้จนจบหลักสูตร 2. พัฒนาคุณภาพโรงเรียนของรัฐให้ได้มาตรฐาน 3. พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการ จัดการเรียนรู้ และตัดสินใจ 4. รัฐต้องจัดระบบสนับสนุนส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของโรงเรียน	1. เพิ่มโอกาสทางการศึกษารสร้างความพร้อมให้กับโรงเรียนในด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ อาคาร สถานที่ สาธารณูปโภค เพิ่มขีดความสามารถในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่เป็นหลักของแต่ละ Cluster หรือขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความพร้อม 2. เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางวิชาหลักควบคู่กับปลูกฝังคุณธรรมโดยส่งเสริมครูให้จัดกิจกรรมหลากหลาย 3. พัฒนาทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ 4. พัฒนาศักยภาพหลักการและอุดมการณ์สหกรณ์ 5. ทักษะพื้นฐานทางการเกษตรยั่งยืนและด้านอาชีพที่จำเป็น ในการดำรงชีวิต อย่างน้อย 1 อาชีพ 6. ให้มีจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของตน 7. มีความภูมิใจ เห็นคุณค่าในมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญา 8. พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์บริการความรู้ ขยายผลความรู้ของโรงเรียนสู่ชุมชน

จากตารางที่ 2.3 แนวคิดการจัดโอกาส ความเท่าเทียม และความเสมอภาคทางการศึกษา มีค่าสำคัญ ในการนำมาเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประจำพักนอนได้ 4 แนวทาง ได้แก่ จัดโอกาสให้เด็กวัยเรียนได้เข้าเรียนในโรงเรียน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และโรงเรียน การพัฒนาด้านเทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และนำมาบูรณาการแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ดังนี้

1) การจัดทำมาตรการและเตรียมความพร้อมของโรงเรียนด้านสิ่งแวดล้อม สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดโอกาสให้ผู้เรียนบนพื้นที่ห่างไกลได้เข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐและเรียนรู้จนจบหลักสูตร และเรียนต่อในระดับสูงขึ้นตามศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน

2) การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างสมดุล ด้านพุทธิศึกษา จริยศึกษา ทัศนศึกษา และพลศึกษา ตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569 และสอดคล้องตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ และคุณลักษณะ มีทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิต โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญานำทาง

3) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และการส่งเสริมให้ผู้เรียน ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาความรู้ พึ่งพาตนเอง มีภูมิคุ้มกัน มีแนวทางการประกอบอาชีพ

4) การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับนโยบายและระดับพื้นที่การศึกษา โดยสร้างกลไกการทำงานร่วมกันของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เอกชน และภาคส่วนต่างๆ ของชุมชน และสังคม เพื่อการสนับสนุนการเรียนรู้และกิจกรรมของเด็กและเยาวชน ในชุมชนและสังคม เพื่อผู้เรียนมีจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิเ็จมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

2.2.4. นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้

นโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2560¹⁷

ประเด็นยุทธศาสตร์การเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป้าประสงค์ที่ ๒ ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มี

¹⁷ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, “นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560.” สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561, จาก http://www.planbkk.com/news-detail_188_14210

คุณภาพ และเสมอภาค เป้าประสงค์ที่ ๖ พื้นที่พิเศษ ได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและ พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ที่เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่

กลยุทธ์ 1 เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

1.1 สนับสนุนให้สถานศึกษามีคุณภาพ มีรูปแบบการเรียนการสอน สอดคล้องกับบริบทของ พื้นที่ มุ่งสู่มาตรฐานสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทยให้ครอบคลุม ทุกตำบล

1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย จัดการศึกษาวิชาชีพ โดยสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ หรือหน่วยงานอื่น

1.3 ส่งเสริมการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย และมีคุณภาพตาม มาตรฐาน ให้เหมาะสม กับความต้องการจำเป็นของผู้เรียนแต่ละบุคคล โดยมีความเชื่อมโยง ระหว่างรูปแบบต่างๆ ทั้งในรูปแบบปกติ รูปแบบเพื่อความเป็นเลิศ รูปแบบเพื่อผู้เรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ และรูปแบบการศึกษาทางเลือก

1.4 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนในพื้นที่พิเศษ (พื้นที่สูง ชายแดน เกาะแก่ง เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้)

กลยุทธ์ 2 ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

2.1 สร้างความเข้มแข็งของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบส่งเสริม ความประพฤติ นักเรียน และระบบคุ้มครองนักเรียน รวมถึงการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้ เชื่อมโยงสัมพันธ์กับเครือข่าย สหวิชาชีพทุกระดับ

2.2 ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สำหรับ เด็กด้อยโอกาส ที่ไม่อยู่ในทะเบียนราษฎร เช่น เด็กไร้สัญชาติ เด็กพลัดถิ่น เด็กต่างด้าว เด็กไทย ที่ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน เป็นต้น

นโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2561¹⁸

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมี คุณภาพ

1) เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

1.1) ส่งเสริมประชากรวัยเรียนทุกคนให้ได้รับโอกาสในการเข้ารับบริการ

¹⁸ เรื่องเดียวกัน

ทางการศึกษา อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเสมอภาค

1.2) สร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบส่งเสริมความประพฤติ นักเรียน ระบบคุ้มครองนักเรียน และการสร้างภู

2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

2.1) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กด้อยโอกาส ที่ไม่อยู่ในทะเบียนราษฎร เช่น เด็กไร้สัญชาติ เด็กพลัดถิ่น เด็กต่างด้าว เด็กไทยที่ไม่มีเลขประจำตัวประชาชน เป็นต้น

2.2) ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่าง ทั่วถึง เช่น การพัฒนาคุณภาพศึกษาทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Distance learning Information Technology : DLIT) , การพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television : DLTV) ฯลฯ ภูมิคุ้มกันทางสังคม

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562¹⁹

นโยบายที่ 4 สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

การสร้างโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้ประชากรในวัยเรียนทุกคน และทุกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งหมายรวมถึง กลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร ได้เข้าถึงการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน โดย

1) เน้นการสร้างความร่วมมือกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับพื้นที่ เพื่อวางแผนการจัดการศึกษาทั้งระบบตั้งแต่ การสำมะโนประชากรวัยเรียน การรับเด็กเข้าเรียน การตรวจสอบติดตามการเข้าเรียน การติดตามเด็กนักเรียนออกกลางคัน ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับพื้นที่ และการระดมทุนเพื่อพัฒนาการศึกษา

2) ปรับปรุง พัฒนาสถานศึกษาทุกแห่งให้มีมาตรฐานในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ เช่น มาตรฐานด้านโครงสร้าง พื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ อาคารเรียน อาคารประกอบ หอประชุม สนามกีฬา ห้องเรียน ห้องพิเศษ วัสดุ ครุภัณฑ์ เป็นต้น

¹⁹ เรื่องเดียวกัน.

มาตรฐานด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ มาตรฐานด้านระบบ งบประมาณ มาตรฐานด้านความปลอดภัย และมาตรฐานด้าน Digital Technology เป็นต้น

3) สร้างความเข้มแข็ง ในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

4) ปรับเปลี่ยนกระบวนการงบประมาณ ตั้งแต่การจัดสรรงบประมาณอุดหนุนตรงไปยังผู้เรียนและสถานศึกษาโดยตรง และมีความเหมาะสม เพียงพอ และ

5) นำ Digital Technology มาเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสในการเข้าถึงการบริการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินโครงการตามนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานมีภาระหน้าที่ในการจัดงบประมาณสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสำรวจมโนประชากร การรับนักเรียน ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียน สำนักทดสอบทางการศึกษา จัดทำแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์ การศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นข้อกำหนดให้โรงเรียนทุกแห่งพัฒนาคุณภาพนักเรียน การจัดการ เรียนรู้และการบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน รับผิดชอบการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปใช้ในการเรียนการสอน การศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงและเสมอภาค การพัฒนาระบบสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันเพื่อการ บริหารจัดการและกำหนดนโยบาย ส่งเสริมการจัดเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม(DLTV) และผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ(DLIT) และสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา หน่วยงานที่ รับผิดชอบในการศึกษา วิเคราะห์ รูปแบบและนวัตกรรมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและ แสวงหาความร่วมมือหรือทุน เพื่อการพัฒนาแบบและนวัตกรรมในการจัดการศึกษา การ ส่งเสริมให้มีระบบสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

สำหรับนโยบายที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการเพื่อการ จัดโอกาสและความเท่าเทียมทางการศึกษา มีดังนี้

1) นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน เพื่อให้เด็กวัยเรียนทุกคน

ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายและจัดทำแนวปฏิบัติการรับนักเรียนสำหรับเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี สรุปดังนี้

นโยบายการรับนักเรียน²⁰

- (1) ส่งเสริมให้ทุกโรงเรียนมีกระบวนการรับนักเรียนที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นธรรม และเสมอภาค
- (2) สนับสนุนให้เด็กก่อนประถมศึกษาได้เข้ารับการศึกษิตตามความเหมาะสม
- (3) ประกันโอกาสเด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้เข้ารับการศึกษิตภาคบังคับครบทุกคน
- (4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ
- (5) ส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ ได้รับการศึกษาที่เหมาะสมและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ
- (6) ส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษาตามความถนัด ความสนใจ และเต็มตามศักยภาพ
- (7) ส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนการดำเนินการรับนักเรียนของโรงเรียน เพื่อจัดสรรโอกาสทางการศึกษาได้ครบทุกคน

และเพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้เป็นธรรมและเสมอภาคจะจัดทำแนวทางการปฏิบัติ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการและบทบาทของการดำเนินระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและระดับโรงเรียนดังตัวอย่างนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน ดังนี้

บทบาทของคณะกรรมการรับนักเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษา

- (1) ให้ความเห็นชอบประกาศแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2562 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- (2) ดูแลการรับนักเรียนภายในเขตพื้นที่การศึกษาและร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษาอื่นภายในจังหวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งกำหนดแนวทางรณรงค์ให้เด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับครบทุกคน และจัดหาที่เรียนให้เด็กที่

²⁰ เรื่องเดียวกัน.

จะประสงค์เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้เข้าเรียนตามความเหมาะสม

(3) กำหนดมาตรการป้องกัน ป้องปราม กำกับติดตามให้การรับนักเรียนเป็นไปด้วยความโปร่งใสยุติธรรมและตรวจสอบได้

(4) ให้ความเห็นชอบแผนการรับนักเรียน สัดส่วนการรับนักเรียน และวิธีการคัดเลือกนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(5) แก้ปัญหาเรื่องการรับนักเรียน ปีการศึกษา 2562 ภายในเขตพื้นที่การศึกษา

(6) รายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบภายใน 15 วัน หลังจากวันสิ้นสุดการรับนักเรียน

บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(1) ประกาศแนวปฏิบัติการรับนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา ๒๕๖๒ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภายใน ๔๕ วัน นับจากวันประกาศนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา ๒๕๖๒ โดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้ลงนามในประกาศ ตามที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการรับนักเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษา

(2) จัดทำข้อมูลสารสนเทศเด็กในเขตพื้นที่การศึกษา

(3) ประสานโรงเรียนเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสำรวจจำนวนนักเรียนที่จะรองรับได้และวางแผนรับเด็กเข้าเรียน

(4) ประกาศรายชื่อโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนที่จัดตั้งด้วยวัตถุประสงค์พิเศษ โรงเรียนที่จัดห้องเรียนพิเศษ เขตพื้นที่บริการของแต่ละโรงเรียน และสัดส่วนการรับนักเรียนของแต่ละโรงเรียนให้ผู้ปกครองนักเรียนและสาธารณชนทราบล่วงหน้า

(5) ประกาศรายละเอียดการส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาและจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อระหว่างสถานศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ และแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองเด็กทราบ

(6) ประกาศการจัดหาที่เรียนให้นักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาทุกคนที่ไม่มีที่เรียน

(7) ส่งเสริมและประกันโอกาสให้เด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ทั้งเด็กปกติ

เด็กพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ รวมทั้งผู้ที่ยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับ ได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึง

(8) ควบคุม ดูแลให้โรงเรียนรับนักเรียนต่อห้องไม่เกินตามนโยบายที่กำหนด และให้โรงเรียน ที่มีอัตราการแข่งขันสูงรับนักเรียนรอบเดียว

(9) ควบคุม ดูแล และประสานไม่ให้โรงเรียน องค์กรอื่นใด เช่น สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่าของสถานศึกษา มูลนิธิ หรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รั้งเงินบริจาคจากผู้ปกครองนักเรียน ในช่วงเวลาการรับนักเรียนไม่ว่ารูปแบบใดๆ

(10) ประสานกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โรงเรียนเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนปกติได้

บทบาทของคณะกรรมการรับนักเรียนระดับโรงเรียน

(1) ให้ความเห็นชอบประกาศแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา ๒๕๖๒ ของโรงเรียน

(2) ดูแลการรับนักเรียนของโรงเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(3) กำหนดมาตรการป้องกัน ป้องปราม กำกับติดตามให้การรับนักเรียนเป็นไปด้วยความโปร่งใสยุติธรรมและตรวจสอบได้

(4) ให้ความเห็นชอบแผนการรับนักเรียน สัดส่วนการรับนักเรียน และวิธีการคัดเลือกนักเรียนของโรงเรียน

(5) แก้ปัญหาเรื่องการรับนักเรียน ปีการศึกษา ๒๕๖๒ ภายในโรงเรียน

(6) รายงานผลการดำเนินงานให้โรงเรียนทราบ ภายใน ๗ วัน หลังจากวันสิ้นสุดการรับนักเรียน

บทบาทของโรงเรียน

(1) แต่งตั้งคณะกรรมการรับนักเรียนระดับโรงเรียน จากผู้ที่ไม่ได้รับผลประโยชน์จากการรับนักเรียน และเป็นที่ยอมรับของสาธารณชนในเรื่องหลักธรรมาภิบาลร่วมเป็นกรรมการ โดยขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

(2) ประกาศการรับสมัครนักเรียนให้สอดคล้องกับนโยบาย และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(3) ประสานโรงเรียนเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการรับเด็กเข้าเรียนอย่างเหมาะสม

(4) ส่งเสริม สนับสนุน ครอบครัวและสถานประกอบการที่จัดการศึกษาทางเลือก

(5) ประสานกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โรงเรียนเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่สามารถเข้าเรียน ในโรงเรียนปกติได้

(6) ประกาศผลการรับนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ นักเรียนที่สอบคัดเลือกและ คะแนน O-NETนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ และนักเรียนที่มีเงื่อนไขพิเศษ (ถ้ามี)

(7) สนับสนุนให้นักเรียนและผู้ปกครองมีโอกาสเยี่ยมชมโรงเรียนเพื่อประกอบการตัดสินใจ

(8) ส่งเสริมให้เด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ทั้งเด็กปกติ เด็กพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ รวมทั้งผู้ที่ยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียน การศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึง ในกรณีที่มีปัญหาเรื่องการรับนักเรียน ปีการศึกษา 2562 ให้ เสนอคณะกรรมการรับนักเรียนระดับโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการรับนักเรียนระดับเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการรับนักเรียนระดับจังหวัด พิจารณาและมีอำนาจในการตัดสินใจปัญหาดังกล่าว

2) นโยบายการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นโยบายมุ่งเน้นให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยองค์รวมโดยการกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาเพื่อให้ทุกโรงเรียนใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม และกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษาทำให้เกิด โอกาสที่เท่าเทียมกันทางคุณภาพการศึกษา และจัดทำแนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ

แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน²¹

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน

1.1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

(1) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ

(2) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา

(3) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

(4) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

(5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

(6) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

1.2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

(1) การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด

(2) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย

(3) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

(4) สุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

2.1) มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

2.2) มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

2.3) ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตร

สถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย

2.4) พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

2.5) จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่าง

มีคุณภาพ

2.6) จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการ

²¹ สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2561).

จัดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1) จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

3.2) ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3.3) มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

3.4) ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

3.5) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ระดับสถานศึกษา

ให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อเป็นกลไกในการควบคุม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สังคม ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

(2) การจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ดังนี้

(2.1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องดำเนินการและถือเป็นการรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งนี้ สถานศึกษาอาจกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ได้

(2.2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยสะท้อนคุณภาพความสำเร็จอย่างชัดเจนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

(2.3) ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

(2.4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยกำหนดผู้รับผิดชอบในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ทั้งระดับบุคคลและระดับสถานศึกษา และกำหนดการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม

(2.5) ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตาม

มาตรฐานการศึกษา และนำผลการติดตามไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนา

(2.6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report : SAR) ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานำเสนอรายงานผลการประเมินตนเองต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ และจัดส่งรายงานดังกล่าวต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นประจำทุกปี

(2.7) พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยพิจารณาจากรายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report : SAR) และตามคำแนะนำของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(3) สถานศึกษาแต่ละแห่งให้ความร่วมมือกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ศึกษา วิเคราะห์ รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ตลอดจนให้คำปรึกษา ช่วยเหลือและแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(2) จัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) พร้อมกับประเด็นที่ต้องการให้มีการประเมินผลและติดตามตรวจสอบซึ่งรวบรวมได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษา ไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) เพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการประเมินคุณภาพภายนอก

(3) ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(4) ติดตามผลการดำเนินงาน ปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

(5) ให้ความร่วมมือกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในการจัดให้บุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองจากสำนักงาน เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

(6) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อาจมอบหมายบุคคลที่ไม่ได้เป็นผู้ประเมินเข้าร่วมสังเกตรับฟังหรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมในการประเมินคุณภาพภายนอกด้วยก็ได้

ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(1) กำหนดนโยบายด้านการศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา

(2) ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(3) วิเคราะห์ และสรุปผล ตามข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(4) ให้ความร่วมมือกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในการจัดให้บุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองจากสำนักงาน เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

3) การพัฒนาระบบสารสนเทศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เป็นระบบดิจิทัล บนเว็บไซต์ <https://www.obec.go.th/ระบบงาน> เพื่อการพัฒนาระบบข้อมูลและระบบสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการบริหารจัดการและการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อนักเรียนทุกคนในโรงเรียนของรัฐ โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนรายงานข้อมูลและใช้ข้อมูลในระบบสารสนเทศ ในการพัฒนาเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน ตัวอย่างเช่นระบบปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจนภายใต้โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อหลักประกันโอกาสทางการเรียนรู้ ระบบรายงานการรับนักเรียนเพื่อกำกับติดตามการรับนักเรียนให้เป็นไปตามนโยบาย ระบบดูแลและติดตามการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา (CATAS System Care And Trace Addiction in School System) ระบบจัดเก็บข้อมูลรายบุคคล (Data Management Center (DMC) ฐานข้อมูลบัญชีกำหนดสื่อการเรียนรู้อำนาจสำหรับเลือกใช้ในสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2551 เป็นต้น ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษานำ Digital Technology มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามสมรรถนะ ความต้องการ และความถนัด สร้างสังคมฐานความรู้ (Knowledge-Based Society) เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

แนวทางการดำเนินการ

(1) พัฒนาระบบคลังข้อมูล องค์ความรู้ เพื่อให้บริการ Digital Textbook ตาม เนื้อหาหลักสูตรที่กำหนด สื่อ วิดีโอ และองค์ความรู้ประเภทต่าง ๆ และ ให้บริการแก่ผู้เรียนให้การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

(2) พัฒนา Digital Platform เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นรายบุคคล

(3) สถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองผ่าน Digital Platform นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้สร้างความเสมอภาคให้กับโรงเรียนประจำพักนอนที่อยู่ห่างไกล โดยพิจารณาจัดสรรงบประมาณตามความแตกต่างและความต้องการเฉพาะของให้กับโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ คีองบประมาณสำหรับนักเรียนยากจน และค่าอาหารนักเรียนประจำพักนอน ดังนี้

1) การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน²² การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดสิทธิ และหน้าที่ทางการศึกษา ตามมาตรา 10 ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคล มีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรณีพิเศษ ดังนั้นรัฐจึงสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้โรงเรียนเป็นค่าจัดการเรียนการสอนซึ่งประกอบด้วยเงินอุดหนุนรายหัว เงินค่าปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน และค่าอาหารนักเรียนประจำพักนอน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพนักเรียน ดังนี้

²² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางการดำเนินงานการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงการขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561, 62-63.

ตารางที่ 2.4 แสดงงบประมาณสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระดับชั้น	อุดหนุนรายหัว / คน/ปี	ปัจจัยพื้นฐาน นร. ยากจน/ คน/ปี	ค่าอาหาร นร. พิการ/คน/ปี	อุปกรณ์การเรียน/ คน/ปี	เครื่องแบบ นร./คน/ปี	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน/ คน/ปี
ปฐมวัย	1700	-	-	200	300	430
ประถม	1900	1000	8000	390	360	480
ม.ต้น	3500	1000	8000	420	450	880
ม.ปลาย	3800	-	-	460	500	950

หมายเหตุ เงินอุดหนุนรายหัวในร.ร.ขนาดเล็กจะได้รับเพิ่มอีก 1000/ปี

ตารางที่ 2.5 แสดง งบประมาณอุดหนุนค่าหนังสือเรียน ก่อนประถมศึกษา - มัธยมศึกษาปีที่ 6

ปฐมวัย	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6
(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)
200	625	619	622	673	806	818	764	877	949	1318	1263	1109

การดำเนินงานใช้งบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีความคุ้มค่า จึงจัดทำแนวทางการดำเนินการใช้จ่ายงบประมาณ งบเงินอุดหนุนนักเรียนประจำพักนอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยกำหนดบทบาทหน้าที่การดำเนินงานไว้ 3 ระดับ ดังนี้

(1) ระดับโรงเรียน ดำเนินงาน ดังนี้

(1.1) แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ และคณะกรรมการดำเนินการ

(1.2) สำรวจ คัดกรอง และจัดทำข้อมูลนักเรียนประจำพักนอนตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รายงานให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(1.3) ดำเนินการบริหารงบประมาณ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการใช้จ่ายเงินอุดหนุน ประเภทเงินอุดหนุนทั่วไป เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายการค่าจัดการเรียนการสอน (ค่าอาหารนักเรียนประจำพักนอน)

(1.4) กำกับ ติดตาม ดูแลนักเรียนประจำพักนอน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และ แนว

ทางการดำเนินงาน

(1.5) รายงานผลการดำเนินงานตามลำดับขั้น

(2) ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินงานดังนี้

(2.1) รวบรวมข้อมูลระดับโรงเรียน พร้อมตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลนักเรียน ประจำพักนอนก่อนนำเสนอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(2.2) แจ้งจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำพักนอน ให้โรงเรียนที่ดำเนินการจัดที่พักนอน

(2.3) กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงาน

(3) ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินงานดังนี้

(3.1) วางแผนการดำเนินงาน

(3.2) จัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินงาน

(3.3) รวบรวม ประมวลผล ตรวจสอบข้อมูลนักเรียนประจำพักนอน จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

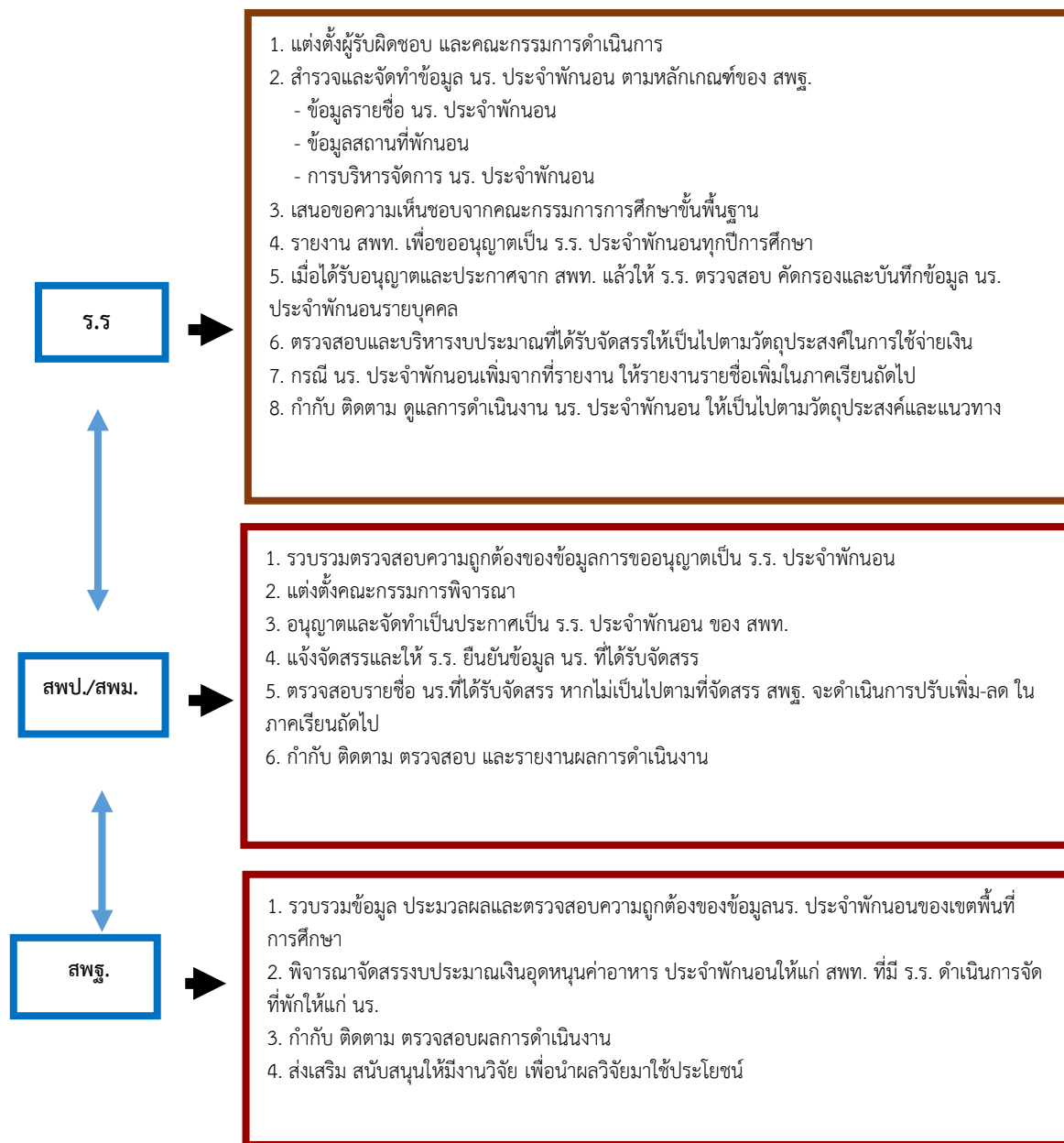
(3.4) พิจารณาจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนค่าอาหารนักเรียนประจำพักนอน

(3.5) กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงาน

(3.6) ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีงานวิจัยหรือนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์

นอกจากนี้ได้จัดทำเป็นแผนผังเพื่อความสะดวกสำหรับผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ ดังแผนภาพที่ 2.2 ดังนี้

แผนภาพที่ 2.2 การดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประจำพักนอน

2.2.5 แนวคิดการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ในโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ เชียงระบบ

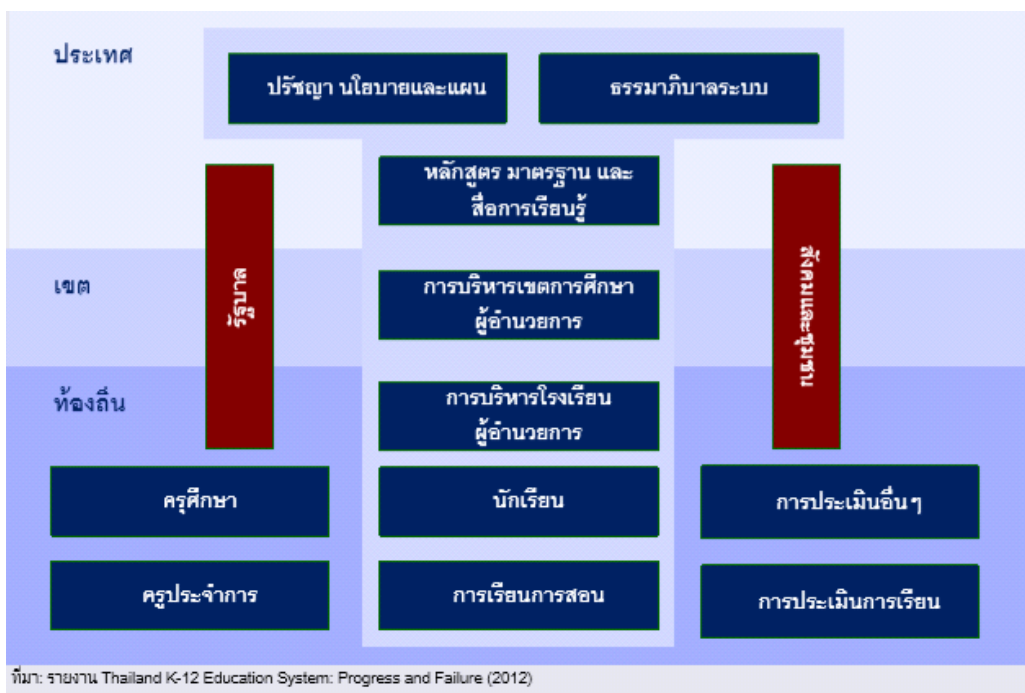
การจัดการเชิงระบบและเชิงกระบวนการเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานต่างๆเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย การตัดสินใจมีความถูกต้องยิ่งขึ้น ประสบการณ์จากนักวิจัยในหลายประเทศและนักการศึกษาของประเทศไทย ได้นำการจัดการเชิงระบบมา

ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์มุมมองการจัดการเชิงระบบ การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานในเชิงระบบเป็นการพิจารณาการศึกษาที่ประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ร่วมกันดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ร่วมของการศึกษา สุธรรม วาณิชเสณี (2558)²³ วิเคราะห์ ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าแนวทางการพัฒนาการศึกษาขึ้นอยู่กับมุมมองการศึกษาขั้นพื้นฐานในเชิงระบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกัน ปฏิสัมพันธ์กัน และพึ่งพาซึ่งกัน ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานมีองค์ประกอบเป็น 3 ระดับที่เชื่อมโยง ปฏิสัมพันธ์กัน ได้แก่ ระดับประเทศ หรือส่วนกลาง เป็นระดับที่กำหนดนโยบายในภาพรวม รวมทั้งแผนและแนวทางการพัฒนาตลอดจนกำหนดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการการศึกษา เป็นผู้กำหนดหลักสูตร มาตรฐานการศึกษา และการพัฒนา ในระดับเขต มีเขตพื้นที่การศึกษารับผิดชอบการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละเขตพื้นที่มีหน้าที่รวม 8 กลุ่ม ทั้งในด้านวิชาการ การบริหารและการสนับสนุนการดำเนินการของแต่ละโรงเรียน ส่วนระดับโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นสถานที่หลักของกิจกรรมการเรียนการสอน มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางของเป้าหมายการศึกษา มีครูเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่ดำเนินการภายใต้การนำ ของผู้อำนวยการโรงเรียน องค์ประกอบในแต่ละระดับเชื่อมโยงและมีปฏิสัมพันธ์กัน ในระบบการศึกษา รัฐบาลสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาผ่านนโยบายและงบประมาณ การศึกษาที่เกี่ยวข้อง ในขณะเดียวกัน ชุมชนและสังคมก็สามารถมีส่วนร่วมทั้งในการร่วมกำหนดแนวทางการ พัฒนาและในกระบวนการดำเนินการ ดังเช่นโดยการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษา หรือร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเหล่านี้เป็น หัวใจของการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนา กรอบระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานข้างต้นให้ประโยชน์ ในการมองภาพรวมและในการวิเคราะห์ทั้งในระดับประเทศ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา

---

²³ สุธรรม วาณิชเสณี, “ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เหลือवलัถ์ แลหน้า การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน,” ใน เอกสารประกอบการเสวนาการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, วันที่ 29 มกราคม 2558 ณ โรงแรมรามารการ์เด็น.

แผนภาพที่ 2.3 แสดงระบบศึกษาขั้นพื้นฐานที่เชื่อมโยง ปฏิสัมพันธ์ ฟังพากัน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประเทศ ระดับเขต และระดับท้องถิ่น (สุธรรม วานิชเสนี: 2558)

ดังนั้น การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ในโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้โรงเรียนประจำพักนอนเชิงระบบ กำหนดองค์ประกอบเป็น 3 ระดับ ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ตามโครงสร้างการบริหารจัดการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) หน่วยงานระดับนโยบาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท) หน่วยงานที่เชื่อมโยงนโยบายจาก สพฐ. ไปสู่ปฏิบัติการในโรงเรียน ทั้งในด้านวิชาการ การบริหารและการสนับสนุนการดำเนินการของแต่ละโรงเรียน และโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เป็นสถานที่หลักของกิจกรรมการเรียนการสอน มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางของเป้าหมายการศึกษา มีครูเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่ดำเนินการภายใต้การนำของผู้บริหารโรงเรียน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 งานวิจัยในประเทศ

เกษม กันทาหอม (2561)²⁴ ได้วิจัยเรื่อง ระบบการบริหารโรงเรียนกึ่งนอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการบริหารโรงเรียนกึ่งนอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 76 คน และครูผู้รับผิดชอบนักเรียนกึ่งนอน จำนวน 76 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายได้มาโดยการใช้ตารางของเครซี และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาระบบการบริหารโรงเรียนกึ่งนอนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มี 5 องค์ประกอบ คือ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับ ผลจากการแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย มาก ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ดังนี้ (1) ด้านบริบท (2) ด้านปัจจัยนำเข้า (3) ด้านกระบวนการ (4) ด้านผลลัพธ์ (5) ด้านผลย้อนกลับ โดยมีการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ การปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหา และการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการวางแผน (P-Planning) เตรียมการและสร้างความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับระบบการบริหารโรงเรียน กึ่งนอน ให้กับคณะครู บุคลากร นักเรียนและผู้ปกครอง วิเคราะห์บริบทของโรงเรียนทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียน ดำเนินการ (D-Doing) การดำเนินการพัฒนาโดยการจัดกิจกรรมที่ต้องกระทำ กำหนดเวลา กิจกรรมแต่ละอย่าง การจัดสรรทรัพยากร จัดบุคลากรที่ชัดเจนและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับ ความต้องการของนักเรียน ตรวจสอบ (C-CHECK) เป็นขั้นตอนที่ทำให้รู้สภาพงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผนไว้ ตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ การรวบรวมข้อมูล มีการตรวจสอบโดยการประเมินระบบการบริหารโรงเรียนกึ่งนอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ การประเมิน ตนเอง จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จากสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการปรับปรุง

²⁴ เกשמ กันทาหอม ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และอรรวรรณ ชมชัยยา, “ระบบการบริหารโรงเรียนกึ่งนอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2,” ใน วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2561: 91-116.

หรือแก้ไขปัญหา (A-Action) เป็นการนำผลการประเมินย้อนกลับไป ทบทวนป้องกันและปรับปรุงแก้ไข หรือสร้างมาตรฐานในการพัฒนาต่อไป สร้างความยั่งยืนในระบบการบริหารโรงเรียนกึ่งนอกร ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนได้เสีย (P-Participation) ระบบการบริหาร โรงเรียนกึ่งนอกร

มานิตย์ แก้วกันระ และคณะ (2558)²⁵ วิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่มีนักเรียนหลายคนเผ่าเรียนรวมกันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาบนพื้นที่สูง ที่มีนักเรียนหลายคนเผ่าเรียนรวมกัน ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เขต 2 เขต 3 และเขต 4 จำนวน 89 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัย 1. การบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูง ที่มีนักเรียนหลายคนเผ่าเรียนรวมกันสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารด้านวิชาการ และการบริหารด้านบริหารทั่วไปปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพการบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูง ที่มีนักเรียนหลายคนเผ่าเรียนรวมกันตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา แต่ละด้านมี ดังนี้ 1 ด้านการบริหารงานทั่วไป ปัญหาด้านบริหารงานวิชาการ งบประมาณน้อย และขาดแคลนบุคลากร ครู ครอบคลุมทุกฝ่ายงาน เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ระบบสาธารณูปโภค ชั้นพื้นฐานยังไม่พร้อม ควรระดมทุนเร่งพัฒนาโครงสร้างการบริหาร 2 ด้านการบริหารงานวิชาการปัญหาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหา การอ่านออกเขียนได้ การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์และการคิดคำนวณ ขาดแคลนเทคโนโลยี สื่อการเรียนการสอน ควรส่งเสริมสื่อเทคโนโลยีจัดสรรงบประมาณ และบุคลากรครูให้เพียงพอ ด้านการบริหารงานงบประมาณปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณน้อยไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในด้านการบริหารงานงบประมาณ ควรมีการวางแผนและบริหารจัดการให้เพียงพอ มีการระดมทุนจากองค์กรต่าง ๆ 4 ด้านการ

²⁵ มานิตย์ แก้วกันระ และคณะ , “การบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่มีนักเรียนหลายคนเผ่าเรียนรวมกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย,” ใน วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน 2558 : 106-114.

บริหารงานบุคคล ปัญหาขาดแคลนบุคลากรครู ครูย้ายบ่อย ครูไม่ครบตามสาระครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก ภาระงานของครูมาก ขาดขวัญและกำลังใจ ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนการจัดการเรียน ควรมีการประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการจัดหาตำแหน่งครูอัตราจ้างเพิ่ม

จิรภัทร มหาวงค์ วิทยา จันทร์ศิลา และทำรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์ (2559)²⁶ วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ ทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ในการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง 2) การสร้างรูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง และ 3) การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในการนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูงไปใช้ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของเครือข่าย ประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล และหลักความรับผิดชอบ 2) ลักษณะของเครือข่าย 3) คณะกรรมการบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย คณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา บทบาทหน้าที่คณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา คณะกรรมการระดับกลุ่มเครือข่าย และบทบาทหน้าที่คณะกรรมการระดับกลุ่มเครือข่าย 4) ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย ความร่วมมือในการใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ความร่วมมือในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ความร่วมมือการจัดการเรียนรู้และ ความร่วมมือการใช้แหล่งเรียนรู้ และ 5) กระบวนการบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การประสานงาน การดำเนินงาน และการปรับปรุง โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารเครือข่าย

²⁶ จิรภัทร มหาวงค์ วิทยา จันทร์ศิลา ทำรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์, “การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ ทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง,” ใน วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 18 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2559: 114-127.

ความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูงมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

สุรัตน์ ศรีตาเดช (2559)²⁷ วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนของ สถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ผลวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ ปัญหาการดำเนินงาน พบว่าขาดแหล่งเรียนรู้ห้องสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศมีจำนวนไม่เพียงพอทำให้ขาดความต่อเนื่องในการศึกษาค้นคว้า การจัดสรรงบประมาณรายหัวนักเรียนทำให้โรงเรียนที่มีจำนวนน้อยขาดความสมดุลในการพัฒนารายด้าน การจัดครูเข้าสอนไม่ตรงตามวิชาเอกและไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและไม่มีบุคลากรหรือครูปฏิบัติการสั่งงานธุรการ

สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 (2559)²⁸ การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอน ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กับ โรงเรียนพักนอนในสังกัดพบว่า โรงเรียนพักนอนบริหารจัดการใน 4 ด้าน คือด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารวิชาการ พบว่าในด้านการบริหารงานวิชาการไม่มีความแตกต่างกันในด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร แต่แตกต่างในเชิงกระบวนการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จึงเน้นด้านการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาทักษะชีวิต โรงเรียนพักนอนเป็นโรงเรียน ที่มุ่งเน้นให้เด็กได้รับการพัฒนาทักษะด้านวิชาการเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและระดับอาชีวศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่าการบริหารงบประมาณของโรงเรียนพักนอน และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีการบริหารตามระบบราชการ ใช้การวางแผน และแผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงบประมาณ ได้รับการจัดสรรงบอุดหนุนรายหัวค่าจัดการเรียนการสอนเท่ากัน มีส่วนที่แตกต่าง

²⁷ สุรัตน์ ศรีตาเดช, “กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนของ สถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2,” ในวารสารสังคมศาสตร์วิชาการ สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2559 :161-175

²⁸ สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, “การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอน ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์กับโรงเรียนพักนอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 34,” สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2562, จาก <http://www.secondary34.go.th/UserFiles/File/total.pdf>

กันคืองบประมาณสมทบ นักเรียนประจำของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ได้รับการจัดสรรให้ใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าเครื่องใช้ส่วนตัว นักเรียน และค่าสาธารณูปโภคส่วนโรงเรียนพักนอนได้รับการจัดสรรเฉพาะค่าอาหารรายหัวเงินอุดหนุนใน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการจัดสรรงบดำเนินงาน และจัดให้ เฉพาะนักเรียนที่พักในโรงเรียน ทำให้การบริหารจัดการด้านงบประมาณของโรงเรียนไม่เพียงพอ เพราะ โรงเรียนต้องรับภาระส่วนอื่นที่เกี่ยวกับการจัดที่พักให้นักเรียน เช่นการดูแลนักเรียนด้านความปลอดภัย ค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่าการบริหารอัตรากำลังของโรงเรียนทั้งสองประเภทมีความคล้ายกัน แตกต่างกันที่อัตราส่วนครู : นักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 1:12 โรงเรียนพักนอน 1: 20 ด้านการบริหารทั่วไป พบว่าด้านการบริหารงานทั่วไป การดำเนินการของโรงเรียนสองประเภทไม่มีความ แตกต่างกันในเชิงโครงสร้างการบริหารงาน โรงเรียนพักนอนจะมีปัญหาด้านอาคารสถานที่พักนอนที่ไม่ เพียงพอ และไม่ได้มาตรฐาน ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรกำหนดหลักเกณฑ์การรับนักเรียนพักนอนให้มีความ ชัดเจนเพื่อที่โรงเรียนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านต่างๆ เหมาะสมและตรงกับภารกิจที่ได้รับมอบ 2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานโรงเรียนพัก นอนให้เหมาะสมกับภารกิจที่โรงเรียนดำเนินการ เช่น จัดสรรค่าสาธารณูปโภคให้แยกจากงบอุดหนุนรายหัวรายการค่าจัดการเรียนการสอน 3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรพิจารณาจัดสรรงบอุดหนุนรายหัวค่าอาหารพักนอน ให้นักเรียนพักนอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และพิจารณาจัดสรรค่าอาหารรายหัวนักเรียนพักนอนให้ เหมาะสมกับสภาวะค่าครองชีพปัจจุบัน 4) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรพิจารณา กำหนดเกณฑ์ อัตรากำลังให้โรงเรียนที่จัดที่พักนอนเป็นกรณีพิเศษจากโรงเรียนปกติทั่วไปโดยคิดเกณฑ์อัตรากำลังเพิ่มให้จาก สัดส่วนจำนวนนักเรียนพักนอน 5) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดสรรงบประมาณค่าอาหารให้โรงเรียนพักนอนให้ สอดคล้องกับระยะเวลาที่จำเป็นต้องใช้งบประมาณ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 (2554)²⁹ ได้รายงาน

²⁹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปางเขต 1สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แผนการพัฒนาการศึกษาบนพื้นที่ภูเขาสูง ห่างไกลและทุรกันดาร ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ประจำปี งบประมาณ 2554 (ลำปาง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1).

แผนการพัฒนาศึกษาบนพื้นที่ภูเขาสูง ห่างไกลและทุรกันดาร ของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ประจำปี งบประมาณ 2554 ซึ่งมีวัตถุประสงค์การจัดทำ แผนพัฒนาเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนบนพื้นที่ภูเขาสูง ห่างไกลและ ทุรกันดาร ทุกคน ให้ได้รับบริการการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย และทั่วถึง เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชากร วัยเรียนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนบนพื้นที่ ภูเขาสูง ห่างไกล และทุรกันดาร ให้มีความ สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถประกอบ อาชีพเลี้ยงตนเองได้ มี ความสำนึกรักแผ่นดินไทยและอยู่ร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานความแตกต่างของวัฒนธรรม อย่างมี ความสุข โดยมีโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 16 โรงเรียน 4 สาขา โดยจัดทำเป็น ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาบนพื้นที่ภูเขาสูง ห่างไกลและทุรกันดาร ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มี ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบ ข้อมูลและสารสนเทศที่เอื้อต่อสิทธิและโอกาสทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างทางเลือกใน การเข้าถึงการบริการทางการศึกษาอย่างหลากหลาย ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพ การศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบช่วยเหลือดูแลและเฝ้าระวังนักเรียนให้ได้เรียนจนจบ การศึกษา ภาคบังคับและพัฒนาเต็มศักยภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 5 สร้างองค์ความรู้โดยการวิจัย และพัฒนา ผลของการดำเนินงาน พบว่าโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา การศึกษา 4 ยุทธศาสตร์ด้วยกันคือยกเว้นยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ สร้างทางเลือกในการเข้าถึงการ บริการทางการศึกษาอย่างหลากหลาย ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่เอื้อ ต่อสิทธิและโอกาสทางการ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับ คุณภาพการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบช่วยเหลือดูแลและเฝ้าระวังนักเรียนให้ได้เรียนจนจบการศึกษา ภาคบังคับและ พัฒนาเต็มศักยภาพ และยุทธศาสตร์ที่ 5 สร้างองค์ความรู้โดยการวิจัยและพัฒนา ซึ่งในแต่ละ ยุทธศาสตร์โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายได้จัดทำโครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตาม ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่เอื้อต่อสิทธิและโอกาส ทางการศึกษา โดย จัดทำโครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 และของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยจัดทำโครงการยกระดับการพัฒนาคุณภาพการ ศึกษาโรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย และโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบ ช่วยเหลือดูแลและเฝ้าระวังนักเรียนให้ได้เรียนจนจบการศึกษา ภาคบังคับและพัฒนาเต็ม ศักยภาพโดยจัดทำโครงการเฝ้าระวังและติดตามเด็กไม่ให้ออกกลางคัน โครงการจัดหา เครื่อง

อุปโภคบริโภคให้โรงเรียนและนักเรียนพักนอน โครงการฝึกทักษะอาชีพเพื่อการดำรงชีวิตตามหลัก ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการพัฒนาและปรับปรุงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ที่ 5 สร้างองค์ความรู้โดยการวิจัยและพัฒนาโดยจัดทำโครงการวิจัยและพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการวิจัยในชั้นเรียน และโครงการพัฒนาระบบการ สื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์

2.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การศึกษาในพื้นที่ห่างไกล และโดดเดี่ยว ในประเทศญี่ปุ่น³⁰ บทสรุป, แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล ที่ประสบผลสำเร็จของญี่ปุ่น อาจกล่าวได้ ดังนี้ 1) มีการกำหนดเป็นกฎหมาย โดยให้ครูที่ทำงานในพื้นที่ห่างไกล ส่วนร่วมในการกำหนดกฎหมาย 2) นำปัญหาที่เป็นเรื่องวิกฤตของโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลมาร่วมกันจัดการแก้ไขให้สำเร็จ 3) ญี่ปุ่นได้ปรับนโยบายให้สามารถแก้ไขปัญหาของโรงเรียนที่อยู่พื้นที่ห่างไกลได้อย่างครอบคลุมตลอดแนว ไม่ใช่การแก้ปัญหาเป็นส่วน ๆ 4) พร้อมทั้งกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ตามเงื่อนไขความสำเร็จของการทำงาน ที่ช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล 5) การบริหารจัดการนาระบบหมุนเวียนครูเพื่อให้เกิดสมดุลในการจัดครูปฏิบัติการในโรงเรียนที่ห่างไกลนั้น

การศึกษาในชนบทและห่างไกล: พิมพ์เขียวสำหรับการดำเนินการเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาสำหรับนักเรียนในโรงเรียนชนบทในพื้นที่ห่างไกลในรัฐ นิว เซาท์ เวล ประเทศ

ออสเตรเลีย³¹ พิมพ์เขียวนี้ใช้ เวลา 4 ปี ใช้เงิน 40 ล้านเหรียญ เพื่อการสนับสนุนสิ่งดังต่อไปนี้

- การให้สวัสดิการดูแลคุณภาพวัยเด็กเล็กก่อนเข้าเรียน
- ดึงครูและผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณภาพ มาช่วยสอนประสบการณ์ การจัดการเรียน

³⁰ National Institute for Educational Policy Research (NIER), Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology, Education in Remote and Isolated Areas in Japan, accessed March 6 2019, available from <http://www.nier.go.jp/English/educationjapan/pdf/201209remote.pdf>

³¹ NSW Department of Education, Rural and Remote Education Blueprint – at a glance, New South Wales Australia, accessed March 6 2019, available from <https://education.nsw.gov.au/our-priorities/improve-student-outcomes/rural-and-remote-education-blueprint-at-a-glance>

การสอน และการจัดการในโรงเรียนชนบทห่างไกล

- จัดโอกาสให้นักเรียนเข้าถึงหลักสูตร การเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างหลากหลายเพื่อช่วยเพิ่มเพื่อการส่งต่อเรียนรู้ไปสู่การศึกษาที่สูงขึ้น หรือการจ้างงานเพิ่มขึ้น
- สร้างความร่วมมือ พัฒนาความเป็นมืออาชีพให้กับคณะครูเพื่อตอบสนองได้ตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน

ระบบการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในสาธารณรัฐเกาหลีใต้ บทเรียนและการนำนโยบายไปใช้สำหรับเปรู โดย อลิซาเบธ เบอร์มีโอ มหาวิทยาลัยบอสตัน (2014)³² ระบบคุณภาพของเกาหลีใต้ มี 4 เสาหลัก คือ

(1) ให้การศึกษาเป็นศูนย์กลางของยุทธศาสตร์การพัฒนาระยะยาว (2) รับคนที่เหมาะสมมาเป็นครู (3) พัฒนาครูเหล่านี้ให้เป็นผู้จัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ (4) ให้ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการศึกษาเป็นลำดับแรก การนำประสบการณ์ของเกาหลีใต้ไปใช้โดยต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการศึกษาในระยะยาว ซึ่งจะต้องมีแผนในการปรับปรุงกระบวนการรับรองสถาบันการศึกษาของครู ให้ชัดเจน การปรับปรุงเงินเดือนของครู การฝึกอบรมครู และการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียน

---

³² Elizabeth Bermeo, **South Korea's successful education system: lessons and policy implications for Peru**, University of Bristol December 2014, accessed March 6 2019, available from www.researchgate.net/publication/284831895_South_Korea's_successful_education_system_lessons_and_policy_implications_for_Peru

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือครั้งนี้ มีวิธีดำเนินงานวิจัย เป็น 3 ระยะ รวมทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาลักษณะ ศักยภาพและสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ระยะเวลาดำเนินงาน เดือน มิถุนายน ถึง กันยายน 2561

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ศักยภาพและสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ (SWOT Analysis)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ดำเนินงาน ระหว่างเดือน กันยายน ถึง ธันวาคม 2561

ขั้นตอนที่ 3 ยกร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ไปใช้ ดำเนินงานระหว่างเดือน มกราคม ถึง มีนาคม 2562

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ไปใช้

ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยตามแผนภาพที่ 3.1 ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาลักษณะ ศักยภาพและสภาวะการณ์

1. **ศึกษาลักษณะสร้างข้อสรุป** โดยสังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน ประจำพิกนอนภาคเหนือ

2. **วิเคราะห์ศักยภาพและสภาวะการณ์ การสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการเรียนรู้** โดยวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อนจากปัจจัยภายใน และโอกาส อุปสรรคจากปัจจัย ภายนอก (SWOT Analysis) ของโรงเรียนประจำพิกนอน ภาคเหนือ

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางฯ

3. **ยกร่างแนวทางฯ** โดยการประชุมระดมสมองจาก ผลการวิจัยระยะที่ 1 มาพัฒนาแนวทางใหม่

4. **ตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแนวทางฯ** โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบร่างแนวทางการสร้างโอกาสและ ความเสมอภาคทางการเรียนรู้โรงเรียนประจำพิกนอน ภาคเหนือ

ระยะที่ 3 การประเมินคุณภาพ

5. **ประเมินคุณภาพของแนวทางฯ** โดย ผู้ใช้ที่เกี่ยวข้อง ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของการ นำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการ เรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนอนไปใช้

**แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของ
โรงเรียนประจำพิกนอน ภาคเหนือ**

แผนภาพที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ระยะที่ 1

การศึกษาลักษณะ ศักยภาพและสภาวะการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

ตารางที่ 3.1 การดำเนินงานวิจัย ระยะที่ 1 การศึกษาลักษณะ ศักยภาพและสภาวะการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

ขั้นตอนที่	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ	วิเคราะห์ข้อมูล	ผลงาน
1 สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	1.เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ	1.แบบบันทึกการสังเคราะห์เอกสาร	1.สังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	1.ข้อสรุปเพื่อการพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ
2 วิเคราะห์ศักยภาพและสภาวะการณ์ (SWOT Analysis) ของ ร.ร. ประจำพักนอนภาคเหนือ	2. ประชากรวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนประจำพักนอน 22,847 คน ครูและผู้บริหารโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ จำนวน 8,641 คน จาก 417 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้มาแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) นักเรียนประจำพักนอนโรงเรียน 90 คน ครูที่รับผิดชอบนักเรียนประจำพักนอน 54 คน ผู้บริหารโรงเรียน 18 คน	2. แบบสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารเชิงลึกแบบมีโครงสร้างแบบสัมภาษณ์นักเรียน	2.วิเคราะห์ข้อมูลจุดแข็ง (S-Strengths) และจุดอ่อน (W: Weaknesses) จากปัจจัยภายในโรงเรียนที่เป็นโอกาส (O-Opportunities) และอุปสรรค (T-Threats) จากปัจจัยภายนอกโรงเรียน	2.ข้อมูลความสามารถและสภาพการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของ ร.ร. ประจำพักนอนภาคเหนือ ที่เป็นจุดแข็ง และจุดอ่อน จากปัจจัยภายในโรงเรียนที่เป็นโอกาส และอุปสรรค จากปัจจัยภายนอกโรงเรียน

3.1 การศึกษาลักษณะ ศักยภาพและสถานการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

การสัมภาษณ์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ (2560-2579) และแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569 นโยบาย แนวทาง การจัดการเรียนรู้โรงเรียนประจำพักนอนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการจัดการเรียนรู้โรงเรียนพื้นที่ห่างไกลภาคเหนือประเทศไทย เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างโอกาสและความเท่าเทียมทางการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คือ แบบบันทึกผลการสัมภาษณ์เนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (โดยผู้วิจัยเป็นผู้บันทึก) เป็นแบบบันทึกเนื้อหา

การวิเคราะห์

วิเคราะห์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องยุทธศาสตร์ นโยบาย ความหมาย แนวทางการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้โรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบบันทึกผลการสัมภาษณ์เนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสร้างข้อสรุปการพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ศักยภาพและสถานการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ (SWOT Analysis)

ได้แก่วิเคราะห์ความสามารถและสภาพการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือที่เป็น จุดแข็ง (S-Strengths) และจุดอ่อน (W: Weaknesses) จากปัจจัยภายในโรงเรียน และการวิเคราะห์ความสามารถและสภาพการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนที่เป็นโอกาส

(O-Opportunities) และอุปสรรค (T-Threats) จากปัจจัยภายนอกโรงเรียนระดับ
ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

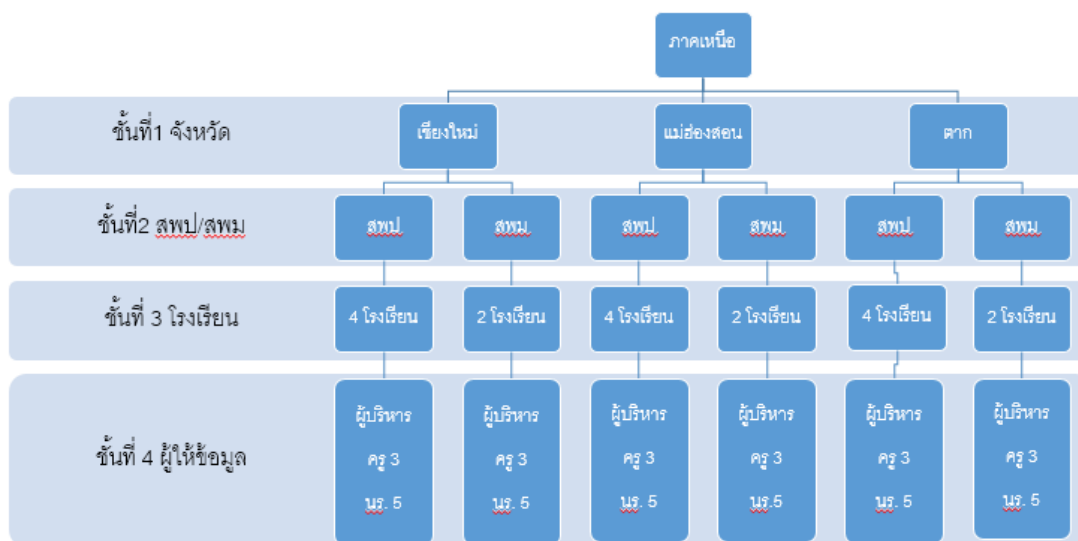
ประชากร

ประชากรวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนประจำพักนอน 22,847 คน ครูและผู้บริหารโรงเรียน
ประจำพักนอนภาคเหนือ จำนวน 8,641 คน จาก 417 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนที่พักนอนของโรงเรียนระดับประถมศึกษา 60 คน ครูที่รับผิดชอบ
นักเรียนพักนอน 36 คน ผู้บริหาร 12 คน จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เชียงใหม่เขต 5, แม่ฮ่องสอน เขต 2, ตาก เขต 2 เขตพื้นที่ละ 4 โรงเรียน

นักเรียนที่พักนอนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 30 คน ครูที่รับผิดชอบนักเรียน
พักนอน 18 คน ผู้บริหาร 6 คน จากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34
จำนวน 4 โรงเรียน (เชียงใหม่ 2 โรงเรียน, ตาก 2 โรงเรียน) และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34 เขต 38 จำนวน 2 โรงเรียน (ตาก 2 โรงเรียน) รวม 18 โรงเรียน กลุ่ม
ตัวอย่างได้มาโดยสุ่มแบบแบ่งชั้น

แผนภาพที่ 3.2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ครู และผู้บริหาร แบบแบ่งชั้น

จากแผนภาพที่ 3.2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกจังหวัด 3 จังหวัดที่มีโรงเรียนประจำพักนอนมากที่สุดได้แก่แม่ฮ่องสอน ตาก เชียงใหม่

ขั้นที่ 2 สุ่มสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 1 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา 1เขต จากจังหวัดที่เลือกในขั้นที่ 1 ได้แก่อำเภอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 5, แม่ฮ่องสอน เขต 2, ตาก เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 (เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน) และเขต 38 (ตาก)

ขั้นที่ 3 เลือกแบบเจาะจง โรงเรียนประจำพักนอนที่ตั้งอยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาในขั้นที่ 2 เก็บข้อมูลได้ครบถ้วนตามประเด็นข้อคำถาม 1 โรงเรียนภายใน 1 วัน จาก โรงเรียนประจำพักนอนใน 5 เขตพื้นที่การศึกษา เป็นโรงเรียนประถมศึกษาเขตละ 4 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา เขตละ 2 โรงเรียน (รายชื่อโรงเรียนในภาคผนวก)

ขั้นที่ 4 สุ่มกลุ่มตัวอย่างนักเรียนอย่างง่าย (simple random sampling) จากนักเรียน พักนอนของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 5 คน รวม 90 คน ครู โรงเรียนละ 3 คน รวม 54 และผู้บริหารโรงเรียน รวม 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 สัมภาษณ์ครูและ ผู้บริหาร และฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์นักเรียน

การสร้างและหาค่าคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างข้อคำถาม

2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ระดับลึกเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือ

3) สร้างข้อคำถามหรือเกี่ยวกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน โดยสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ศึกษา 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 สำหรับ ผู้บริหารและครูผู้สอน ฉบับที่ 2 สำหรับนักเรียน

4) หาค่าคุณภาพของเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ความถูกต้องของข้อคำถาม และความเหมาะสมของภาษา ของ เครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Item-Objective Congruence Index) ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การเลือกผู้เชี่ยวชาญ ต้องมีคุณวุฒิระดับปริญญาโทที่มีประสบการณ์ด้าน

การวิจัยและพัฒนา ด้านการบริหารโรงเรียน และด้านการจัดการเรียนการสอน หรือมีประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนประจำพักนอน เหตุผลที่กำหนดประสบการณ์การปฏิบัติหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ทั้งองค์ความรู้และประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากผู้วิจัยศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประจำพักนอน ผลการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ได้รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (รายชื่อในภาคผนวก ค.)

5) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง เกณฑ์การผ่าน โดยพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1 และปรับปรุงเครื่องมือ ทั้ง 2 ฉบับ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะนักวิจัยร่วมเก็บข้อมูลกับนักวิจัยในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่พักนอนของโรงเรียน ครูที่รับผิดชอบนักเรียนประจำพักนอน และผู้บริหารโรงเรียน ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชุมระดมสมองวิเคราะห์ความสามารถและสภาพการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือที่เป็น จุดแข็ง (S-Strengths) และจุดอ่อน (W: Weaknesses) จากปัจจัยภายในโรงเรียน และการวิเคราะห์ความสามารถและสภาพการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนที่เป็น โอกาส ((O-Opportunities) และอุปสรรค (T-Threats) จากปัจจัยภายนอกโรงเรียน SWOT Analysis ได้แนวทางที่เป็นจุดแข็งและโอกาสมาใช้ในการพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน จุดด้อย หรืออุปสรรคที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นซึ่งสอดคล้องกับทิศทางตามยุทธศาสตร์ชาติ และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ โดยประยุกต์ แนวการวิเคราะห์ของอัลเบิร์ต ฮัมฟรี (Albert Humphrey)³⁵ โดยตัวแปร ที่คณะนักวิจัยร่วมกันวิเคราะห์ได้แก่ (1) มาตรการในการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ (2) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานและเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น (3) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (4) การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับภายใน

³⁵ Humphrey, Albert, *SWOT Analysis for Management Consulting* (pdf.) (SRI Alumni Newsletter, SRI International December, 2005).

โรงเรียน ชุมชน ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 2

การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

ตารางที่ 3.2 การดำเนินงานวิจัย ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

ขั้นตอนที่	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ	วิเคราะห์ข้อมูล	ผลงาน
3. การยก ร่าง แนว ทางการ สร้างโอกาส และความ เสมอภาค ทางการ เรียนรู้ของ โรงเรียน ประจำพัก นอน ภาคเหนือ	กลุ่มเป้าหมาย โดยเลือกแบบ เจาะจงนักวิชาการศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร โรงเรียนประจำพักนอน จำนวน 25 คน มาประชุม ระดมสมอง	แบบบันทึก การประชุม ระดมสมอง นักวิจัย	วิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)	ร่างแนวทางการ สร้างโอกาสและ ความเสมอภาค ทางการเรียนรู้ ของโรงเรียน ประจำพักนอน ภาคเหนือ
4. การ ตรวจสอบ ร่างแนวทาง สร้างโอกาส และความ เสมอภาค ทางการ เรียนรู้ของ โรงเรียน ประจำพัก นอน ภาคเหนือ	กลุ่มเป้าหมาย เป็น ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน โดยเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling)	แบบสัมภาษณ์ เชิงลึกแบบกึ่ง มีโครงสร้าง (Semi- structured Interview)	วิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)	แนวทางการสร้าง โอกาสและความ เสมอภาค ทางการเรียนรู้ ของโรงเรียน ประจำพักนอน ภาคเหนือ

3.2 การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

คือ การดำเนินงานในขั้นตอนที่ 3 และขั้นตอนที่ 4 ดังนี้

ขั้นตอนที่ 3 ยกร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

โดยนำผลการวิจัยจากระยะที่ 1 มาจัดประชุมระดมความคิด (Brain Storming) จากนักวิชาการศึกษา ศิษยานุเทศ์ และผู้บริหารโรงเรียนประจำพักนอน จำนวน 25 คน ยกร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

ตัวแปรที่ศึกษา

1. หลักการ เป้าหมาย แนวทาง คำจำกัดความ
2. การนำแนวทางไปใช้อย่างเป็นระบบ
3. เงื่อนไขความสำเร็จของการนำไปใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบบันทึกผลการสังเคราะห์เนื้อหาจากการประชุมระดมสมอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากแบบบันทึกผลการประชุมระดมสมอง (Brainstorming) จากคณะผู้วิจัย และนักวิชาการศึกษาจากสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนซึ่งมีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน 5 คน ศิษยานุเทศ์ที่รับผิดชอบโรงเรียนประจำพักนอน 10 คน และผู้บริหารโรงเรียน 10 คน รวม 25 คน นำแนวคิดสำคัญที่ได้จากการศึกษา ในระยะที่ 1 มากำหนดหลักการ เป้าหมาย แนวทางการนำแนวทางไปใช้และเงื่อนไขความสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

การตรวจสอบร่างแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ด้านการกำหนดนโยบายและ

แผน ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา รวม 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) สร้างข้อคำถามเกี่ยวกับการตรวจสอบร่างแนวทางการจัดการเรียนรู้โรงเรียนประจำพักนอน

2) หาคุณภาพของเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ความถูกต้องของข้อคำถาม และความเหมาะสมของภาษา ของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การเลือกผู้เชี่ยวชาญ เช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 2

3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง เกณฑ์การผ่านโดยพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นัดหมายวันเวลา สัมภาษณ์ สัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกการสัมภาษณ์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ไปใช้

ตารางที่ 3.3 การดำเนินงานวิจัย ระยะที่ 3 ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

ขั้นตอนที่	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ	วิเคราะห์ข้อมูล	ผลงาน
5.การประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์	ประชากรคือ ผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้โรงเรียนประจำพักนอน ของ สพฐ. ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ภาคเหนือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ	แบบประเมินความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ แบบมาตรา	หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	คุณภาพด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการสร้าง

ขั้นตอนที่	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ	วิเคราะห์ข้อมูล	ผลงาน
	กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหาร และครูโรงเรียนประจำพักนอนระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษาชุมชน รวม 26 คน นักวิชาการศึกษานิเทศก์ของเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 8 คน ผู้บริหารนักวิชาการจาก สพฐ. จำนวน 3 คน รวม 37 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)	ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ		โอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

3.3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ไปใช้

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

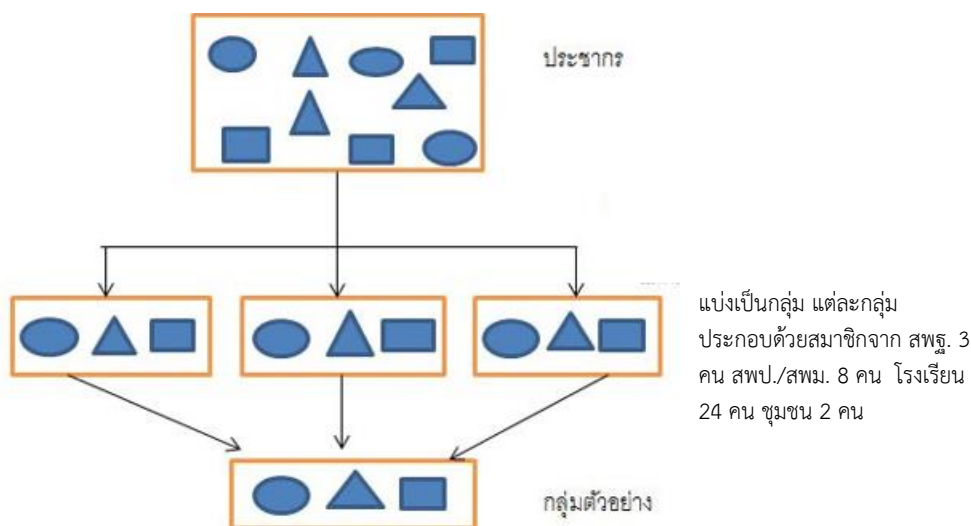
ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ไปใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ผู้บริหารและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ภาคเหนือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ และชุมชนของโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือผู้เกี่ยวข้องกับแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ได้แก่ ผู้บริหารและนักวิชาการจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ 3 คน กลุ่มนักวิชาการและศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษาภาคเหนือ ที่มีโรงเรียนประจำพักนอน 8 คน ผู้บริหารและครูโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ และชุมชน 24 คน รวม จำนวน 37 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) ขั้นที่ 1

จัดกลุ่มให้แต่ละกลุ่มมีสมาชิกที่เป็นตัวแทนของประชากรครบทุกหน่วย ชั้นที่ 2 สุ่มอย่างง่าย 1 กลุ่ม

แผนภาพที่ 3.3 แสดงการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ซึ่งเป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยให้คณะกรรมการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความถูกต้องของข้อคำถาม และความเหมาะสมของภาษา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การเลือกผู้เชี่ยวชาญ เช่นเดียวกับระยะที่ 1.2 นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง เกณฑ์การผ่านโดยพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ต้องได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง มากกว่า .60 และปรับปรุงเครื่องมือ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปใช้ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

- ระดับ 5 หมายความว่า รายการนั้นมีความเป็นไปได้ หรือมีความเป็นประโยชน์มากที่สุด
- ระดับ 4 หมายความว่า รายการนั้นมีความเป็นไปได้ หรือมีความเป็นประโยชน์มาก
- ระดับ 3 หมายความว่า รายการนั้นมีความเป็นไปได้ หรือมีความเป็นประโยชน์ปานกลาง
- ระดับ 2 หมายความว่า รายการนั้นมีความเป็นไปได้ หรือมีความเป็นประโยชน์น้อย
- ระดับ 1 หมายความว่า รายการนั้นมีความเป็นไปได้ หรือมีความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล ความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

การวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสม เป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ที่ได้จากแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ของคะแนนความคิดเห็น ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, หน้า 162) สูตรอันดับภาคชั้น = (คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด)/จำนวนชั้น = $(5-1)/5 = 0.8$ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง รายการนั้นมีความเป็นไปได้
หรือมีความเป็นประโยชน์มากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง รายการนั้นมีความเป็นไปได้
หรือมีความเป็นประโยชน์มาก
- ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง รายการนั้นมีความเป็นไปได้
หรือมี ความเป็นประโยชน์ปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง รายการนั้นมีความเป็นไปได้
หรือมี ความเป็นประโยชน์น้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง รายการนั้นมีความเป็นไปได้
หรือมี ความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ โดยมีกระบวนการดำเนินงานวิจัย รวม 5 ขั้นตอน ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาลักษณะ ศักยภาพ และสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ มี 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ศักยภาพและสภาพการณ์การสร้างโอกาสและการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ (SWOT Analysis)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ดำเนินงานตามขั้นตอนที่ 3 -4 ดังนี้

ขั้นตอนที่ 3 ยกร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ไปใช้ ดำเนินงานในขั้นตอนที่ 5 ดังนี้

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ไปใช้

ระยะที่ 1

การศึกษาลักษณะ ศักยภาพ และสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการ
เรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

4.1 ผลการศึกษาลักษณะ ศักยภาพ และสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาค
ทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ คือ

4.1.1 ผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความ
เสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับลักษณะในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้
ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ จากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2560-2562 แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนา
กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ดังนี้

4.1.1.1 โรงเรียนประจำพักนอน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
มี 2 ลักษณะ ดังนี้

การจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ จะมี 2 ลักษณะ ได้แก่

1) การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โรงเรียนประจำพักนอนจัดตั้ง
ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการการศึกษา สำหรับผู้มี
รายได้น้อย และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เน้นการสร้างโอกาส ในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ที่
เป็นมาตรฐาน เสมอกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารยากจน และกลุ่มเป้าหมายที่
ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ เช่น โรงเรียนพักนอนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ โรงเรียน ประจำ
พักนอนในพื้นที่ถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล เป็นต้น

2) การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โรงเรียนประจำพักนอน
จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมพหุปัญญา การส่งเสริมเด็ก และเยาวชนที่มี
ความสามารถพิเศษ ผลักดันให้ประเทศไทยมีบทบาทเด่นในประชาคมโลก เช่น
โรงเรียนจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย โรงเรียนในโครงการห้องเรียนกีฬา เป็นต้น

จำแนกตามประเภทโรงเรียนจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ประเภทโรงเรียนการศึกษาพิเศษ เป็นโรงเรียนประจำพักนอนที่จัดการศึกษา
พิเศษ เพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ที่อยู่ในความดูแลของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ ศูนย์การศึกษา
พิเศษ เป็นต้น

2) ประเภทโรงเรียนปกติ เป็นโรงเรียนประจำพักนอนที่จัดการศึกษาในระบบจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีการกำหนดจุดมุ่งหมายการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการจัดเวลาเรียน การวัดประเมินผล เกณฑ์การจบหลักสูตรและการประกันคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเหมือนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไป เช่น ภา.พร.ราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ เป็นต้น

ดังนั้นโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ หมายถึง โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูง บนภูเขา ทิวเขา ที่ราบหุบเขาทางภาคเหนือตอนบนและทิวเขาด้านตะวันตกของจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และตาก มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อประชากรวัยเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลกันดารบนพื้นที่สูง ได้เข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามสิทธิของเด็ก โดยการสร้างโอกาสในการรับนักเรียนและจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเท่าเทียมทางการศึกษา จัดอาหาร และที่พักนอน พร้อมกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับผู้เรียน เพื่อความเสมอภาคทางการเรียนรู้ให้กับเด็กไทยทุกคน

4.1.1.2 ผลจากการสังเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สรุปเป็นเป้าหมาย และลักษณะการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ โดยใช้แนวคิดเชิงระบบ (System Approach) ประกอบด้วยข้อมูลนำเข้า (Input) กระบวนการ(Process) และผลงาน (Output) หรือผลผลิต ช่วยในการสังเคราะห์ และกำหนดทิศทาง เป้าหมาย ดังตาราง 4.1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์เป้าหมายและลักษณะการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ (ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ)	เป้าหมายที่ผู้เรียน (ด้านผลผลิต)
1) การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 2) การพัฒนาผู้เรียนให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การรู้ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ 4) กลไกการทำงานร่วมกันระดับนโยบายและระดับเขตพื้นที่การศึกษา	1) โอกาสเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนของรัฐ 2) มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) สามารถพึ่งตนเอง มีทักษะอาชีพ มีภูมิคุ้มกัน 4) มีจิตใจรักท้องถิ่นทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

จากตารางที่ 4.1 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ดังต่อไปนี้

- 1) การสร้างโอกาส โดยการจัดทำมาตรการเพื่อการจัดโอกาสในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบนพื้นที่ห่างไกลได้เข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ
- 2) การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะวิชาการด้านผลสัมฤทธิ์ และคุณลักษณะ มีทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิตตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561
- 3) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และการส่งเสริมให้ผู้เรียน ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาความรู้ พึ่งพาตนเอง มีภูมิคุ้มกัน มีแนวทางการประกอบอาชีพ
- 4) การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับนโยบายและระดับพื้นที่การศึกษา โดยสร้างกลไกการทำงานร่วมกันของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เอกชน และภาคส่วนต่างๆ ของชุมชน และสังคม เพื่อการสนับสนุนกิจกรรมของเด็กและเยาวชน ในชุมชนและสังคม เพื่อการเรียนรู้ ทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

โดยมีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน โดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1) เด็กในพื้นที่สูงทุรกันดารห่างไกลได้รับโอกาสเรียนรู้ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มหลากหลายชาติพันธุ์ เรียนรู้การศึกษาภาคบังคับ ในโรงเรียนของรัฐ และการส่งเสริมให้เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสายอาชีพตามศักยภาพของผู้เรียน

2) ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอน เรียนรู้ และใช้เทคโนโลยีอย่างมีภูมิคุ้มกัน เพื่อการคิดสร้างสรรค์ด้านอาชีพ และสามารถพึ่งตนเองได้

4) ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอนมีจิตสาธารณะทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

4.1.1.3 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ จากการสังเคราะห์แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ.2560-2579) และนโยบายของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษาพบว่าในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียนเพื่อสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษามีผู้เกี่ยวข้องตามโครงสร้างการบริหารจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นหน่วยงานระดับนโยบายของ การจัดการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท) เป็นหน่วยงานที่เชื่อมโยงนโยบายจาก สพฐ. ไปสู่ระดับปฏิบัติการในโรงเรียน ทั้งในด้านวิชาการ การบริหารและการสนับสนุนการ ดำเนินการของแต่ละโรงเรียน

3) โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เป็นสถานที่หลักของการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ มีนักเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้ ที่ดำเนินการภายใต้การนำของผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายการจัดโอกาสให้เด็กวัยเรียนที่มีถิ่นที่อยู่พื้นที่สูง ทุรกันดาร ห่างไกล ไม่สะดวกในการเดินทาง ได้รับการศึกษาบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน และนักเรียนในโรงเรียนประจำพักนอนมีคุณภาพตาม

มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภูมิคุ้มกัน สามารถพึ่งตนเอง มีจิตใจรักบ้านเกิดทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

4) ภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน สนับสนุนทุนทรัพยากรภูมิปัญญาที่มีสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

4.2 ผลการศึกษาศักยภาพและสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

ผลการศึกษาศักยภาพและสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ โดยวิเคราะห์ ความสามารถและสภาพการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนที่เป็นจุดแข็ง (S -Strengths) และจุดอ่อน (W- Weaknesses) จากปัจจัยภายในโรงเรียน และการวิเคราะห์ความสามารถและสภาพการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนที่เป็นโอกาส ((O-Opportunities) และอุปสรรค (T-Threats) จากปัจจัยภายนอกโรงเรียน มีผลการวิเคราะห์ศักยภาพและสภาพการณ์ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ดังนี้

4.2.1 ผลการศึกษาศักยภาพ และสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ระดับประถมศึกษา

4.2.1.1 ปัจจัยภายในโรงเรียนที่เป็น จุดแข็ง (S-Strengths) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย สำหรับนักเรียนพักนอนที่ชัดเจน เช่น เด็กพักนอนทุกคนต้องเล่นดนตรี เป็นหนึ่งคนหนึ่งอาชีพ เป็นต้น มีอุดมการณ์ เสียสละ มุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือพัฒนานักเรียน มีการจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมอย่างหลากหลาย ตรงตามความต้องการและตามบริบทของโรงเรียนและชุมชน เพื่อพัฒนาทักษะทางอาชีพต่างๆ อีกทั้งยังรู้จักแสวงหา ดำรงรักษา และขยายเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียน ทั้งด้านงบประมาณ ทุนการศึกษา วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ระบบสาธารณูปโภค ครูมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย ทุ่มเท เสียสละในการดูแลนักเรียนประจำพักนอนอย่างเต็มกำลัง ครูส่วนใหญ่เป็นครูรุ่นหนุ่มสาวและอยู่ในพื้นที่ จึงทำให้มีเวลาในการดูแลนักเรียนพักนอนตลอด 24 ชั่วโมง จากความทุ่มเท เสียสละในการทำงานส่งผลให้ครูในโรงเรียนบางแห่งได้รับรางวัล ครูเจ้าฟ้าฯ สถานที่บริเวณโรงเรียนมีพื้นที่กว้างขวาง มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศได้เหมาะสม เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยี เช่น QR CODE ติดต้นไม้ทุกต้นในโรงเรียน อากาศถ่ายเท ปลอดภัย สะอาด ร่มรื่น สวยงาม น่าอยู่ น่าเรียน มีการจัดแบ่งพื้นที่ในการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสม ทั้งด้านวิชาการด้านการฝึกประสบการณ์ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต ให้แก่นักเรียน

การจัดการเรียนรู้ได้มีการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนพักนอนนอกเวลาเรียนปกติ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะทางวิชาการ ทักษะทางวิชาชีพและทักษะชีวิตไว้อย่างหลากหลาย เช่น การพัฒนาการอ่าน การเขียน การคิดเลขเป็น โครงการด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การทอผ้า ทำไม้กวาด ทำอาหาร งานช่างต่างๆ ฯลฯ จนทำให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน การอยู่หอพักมีการกำหนดระเบียบสำหรับนักเรียนพักนอนไว้อย่างชัดเจน เช่น มีการคัดกรองนักเรียนที่อยู่ประจำพักนอน จะต้องมีย่านอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน การเดินทางยากลำบาก ทุรกันดาร มีโรงเรียนบางแห่งกำหนดเกณฑ์เบื้องต้นเพิ่มเติมว่าเด็กที่จะเข้าอยู่บ้านพักต้องหุงข้าว ทำกับข้าว ซักผ้า รีดผ้าเป็น ถ้าไม่จำเป็นต้องไปฝึกจนเป็นก่อนจึงจะเข้าสู่บ้านพักได้ มีระเบียบ กฎ กติกาการอยู่ร่วมกัน การทำกิจกรรมร่วมกัน การอนุญาตไป-กลับบ้านพัก การประหยัดน้ำ ไฟฟ้า โดยกำหนดเวลาเปิดปิดไฟฟ้าที่ชัดเจน หากทำผิดกติกา จะมีการตัดคะแนน ถ้าจะเพิ่มคะแนนของตัวเองต้องไปบำเพ็ญประโยชน์ บางโรงเรียนกำหนดให้นักเรียนเสียค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าเองตามมิเตอร์ที่ทางการติดตั้งให้บ้านพักแต่ละหลัง จัดที่พักสำหรับนักเรียนพักนอนแบบคณะชั้นเรียน ในหนึ่งหลังจะมีนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย จนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้นักเรียนรุ่นพี่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนรุ่นน้อง ทำให้นักเรียนมีความรัก ความผูกพัน ความใกล้ชิด เกิดความสามัคคี รวมทั้งนักเรียนพักนอนมาจากหลายชนเผ่า เช่น ม้ง กระเหรี่ยง ปกาเกอญอ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างชนเผ่าและเกิดความสามัคคีระหว่างชนเผ่า โดยโรงเรียนส่วนใหญ่จะจัดหาเครื่องใช้ส่วนตัวให้กับนักเรียนพักนอนทุกคน แต่มีบางโรงเรียนให้นักเรียนจัดหาของใช้ส่วนตัวเอง นอกจากนี้ ยังได้ฝึกให้นักเรียนดูแลเครื่องใช้ส่วนตัว รวมถึงการทำความสะอาดตนเอง และบ้านพัก เช่น วิธีการแปรงฟัน การเก็บที่นอน การซักเสื้อผ้า การทำความสะอาดหอ การทำอาหาร เป็นต้น ทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนา ทั้งด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิต

4.2.1.2 ปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อน (W-Weaknesses) ครูและผู้บริหารที่ดูแลรับผิดชอบโรงเรียนประจำพักนอน ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลเด็กเล็ก ที่เป็นกลุ่มเด็กชาติพันธุ์ และระเบียบโรงเรียนพักนอน มีกฎเกณฑ์ในการรับนักเรียนประจำพักนอนแต่ไม่ได้นำมาใช้ ครูส่วนใหญ่เป็นครูนอกพื้นที่ส่งผลให้ครูขอย้ายบ่อย โรงเรียนบางแห่งไม่มีครูที่จะดูแลนักเรียนพักนอนประจำโรงเรียนต้องหางบประมาณจากภายนอกเพื่อจ้างครู หรือให้ครูเวรของโรงเรียนดูแลนักเรียนประจำพักนอนด้วย ครูที่ดูแลนักเรียนประจำพักนอนไม่ได้รับค่าตอบแทนพิเศษ แต่ภาระงานที่ต้องดูแลนักเรียนตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน บางแห่งไม่มีผู้ดูแลนักเรียนพักนอนในวันเสาร์อาทิตย์ บ้านพักนักเรียนยังไม่เพียงพอต่อจำนวน

นักเรียน ไม่เหมาะสม เช่น ปรับปรุงบ้านพักครูเป็นบ้านพักนักเรียน นักเรียนชายและหญิงพักรวมอยู่ในบ้านพักเดียวกัน แต่แยกนักเรียนหญิงอยู่ชั้นบน นักเรียนชายอยู่ชั้นล่าง บางแห่งชำรุดทรุดโทรม สภาพแวดล้อมไม่สะอาด ระบบสาธารณูปโภคไม่เพียงพอเหมาะสม เช่น ไม่มีระบบไฟฟ้า ต้องใช้โซล่าเซลล์หรือพลังน้ำผลิตไฟฟ้า ซึ่งปริมาณไฟฟ้ามีไม่เพียงพอต้องสลับกันใช้และเปิด-ปิดเป็นเวลา น้ำประปาไม่สะอาด ไม่มีระบบ อินเทอร์เน็ต ไวไฟ (Internet wifi) ไม่มีรถบริการนักเรียนพักนอน เวลาเจ็บป่วยต้องนำส่งโรงพยาบาล

นักเรียนประจำพักนอนส่วนใหญ่เป็นเด็กชนเผ่าหลากหลายชาติพันธุ์จึงมีวัฒนธรรมประเพณีแตกต่างกัน เมื่อมาอยู่รวมกันทำให้เกิดปัญหาจากความต่างของวัฒนธรรม นักเรียนบางคนที่บ้านไม่มีใครอยู่ ผู้ปกครองต้องออกไปทำงานนอกบ้าน จึงต้องนำน้องมาอยู่พักนอนที่โรงเรียนด้วย นอกจากนี้ ยังมีนักเรียนประจำพักนอนที่เป็นเด็กพม่าด้วย

4.2.1.3 ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส (O-Opportunities) บุคคล หน่วยงาน องค์กร ภาครัฐและภาคเอกชน ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ และทุนการศึกษาให้นักเรียน เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดตากสนับสนุนงบประมาณให้โรงเรียนนำร่องเรื่องการท่องเที่ยว ให้โรงเรียนทำ package ทัวร์ และฝึกเด็กให้เป็นมัคคุเทศก์น้อย เนื่องจากมีสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ไม่ห่างไกลจากโรงเรียน สถานทูตโปแลนด์สนับสนุนตามความต้องการของโรงเรียน เช่น อาคารอนุบาล ระบบน้ำ รถโรงเรียนฯ เครือข่ายจากสถาบันระดับอาชีวศึกษา มาจัดนิทรรศการ เพื่อแนะแนวในการศึกษาต่อ และส่งเสริมอาชีพด้านต่างๆ เช่นนักกีฬาฟุตบอล การทอผ้า งานช่างต่างๆ วิทยากรภายนอก ประชาชนชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาฝึกอาชีพต่างๆให้นักเรียน รวมทั้งชุมชนให้ความร่วมมือสนับสนุนช่วยเหลือด้านแรงงานหรือร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิต่างๆ เช่น มูลนิธิเทียนฉวย ช่วยสร้างบ้านพักให้นักเรียน โรงเรียนข้าวกำแพงเพชร ให้ข้าว 3-5 ตันต่อปี กลุ่มบุคคล เช่น กลุ่มออฟโร้ด (Off-Road) รับเป็นพ่อ-แม่อุปถัมภ์ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนพักนอน องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่อุสุมีรพยาบาลสนับสนุน เมื่อนักเรียนเจ็บป่วย องค์กรบริหารส่วนจังหวัด สนับสนุนเครื่องดนตรี หน่วยงานของโครงการพระราชดำริ ฯ ให้ความรู้ทางด้านการเกษตรพร้อมทั้งเมล็ดพันธุ์พืช และแม่พันธุ์สัตว์ชนิดต่าง ๆ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดมาตรฐานโรงเรียนประจำพักนอนให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

4.2.1.4 ปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรค (T-Threats) ชุมชนในพื้นที่มีความเห็นว่าโรงเรียนประจำพักนอนเป็นโรงเรียนที่มีเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ไม่สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ การนิเทศ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน จากหน่วยงานต้นสังกัดเดินทางยากลำบาก จึงมาได้ไม่บ่อย

วัฒนธรรม ความเชื่อของชนเผ่าเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา เช่น ผู้หญิงต้องทำงานมากกว่าผู้ชาย ให้ความสำคัญต่อการเป็นผู้รับมากกว่าเป็นผู้ให้ จึงทำให้คิดว่าโรงเรียนมีหน้าที่ต้องจัดการดูแลช่วยเหลือบุตรหลานในทุกเรื่อง

ไม่มีรถประจำทาง พาหนะในการเดินทางเมื่อนักเรียนเกิดเจ็บป่วยตอนกลางคืน มีความยากลำบากในการเดินทาง และไม่มียาบรรเทาอาการสนับสนุนในการรักษาพยาบาล

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพ และสภาพการณ์การจัดการเรียนรู้โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ระดับมัธยมศึกษา

4.2.2.1 ปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็ง (S-Strengths) ผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย เฉพาะนักเรียนพักนอนที่ชัดเจน เช่น เน้น ICT กีฬา และอาชีพ ให้นักเรียนพักนอนมีรายได้ระหว่างเรียนจากการฝึกประสบการณ์อาชีพต่างๆ ตามบริบทของโรงเรียนและชุมชน กำหนดกฎ ระเบียบ เช่น การรับนักเรียนพักนอนมี การคัดกรองการอยู่ร่วมกัน การเดินทางไปกลับ การใช้น้ำ ไฟฟ้า มีสถานักเรียน สำหรับนักเรียนพักนอน มีคณะกรรมการดำเนินการนักเรียนพักนอน ประสานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้การสนับสนุนส่งเสริมจัดมาตรฐานโรงเรียนพักนอน เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติ ที่ชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศการบริหารจัดการนักเรียนพักนอน

ในการบริหารจัดการได้มีการประสานชุมชนเพื่อขอความร่วมมือสนับสนุนช่วยเหลือด้านแรงงาน หรือร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ประสานบุคคล องค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาสวัสดิการของนักเรียนพักนอน เช่น ระบบน้ำ รถโรงเรียน วัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ ในการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนประจำพักนอน โรงเรียนได้ส่งเสริม การจัดนักเรียนเข้าพักอยู่อาศัยแบบคณะชั้น โดยมีหลายชนเผ่าอาศัยอยู่ด้วยกัน ให้พี่ดูแลน้อง ส่งเสริมห้องเรียนพิเศษ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาจีน และห้องเรียนฟุตบอล ส่งเสริมหลักสูตรนักเรียน โดยเน้นให้นักเรียนรู้จักตนเอง เปิดรายวิชาที่หลากหลาย ให้เลือกเรียนตามความสนใจในอาชีพที่ตั้งเป้าหมาย โดยจัดในลักษณะโปรแกรม จัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมมีหลักสูตรท้องถิ่น ส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน เช่น ลำไยอบแห้ง วงดนตรี การทอผ้า การทำเบเกอรี่ การปลูกผัก เพื่อให้ นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน มีโครงการหนึ่งหอพักหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนพักนอนให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ มีนโยบายสนับสนุนให้นักเรียนพักนอนเป็นนักกีฬาอาชีพ เช่น ฟุตบอล เพื่อให้สามารถเป็นนักกีฬาอาชีพ เข้าสโมสรต่างๆ ประสานเครือข่ายจากสถาบันระดับอาชีวศึกษา มาจัดนิทรรศการ และแนะแนวการศึกษาต่อ โดยความร่วมมือจากวิทยากรภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จัดหลักสูตรทวิศึกษา โดยทำ MOU

กับวิทยาลัยเทคนิคในพื้นที่ จัดหลักสูตรและกิจกรรมให้หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพต่างๆ ตรงตามความต้องการและตามบริบทของโรงเรียนและชุมชน โดยการปฏิบัติจริง เช่น มัคคุเทศก์น้อย การผลิตจำหน่ายสินค้าต่างๆ

ครูมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย ทุ่มเทเสียสละ พัฒนาครูและบุคลากร ให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีขวัญและกำลังใจ โดย ส่งผลงานเพื่อรับรางวัลต่างๆ เช่น รางวัลครูเจ้าฟ้าฯ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถที่หลากหลายเพื่อนำมาพัฒนานักเรียนพักนอน มีการบริหารจัดการเรื่องสวัสดิการขวัญกำลังใจโดยพิจารณาความดีความชอบครูที่ดูแลนักเรียนพักนอนเป็นพิเศษ

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ มีการจัดบริเวณหอพัก สภาพแวดล้อม และบรรยากาศดี อากาศปลอดโปร่ง ร่มรื่น สวยงาม น่าอยู่ และได้มีการประสานหน่วยงานทางการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยต่างๆ สนับสนุนงบประมาณสนับสนุนระบบสาธารณูปโภค จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุน จัดหาสื่อ เทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้

ในด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนได้มีการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้เรียน โดยกำหนดกฎ ระเบียบ สร้างวินัยในการรับผิดชอบต่อส่วนรวมและต่อตนเอง มีการฝึกคุณธรรม จริยธรรมในช่วงเย็นและก่อนนอน ส่งเสริมวินัยเชิงบวก แก่นักเรียนพักนอน ส่งเสริมโครงการ/ กิจกรรมฝึกระเบียบวินัยตามตารางกิจวัตรประจำวันของนักเรียนพักนอน ส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกของผู้มีพระคุณในช่วงก่อนรับประทานอาหารเย็น ส่งเสริมการจัดโครงการ/ กิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และ จิตสาธารณะ ส่งเสริมให้นักเรียนพักนอนมีความรัก สามัคคี และความผูกพัน

4.2.2.2 ปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อน (W-Weaknesses) นโยบายของผู้บริหารโรงเรียนประจำพักนอนบางโรงเรียนยังไม่มุ่งเน้นการพัฒนาให้นักเรียนพักนอน อย่างจริงจัง การบริหารจัดการใช้ระบบอุปถัมภ์ ทำให้ครูขาดขวัญกำลังใจ ไม่มีนโยบาย โครงการ/ กิจกรรมการปลูกฝังเรื่องความสะอาดของอุปกรณ์เครื่องนอน การฝึกฝนเรื่องการเสียสละ การเป็นผู้ให้ และเป็นผู้รับ

บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดครูประจำการพักนอนที่เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ไม่มีการแต่งตั้งครูที่มีตำแหน่งเฉพาะ ทำให้การดำเนินการไม่สามารถดูแลนักเรียนตลอด 24 ชั่วโมง โดยเฉพาะในช่วงวันหยุด ครูจะต้องกลับบ้านทำให้ไม่มีคนดูแลนักเรียน ครูที่รับผิดชอบดูแลเรื่อง

การพักผ่อนของนักเรียน มีภาระงานจำนวนมาก ไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึงและเพียงพอ ครูส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจต่อเกณฑ์มาตรฐานนักเรียนประจำพักนอน โดยเฉพาะครูใหม่ที่ขาดประสบการณ์ในเรื่องการดูแล จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนประจำพักนอน ครูขาดทัศนคติ ยังไม่เห็นความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียนประจำพักนอน

นักเรียนมีภาระต้องดูแลห้องที่ยังไม่ได้อยู่ในวัยเรียน ต้องนำห้องมาเรียนที่โรงเรียนด้วย นักเรียนไม่สามารถเรียนได้เต็มเวลา เพราะมีภาระต้องดูแลห้อง ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการต่ำกว่านักเรียนปกติทั่วไป เนื่องจากนักเรียนทั้งหมดเป็นชนเผ่า การสื่อสารโดยใช้ภาษาถิ่น และมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน มีปัญหาเรื่องการใช้ภาษาไทย นักเรียนประจำพักนอน ยังไม่มีครูอยู่ดูแล เนื่องจากเป็นครูไปกลับ นักเรียนที่เป็นชนเผ่า สื่อสารโดยใช้ภาษาถิ่น มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน มีปัญหาเรื่องการใช้ภาษาไทย การส่งเสริมอาชีพ ยังขาดการคิดสร้างสรรค์จากนักเรียน ส่วนใหญ่ครูเป็นผู้คิด นักเรียนพักนอนทำอาหารรับประทานเอง

ระบบสาธารณูปโภค ไม่เหมาะสมเพียงพอ เช่น น้ำไม่สะอาด ไม่มีระบบ Internet ระบบไฟฟ้าไม่เพียงพอ

นักเรียนพักนอนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้งบประมาณที่จัดทำให้ไม่เพียงพอ และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียน งบประมาณเกี่ยวกับการปรับปรุงที่พักนอนไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลไม่เพียงพอ

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน การศึกษาต่ำ ไม่ให้ความสำคัญเรื่องการจัดการเรียนรู้ เห็นว่าเป็นหน้าที่หลักของโรงเรียนจึงไม่มีส่วนร่วมใดๆ ในเรื่องการจัดการเรียนรู้กับโรงเรียนและนักเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การประชุม ไม่ให้ความสำคัญกับการเดินทางหรือมารับทราบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการนักเรียนประจำพักนอน ซึ่งเกิดจากผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่เป็นชนเผ่า มีภาระงานมาก บำนาญอยู่ห่างไกล โรงเรียนไม่สามารถติดต่อสื่อสารได้ เพราะไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ จึงเป็นปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถสื่อสารหรือชี้แจงไปยังผู้ปกครองได้

4.2.2.3 ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส (O-Opportunities) ชุมชนให้ความร่วมมือ สนับสนุนช่วยเหลือด้านแรงงานหรือร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ส่งเสริมอาชีพ เช่น นักฟุตบอล การทอผ้า โดยความร่วมมือจากวิทยากรภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงานต่างๆ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ระบบน้ำประปา รถโรงเรียน เช่น สถานทูตโปแลนด์สนับสนุนโปรแกรมการท่องเที่ยว มีเครือข่ายจากสถาบันระดับอาชีวศึกษา มาจัดนิทรรศการ เพื่อแนะแนวในการศึกษาต่อ

4.2.2.4 ปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรค (T-Threats) สังคมมีความเห็นว่าโรงเรียนประจำพักนอนเป็นโรงเรียนที่มีเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ไม่สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ขาดการนิเทศ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน จากหน่วยงานต้นสังกัด

สรุปผลการศึกษาระยะที่ 1 การศึกษาลักษณะ ศักยภาพและสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ เพื่อนำปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็ง และปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสของโรงเรียนประจำพักนอนไปเป็นแนวความคิดพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ตามแนวทางที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจัดทำมาตรการในการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ และการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานต้นสังกัด ภาคส่วนต่างๆ ชุมชนและโรงเรียนร่วมมือกันแก้ไขปรับปรุงปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อน และ ปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรค โดยการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และการสร้างกลไกการทำงานร่วมกันของภาครัฐ เอกชน ชุมชน ดังนี้

1) การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ โดย

- 1.1) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย เฉพาะนักเรียนพักนอนที่ชัดเจน
- 1.2) การกำหนดกฎ ระเบียบ เรื่องการรับนักเรียนพักนอนให้มีความชัดเจน เช่นการคัดกรอง การจัดที่พักและการรับนักเรียนพักนอน การอยู่ร่วมกัน การไปกลับบ้านพัก การใช้น้ำใช้ไฟฟ้า
- 1.3) การจัดระเบียบกติกาการอยู่ร่วมกันของผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อความรักสามัคคี เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง

ฯลฯ

2) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนมีคุณภาพทางวิชาการ มีทักษะอาชีพ สามารถพึ่งตนเอง และมีจิตสาธารณะรักท้องถิ่นบ้านเกิดทำประโยชน์ให้ครอบครัว ชุมชนและสังคม

- 2.1) การจัดตั้งคณะกรรมการให้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรรมการสถานศึกษา โรงเรียนร่วมจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาโรงเรียนประจำพักนอน เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติ ที่ชัดเจน

2.2) การจัดให้มีหลักสูตรอาชีพที่หลากหลายตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามความต้องการและตามบริบทของโรงเรียน และนักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน

2.3) จัดสภาพแวดล้อมให้สวยงามเอื้อต่อการเรียนรู้ และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์

2.4) จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนพักนอนเพิ่มเติม พัฒนาด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านทักษะทางวิชาชีพ ด้านทักษะชีวิตเพื่อความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

2.5) จัดกิจกรรมจิตอาสาทำงานต่างๆ พัฒนาจิตใจให้รักถิ่นฐานบ้านเกิด ทั้งในโรงเรียน และชุมชน

2.6) การติดตามผลนักเรียนพักนอนที่สำเร็จการศึกษา

3) จัดหาและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

3.1) การประสานหน่วยงานทางการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยต่างๆ สนับสนุนการจัดหา พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

3.2) หน่วยงานต้นสังกัดสนับสนุนการจัดหา และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

4) การสร้างกลไกการทำงานร่วมกันของภาครัฐ เอกชน ชุมชน

4.1) การสร้างกลไกความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเพื่อหาผู้อุปถัมภ์ให้นักเรียน และสนับสนุนทุน หรือปัจจัยการจัดการเรียนรู้จากหน่วยงานองค์กรภายนอก ส่งเสริมให้นักเรียนพักนอนสามารถศึกษาเล่าเรียนได้อย่างมีคุณภาพ

4.2) การพัฒนาเครือข่ายทางการการศึกษาเพื่อการจัดหาทุน หรือเส้นทางการเรียนต่อในระดับสูงขึ้นร่วมกับโรงเรียนมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา

4.3) ประสานความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนเพื่อพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำประปา อินเทอร์เน็ต การร่วมมือพัฒนาสภาพแวดล้อมให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ และสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4.4) การประสานชุมชนเพื่อขอความร่วมมือสนับสนุนช่วยเหลือทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน หรือภูมิปัญญาด้านเกษตร ทอผ้า วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ เพื่อการพัฒนาผู้เรียน

ระยะที่ 2

การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

4.3 ผลการยกร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ โดยการนำผลการวิจัยจากระยะที่ 1 มาจัดประชุมระดมสมอง (Brain Storming) จากนักวิชาการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 25 คน ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

- 1) หลักการ เป้าหมาย แนวทาง คำจำกัดความในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ
- 2) การนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือไปใช้
- 3) เงื่อนไขความสำเร็จของการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือไปใช้

สรุปประเด็นจากการระดมความคิด ดังนี้

4.3.1 หลักการ

4.3.1.1 หลักการบูรณาการ โดยมีพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา (Area based) การบูรณาการเชื่อมโยงมิติเชิงภารกิจ (Function based) ของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ วิชาอกเอกชน เช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุข การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค องค์กรโทรคมนาคม มาทำงานร่วมกัน เช่นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การจัดระบบน้ำ ระบบไฟฟ้า อินเทอร์เน็ตของโรงเรียน เป็นต้น โดยยึดประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยประสานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในพื้นที่การพัฒนา และมีโรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาผู้เรียน

4.3.1.2 หลักความเป็นระบบ ได้แก่

- 1) ระบบการบริหารจัดการตามโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เชื่อมโยงนโยบายลงสู่การปฏิบัติในโรงเรียน ด้วย

การกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ผ่านนโยบายและการจัดสรรงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมี สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจัดการบริหารและการสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายให้กับโรงเรียนประจำ พักนอนในพื้นที่ และโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางของ เป้าหมายการศึกษา

2) ระบบการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานภายในโรงเรียนประจำ พักนอนตามแนวทาง การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ด้วยวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (Deming Cycle : Plan :P ⇨ Do : D ⇨ Check :C ⇨ Act : A) คือการวางแผนปฏิบัติการ ประจำปี ที่วางแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนไว้ชัดเจนตลอดปี การ ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ และ ประเมินความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของแนวทางการจัดการเรียนรู้ และตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีของโรงเรียน และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการวางแผนปฏิบัติการ ประจำปีอย่างต่อเนื่อง

3) หลักการมีส่วนร่วม การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการ เรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และ ชุมชนของโรงเรียน โดยพัฒนา **กลไก**การทำงานร่วมกันของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ตั้งแต่ระดับโรงเรียน ชุมชน สังคม พื้นที่ และระดับนโยบาย อย่างเป็นทางการ และไม่ เป็น ทางการ กลไกการทำงานร่วมกัน

4.3.2 **เป้าหมาย** การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน ประจำพักนอนภาคเหนือ โดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ

4.3.2.1 เด็กวัยเรียนในพื้นที่สูง ทุรกันดาร ห่างไกล**ได้รับโอกาส**เรียนรู้ใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนจบหลักสูตรภาคบังคับ และสามารถเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายหรือสายอาชีพตามศักยภาพของผู้เรียน

4.3.2.2 ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอน**มีคุณภาพ** ตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

4.3.2.3 ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอน เรียนรู้ และใช้เทคโนโลยีอย่างมี ภูมิคุ้มกัน เพื่อการคิดสร้างสรรค์ด้านอาชีพ และสามารถ**พึ่งตนเองได้**

4.3.2.4 ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอน**มีจิตใจรักบ้านเกิด และมีจิต สาธารณะ**ทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

4.3.3 แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ มี 4 แนวทาง ได้แก่

4.3.3.1 แนวทางที่ 1 การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ โดย

1) การสำรวจจัดทำข้อมูลประชากรของเด็กวัยเรียนในหมู่บ้าน หย่อมบ้าน บนพื้นที่สูง ทุรกันตาร ห่างไกล เชียงรุ๊ก พร้อมการแนะแนวทางการศึกษาให้ชุมชน หมู่บ้านให้ ความสำคัญกับการศึกษา และการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อการเข้าถึงการศึกษาไม่ให้ ตกหล่น และเรียนรู้จนจบหลักสูตร ไม่ออกกลางคัน

2) เตรียมความพร้อมของโรงเรียนด้านสิ่งแวดล้อม อาคารเรียน สถานที่พัก นอน สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดบริการทางการศึกษาให้ผู้เรียนบนพื้นที่สูง ทุรกันตาร ห่างไกลได้เข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ

3) การกำหนดกฎ ระเบียบ การรับเด็กวัยเรียนบนพื้นที่สูง ทุรกันตาร ห่างไกลได้เข้าเรียนในโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ให้เป็นระเบียบเฉพาะการรับนักเรียน โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ โดยความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษา และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างสอดคล้องตามนโยบายการรับนักเรียนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4) กำหนดหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อตกลงร่วมกันในการอยู่ร่วมกันแบบพหุ วัฒนธรรมในโรงเรียน และร่วมกับเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อการจัดสรรทุน การเรียน การจัดระดมทุน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนจบหลักสูตรการศึกษา และสามารถเรียนต่อใน ระดับสูงขึ้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งสายอาชีพ และสายสามัญตามศักยภาพ ผู้เรียน

ฯลฯ

4.3.3.2 แนวทางที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น โดย

1) การจัดการเรียนรู้ในภาคปกติ พัฒนา เสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนทาง วิชาการ ทักษะเทคโนโลยี และจริยธรรม ตามเป้าหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย มุ่งเน้นการแก้ปัญหาวิกฤตเรื่องภาษาไทย รวมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกและการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรู้จักการป้องกันตนเอง และชุมชน จากภัยพิบัติทาง ธรรมชาติด้วยการลงมือปฏิบัติ

2) จัดการเรียนรู้เสริมในภาคประจำพักนอน เสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียน ทางแรงงานอาชีพ การสหกรณ์ การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพิ่มขึ้น

3) จัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบท ของโรงเรียน และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพสถานศึกษาตาม ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

4.3.3.3 แนวทางที่ 3 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการ จัดการเรียนรู้ โดย

1) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เข้าถึงบริการจากรัฐ เช่น ระบบฐานข้อมูลนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (DMC) การ บริหารจัดการการเข้าถึงเทคโนโลยีทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television :DLTV) และการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Distance Learning Information Technology :DLIT)

2) จัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาให้ผู้เรียน ใช้ เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ค้นหาความรู้ พึ่งพาตนเอง มีภูมิคุ้มกัน มีแนวทางการประกอบอาชีพ

4.3.3.4 แนวทางที่ 4 การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับภายใน โรงเรียน ชุมชน ระดับพื้นที่ทางการศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน โดยใช้หลักการของสหกรณ์ และกลไกการทำงานร่วมกันของคณะบุคคลจาก ภาคเอกชน ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และโรงเรียน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำงาน เพื่อการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อผู้เรียนเรียนรู้ ทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม สร้างกลไกการทำงานร่วมกันทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ระดับภายในโรงเรียนและชุมชนของโรงเรียน ได้แก่

1) กลไกความร่วมมือระหว่างนักเรียนและชุมชนโดยใช้อุดมการณ์ และ หลักการของสหกรณ์ วิธีการสหกรณ์ การทำธุรกิจสหกรณ์ ปลุกฝังให้เด็กนักเรียน มีจิตสำนึก และทักษะในการช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการเสียสละเพื่อส่วนรวม

ระดับโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ ได้แก่

2) กลไกที่เป็นทางการได้แก่การจัดตั้งคณะบุคคลในการบริหารจัดการ โรงเรียนตามระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ประสานเชื่อมโยงการ

ดำเนินงานจากนโยบายถึงการปฏิบัติในชุมชนและโรงเรียน

3) กลไกที่ไม่เป็นทางการด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน องค์กร หน่วยงานต่างๆ ผ่านมิติทางวัฒนธรรม และความเชื่อมโยงของคนในสังคม

4.3.4 คำจำกัดความ

4.3.4.1 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการช่วยเหลือส่งเสริม และสนับสนุน ให้เด็กวัยเรียน ให้ได้รับโอกาสเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนและจัดพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานให้ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเอง มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด และมีจิตสาธารณะทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชนและสังคมได้

4.3.4.2 แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนอน ภาคเหนือ หมายถึง กรอบทิศทางของโรงเรียนประจำพิกนอน ภาคเหนือและหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กวัยเรียนในพื้นที่สูง ทุรกันดาร ห่างไกล ภาคเหนือ ได้รับโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้โดยมี มาตรการในการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ มีมาตรฐานสถานศึกษา จัดหาและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และมีกลไกการทำงานร่วมกันของภาครัฐ เอกชน ชุมชนและโรงเรียน

4.3.5 การนำแนวทางไปใช้

การนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนอนภาคเหนือ ทั้ง 4 แนวทางไปใช้ ต้องมองเชิงระบบคือมีแนวทางการจัดการตั้งแต่ระดับนโยบาย ไปถึงระดับปฏิบัติการในพื้นที่ ผู้มีบทบาทในการนำแนวทางไปใช้ตามโครงสร้างการบริหารจัดการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ภาคส่วน ที่มีบทบาทหน้าที่เชื่อมโยง พึ่งพากัน ได้แก่

4.3.5.1 โรงเรียนเป็นหน่วยงานหลักในการนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ไปใช้เพื่อการจัดโอกาสและความเสมอภาคให้เด็กในวัยเรียน จัดการพัฒนาคูณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดหาและพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ และลดอุปสรรคการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่การคมนาคมไม่สะดวก และการสร้างกลไกความร่วมมือให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชน สังคม ชุมชนร่วมมือกันสนับสนุน การจัดการเรียนของโรงเรียนอย่างมีขั้นตอนตามวงจรการจัดการคุณภาพเดมมิ่ง (Deming Cycles :PDCA) คือการวางแผน (Plan :P) การดำเนินงานตามแผน (Do :D) การตรวจสอบประเมินผล (Check :C) และการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (Act :A)

4.3.5.2 องค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน ให้ความร่วมมือส่งเสริม สนับสนุน การจัด การเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

4.3.5.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เป็นหน่วยงานเชื่อมโยงนโยบายลงสู่การปฏิบัติและเื้ออำนวยการให้โรงเรียน จัดการเรียนรู้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

4.3.5.4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานกำหนด นโยบาย การจัดสรรงบประมาณ จัดปัจจัยความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ พัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศ และเื้ออำนวยการให้ภาคส่วนต่างๆร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนและนักเรียน ประจำพักนอน สู่เป้าหมายของการจัดตั้งโรงเรียนประจำพักนอน ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคม

4.3.6 เงื่อนไขความสำเร็จ ของการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอ ภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือไปใช้ โดยมีโรงเรียนประจำพักนอน เป็นหน่วยงานหลัก ดังนี้

4.3.6.1 การวางแผนปฏิบัติการประจำปีตามแนวทางการสร้างโอกาสและ ความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม สามารถนำไปสู่ การปฏิบัติได้โดยมีภาคส่วนต่างๆ ชุมชน ร่วมกันวางแผน

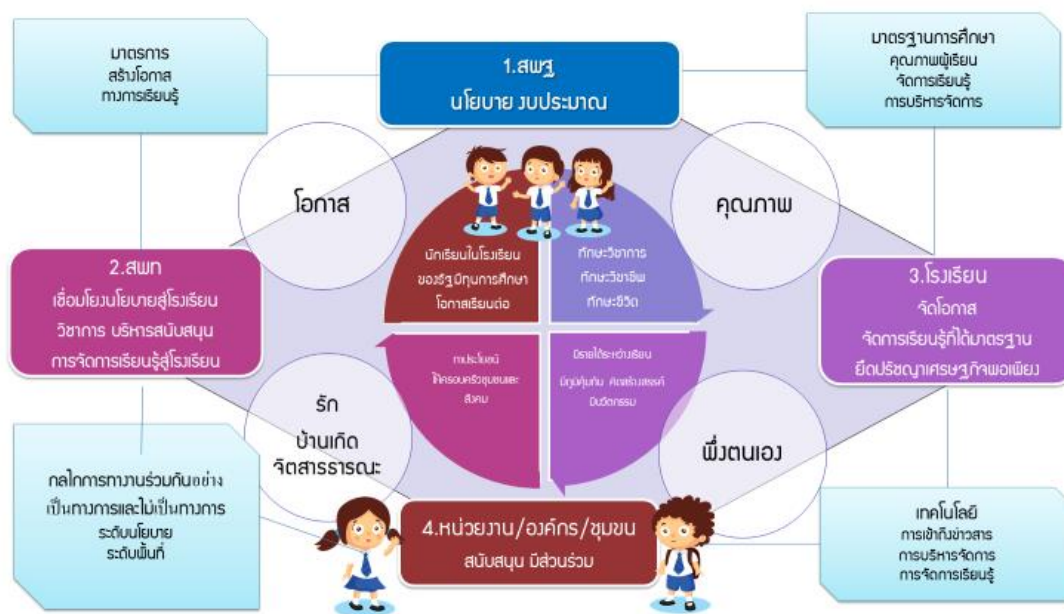
4.3.6.2 การจัดปัจจัยความพร้อมเพื่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการอย่าง เหมาะสม เพียงพอ เช่น การจัดงบประมาณ การจัดคณะบุคคล สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น

4.3.6.3 การจัดหลักสูตรหลากหลายเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้โดยการปฏิบัติร่วมกันกับ ชุมชน และสังคมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

4.3.6.4 การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด มีจิตสาธารณะด้วย อุดมการณ์ของสหกรณ์ ทำงานอย่างมีส่วนร่วมบนฐานความเป็นพหุวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ และสามารถทำประโยชน์ให้ชุมชนโดยการนำความรู้จากโรงเรียนไปเผยแพร่ทำประโยชน์ให้กับ ตนเองครอบครัว ชุมชนและสังคม

4.3.6.5 ผู้บริหารเป็นผู้นำการสร้างกลไกการทำงานร่วมกันระดับโรงเรียน ชุมชน หน่วยงาน ภาคส่วนต่างๆ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

สรุปความสัมพันธ์เชิงระบบของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ 4 แนวทาง และบทบาทผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ตามโครงสร้างการบริหารจัดการของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังแผนภาพที่ 4.1

แผนภาพที่ 4.1 ความสัมพันธ์เชิงระบบตามโครงสร้างการบริหารจัดการของ สพร. แนวทางการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

จากแผนภาพที่ 4.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้โรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ 4 แนวทาง และผู้มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องตามโครงสร้างหน่วยงานที่มีภารกิจเชื่อมโยงกันได้แก่

1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นผู้กำหนดนโยบายการรับนักเรียน จัดสรรงบประมาณเพื่อนักเรียนพื้นที่ห่างไกลและงบประมาณสนับสนุนครูที่ดูแลนักเรียนประจำพักนอน อาคารพักนอน จัดสื่อเทคโนโลยี และอำนวยความสะดวกให้ภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ชุมชน ทำงานร่วมกัน

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพป./สพม.) ดำเนินการประสาน เชื่อมโยงนโยบายและงบประมาณจาก สพฐ. ผู้โรงเรียน ส่งเสริม สนับสนุน การปฏิบัติงานของ โรงเรียนด้านการจัดโอกาสทางการเรียนรู้ การพัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนา ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วน

3) โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ดำเนินการจัดโอกาสให้นักเรียนได้ เรียนรู้ในโรงเรียน พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จัดการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐาน จัดพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะอาชีพให้ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเอง และอบรมนิสัยให้ผู้เรียน รักท้องถิ่น มีจิตสาธารณะ จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ พัฒนาครูให้สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเข้าถึงข่าวสาร และนำไปใช้สนับสนุนการ จัดการเรียนรู้ และร่วมทำงานประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน และชุมชน

4) ภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน สนับสนุนทุน ทรัพยากร ภูมิปัญญา มีสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อจัดโอกาสให้ เด็กที่มีถิ่นที่อยู่ไม่สะดวก ห่างไกล กันดาร ได้รับการศึกษาบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน และพัฒนา คุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง และมีจิตสาธารณะ สอดคล้องกับความต้องการ ของท้องถิ่น

คณะทำงานวิจัยประชุมระดมสมอง นำผลการวิเคราะห์ศักยภาพ และ สภาวะการณ์ การจัดการเรียนรู้โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ที่เป็นจุดแข็งและโอกาส มา กำหนดเป็นรายละเอียดการจัดการคุณภาพของโรงเรียนตามวงจรเดมมิง (Deming Cycle:PDCA) เพื่อการพัฒนาโรงเรียน ส่วนจุดด้อย หรืออุปสรรคนำมาวางแผนปรับปรุงให้ดีขึ้น แล้วกำหนดรายละเอียดแผนงานในแต่ละแนวทางตามบทบาทภารกิจขององค์กรชุมชน และ หน่วยงาน ดังรายละเอียดแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ต่อไปนี้

แนวทางที่ 1 จัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้

ตารางที่ 4.2 การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ตามบทบาทภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางที่ 1 การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้				
โรงเรียน	ภาคส่วน ต่างๆ/ชุมชน	สพป./สพม	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
<p>1. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โรงเรียนประจำพักนอน อย่างมีส่วนร่วม กับชุมชน</p> <p>2. กำหนดมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ และวางแผนงานอื่นๆตามพันธกิจที่กำหนดไว้</p> <p>3. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ และคณะกรรมการดำเนินงานตามมาตรการและแผนงานการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ให้ครบทุกแผนงาน</p> <p>4. กำหนดกฎระเบียบหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับนักเรียนและอื่นๆ ตามพันธกิจของโรงเรียน</p> <p>5. จัดทำข้อมูลสารสนเทศนักเรียนปกติ และนักเรียนพักนอนของโรงเรียนลงใน</p>	<p>1. หน่วยงานองค์กร กลุ่มบุคคล ร่วมกับ ร.ร. กำหนดวิสัยทัศน์ และวางแผนงานช่วยเหลือโรงเรียนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ทุนการศึกษา</p> <p>2. ชุมชนช่วยสร้างความเข้าใจ สนับสนุน ประชาสัมพันธ์ ผลักดันให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญ</p>	<p>1. เชื่อมโยงนโยบายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาสู่การปฏิบัติ</p> <p>2. มอบหมายผู้รับผิดชอบและคณะกรรมการดำเนินงานการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา</p> <p>3. จัดทำแผนงานการจัดโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้ นร. ในพื้นที่สูง ทุรกันดาร ห่างไกลได้รับโอกาสทาง</p>	<p>1. จัดทำนโยบายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ</p> <p>2. วิเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโรงเรียนประจำพักนอนของเขตพื้นที่การศึกษา</p> <p>3. พิจารณาจัดสรรงบประมาณ* สำหรับนักเรียน</p>	<p>1. โอกาสเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนของรัฐ</p> <p>2. เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ จนจบการศึกษาภาคบังคับ</p> <p>3. โอกาสเรียนต่อในชั้นมัธยมปลายหรือสายอาชีพหรือมีอาชีพตามศักยภาพและความเหมาะสม</p>

แนวทางที่ 1 การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้				
โรงเรียน	ภาคส่วน ต่างๆ/ชุมชน	สพป./สพม	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
<p>ระบบสารสนเทศ ดิจิตอล ของ สพฐ. บนเว็บไซต์ http://www.obec.go.th ./ระบบงาน</p> <p>6. ทำหนังสือเสนอข้อมูล นักเรียนประจำพักนอน เพื่อเสนอผ่านเขตพื้นที่ การศึกษา แล้วขอความ เห็นชอบจาก สพฐ.</p> <p>7 รายงาน สพท เพื่อการ ขออนุญาต เป็นโรงเรียน ประจำพักนอน ทุกปี</p> <p>8 เมื่อได้รับอนุญาต และ ประกาศจาก สพป สพม แล้วให้โรงเรียนตรวจสอบ คัดกรอง และบันทึกข้อมูล นักเรียนประจำพักนอน รายบุคคล</p> <p>9. ดำเนินงานตามแผนงาน การสร้างโอกาสทางการ เรียนรู้ และแผนงานอื่นๆ ตาม พันธกิจที่กำหนดไว้</p> <p>10. สนับสนุน ส่งเสริม แนวทางการศึกษา ให้ เรียนรู้ได้จนจบหลักสูตร หรือศึกษาต่อในระดับสูง</p>	<p>ของการสร้าง โอกาสและ ความเสมอ ภาคของ การศึกษา</p>	<p>การศึกษาอย่าง เท่าเทียม</p> <p>4. ดำเนินงาน ตามแผนการ รับนร. เข้าเรียน ใน ร.ร. ตาม หลักเกณฑ์ของ สพฐ. และ รวบรวม ตรวจสอบความ ถูกต้องของ ข้อมูล นร. ประจำพักนอน การขออนุญาต เป็น ร.ร.ประจำ พักนอน</p> <p>- อนุญาต และ จัดทำประกาศ เป็น ร.ร.ประจำ พักนอน ของ สพท. -แจ้ง ยืนยัน จัดสรร งบประมาณตาม จำนวน นร. 4. ส่งเสริม สนับสนุนให้</p>	<p>พื้นที่ห่างไกล, - การจัดที่พัก อาคารที่พัก การซ่อมบำรุง - อาหาร เข้า เย็น - การจัด สนับสนุนครู บุคลากร สำหรับดูแล นักเรียน ประจำพักนอน</p> <p>4 กำกับ ติดตาม ตรวจสอบผล การดำเนินงาน</p> <p>5 ส่งเสริม สนับสนุนให้มี งานวิจัยเพื่อนำ ผลงานวิจัยมา ใช้ประโยชน์</p>	

แนวทางที่ 1 การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้				
โรงเรียน	ภาคส่วน ต่างๆ/ชุมชน	สพป./สพม	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
<p>ขึ้นตามศักยภาพ</p> <p>11 กำกับติดตามดูแลการดำเนินงานโรงเรียนประจำพักนอนให้เป็นไปตามเป้าหมาย และพันธกิจของโรงเรียน</p> <p>12 จัดทำระบบติดตามนักเรียนหลังจบการศึกษาที่โรงเรียน</p> <p>13. ประเมินและสรุปผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินผลงานไปใช้ปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง</p>		<p>โรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนานักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมจนจบการศึกษาภาคบังคับ</p> <p>5. นิเทศ กำกับติดตาม ให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะ เป็นพี่เลี้ยง อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้โรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ</p>		

จากตารางที่ 4.2 การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ตามบทบาทของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ และองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ โรงเรียนจัดทำมาตรการให้ผู้เรียนเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียนประจำพักนอนเพื่อการสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษาให้ชัดเจน จัดทำแผนงานการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องสอดคล้องตามนโยบายการจัดโอกาส ของโรงเรียน จัดทำข้อมูลสารสนเทศนักเรียนปกติ และนักเรียนประจำพักนอน สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ ได้จนจบหลักสูตร หรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นตามศักยภาพของผู้เรียน แต่งตั้งคณะทำงาน

ดำเนินงานตามแผน กำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย และสรุปผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินผลงานไปใช้ปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง โดยมีชุมชนให้ความร่วมมือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้การสนับสนุนส่งเสริมโดยจัดทำแผนงานการจัดโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้นักเรียนในพื้นที่สูง ทุรกันดาร ห่างไกลได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม ดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนและนิเทศติดตามสรุปผลเพื่อการพัฒนาแผนงาน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดนโยบายการรับนักเรียนและการจัดสรรงบประมาณ

แนวทางที่ 2 การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น

การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งเป็น 2 ภาคคือการจัดการเรียนรู้ภาคปกติ และจัดการเรียนรู้ภาคประจำพักนอน

ตารางที่ 4.3 การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ตามบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางข้อที่ 2. การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน				
โรงเรียน	ภาคส่วน ต่างๆ/ชุมชน	สพท	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
1. วางแผนจัดทำ โครงการประกัน คุณภาพภายใน สถานศึกษาตาม มาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐาน และโครงการ พัฒนา วิชาชีพ ทักษะ ชีวิต และจิตสาธารณะ	1.ร่วมเป็น กรรมการ พัฒนาวิชาการ วิชาชีพวิชาชีพ ด้าน คุณลักษณะ และทักษะชีวิต บนพื้นฐาน	1.กำหนด มาตรการในการ สนับสนุนและ ช่วยเหลือโรงเรียน ให้จัดการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ 2.ให้คำปรึกษา	1.ประกาศ นโยบาย/ทิศทาง และเป้าหมายใน การพัฒนาระบบ การประกัน คุณภาพของ โรงเรียนประจำ พักนอน	1. ผู้เรียนมี ความรู้และ คุณลักษณะ ตามมาตรฐาน การศึกษาขั้น พื้นฐาน 2. มี ทักษะ

แนวทางข้อที่ 2. การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน				
โรงเรียน	ภาคส่วน ต่างๆ/ชุมชน	สพท	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
<p>รักท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น</p> <p>2.แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ และคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐาน</p> <p>ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>ดำเนินงานร่วมกับชุมชน และ สพป./สพม. อย่างน้อย 2 ชุด คือ</p> <p>2.1 คณะกรรมการการจัดพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>2.2 คณะกรรมการ</p>	<p>หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>2.ร่วมทำกิจกรรมพัฒนา</p> <p>มาตรฐานการศึกษาตามโอกาส</p>	<p>ช่วยเหลือ และแนะนำโรงเรียน เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและโครงการพัฒนาวิชาชีพ ทักษะชีวิต และจิตสาธารณะ</p> <p>อย่างต่อเนื่อง</p> <p>3. ดำเนินการตรวจสอบปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน</p> <p>4. นำผลการตรวจสอบ ทบทวน และการปรับปรุงไปใช้และจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษา</p>	<p>2. กำกับติดตามการดำเนินงานการพัฒนาผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี</p> <p>3 ให้ขวัญกำลังใจแก่โรงเรียนทุกแห่งที่ได้ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมาตรฐานได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน</p>	<p>วิชาการ วิชาชีพ</p> <p>ทักษะชีวิตและมีจิตสาธารณะ</p>

แนวทางข้อที่ 2. การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน				
โรงเรียน	ภาคส่วน ต่างๆ/ชุมชน	สพท	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
<p>พัฒนาผู้เรียนด้าน วิชาชีพ และทักษะชีวิต บนพื้นฐานหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง</p> <p>3. บริหารจัดการ จัด ปัจจัย สิ่งแวดล้อม อำนวยความสะดวกให้การ จัดการเรียนรู้ บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ของ โรงเรียนอย่างมี ประสิทธิภาพ</p> <p>4. จัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรม พัฒนานักเรียน ภาค ปกติ และภาคพักนอน เน้นตามแนวคิดหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง</p> <p>4.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ ทางวิชาการของ นักเรียน</p> <p>4.2 ด้านคุณธรรม จริยธรรม</p> <p>4.3 ด้านทักษะทาง วิชาชีพ เช่น หลักการ</p>		<p>และคุณภาพชีวิต ของนักเรียนเสนอ ต่อหน่วยงานต้น สังกัด ผู้เกี่ยวข้อง และสาธารณชน</p> <p>5. จัดส่งเสริม สนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความสำเร็จในการ จัดการศึกษาเพื่อ เป็นขวัญ กำลังใจ ในการดำเนินงาน ของโรงเรียน</p>		

แนวทางข้อที่ 2. การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน				
โรงเรียน	ภาคส่วน ต่างๆ/ชุมชน	สพท	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
<p>และอุดมการณ์สหกรณ์ ด้านเกษตร, ด้านงาน ฝีมือ ศิลปะวัฒนธรรม ชนเผ่า, งานช่าง, คอมพิวเตอร์ อาหารเครื่องดื่ม , นาฏศิลป์, ด้านการ ท่องเที่ยว</p> <p>4.4 ด้านทักษะชีวิต เช่น ชุมนุมดนตรี, ชมรม นาฏศิลป์, ชมรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม, ต</p> <p>5. ส่งเสริมให้ครูเข้ารับ การพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถที่ หลากหลายเพื่อนำมา พัฒนานักเรียน</p> <p>6. กำกับติดตามการให้ การดำเนินงานการจัด พัฒนาผู้เรียนตาม แผนงานโครงการ และ เป้าหมายและจัดทำ ข้อมูลหลักฐานที่ ตรวจสอบได้ จากการ</p>				

แนวทางข้อที่ 2. การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน				
โรงเรียน	ภาคส่วน ต่างๆ/ชุมชน	สพท	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
<p>มีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง</p> <p>7. จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report : SAR) ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และตามโครงการพัฒนาวิชาชีพ ทักษะชีวิต และจิตสาธารณะ นำเสนอรายงานผลการประเมินตนเองต่อคณะ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความเห็นชอบ และจัดส่งรายงานดังกล่าวต่อสพป./สพมเป็นประจำปี</p> <p>8. พัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพโดยพิจารณาจากรายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report : SAR) และตาม</p>				

แนวทางข้อที่ 2. การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน				
โรงเรียน	ภาคส่วน ต่างๆ/ชุมชน	สพท	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
คำแนะนำของสพป./ สพม. หรือสพฐ.				

จากตารางที่ 4.3 การพัฒนามาตรฐานคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 โรงเรียนจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ภาค คือการจัดการเรียนรู้ภาคปกติ และจัดการเรียนรู้ภาคประจำพักนอน โดยกำหนดแผนงานและผู้รับผิดชอบการดำเนินงานการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำกับติดตามกรดำเนินงาน และจัดทำรายงานการประเมินตนเองตามเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะวิชาการด้านผลสัมฤทธิ์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทักษะวิชาชีพ ทักษะชีวิต และจิตสาธารณะ ภาคส่วนต่างๆ ชุมชน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ ร่วมเป็นคณะกรรมการ และร่วมดำเนินการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดนโยบายการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอนเป็นนโยบายเฉพาะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีโรงเรียนจัดพักนอนเพื่อตอบสนองตามแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเท่าเทียมทางการศึกษาของผู้เรียนด้วยโอกาสในพื้นที่ห่างไกล ให้มีความเสมอภาคทางการศึกษา

แนวทางที่ 3 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้

การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ฒนาสารสนเทศทางการศึกษา การจัดการศึกษาทางไกล และการส่งเสริมให้ผู้เรียน ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาความรู้ พึ่งพาตนเอง มีภูมิคุ้มกัน มีแนวทางการประกอบอาชีพ

ตารางที่ 4.4 แนวทางการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ตามบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางข้อที่ 3 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้				
โรงเรียน	ภาคส่วนต่างๆ/ ชุมชน	สพป./สพม.	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
<p>1.วางแผนพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามนโยบาย สพฐ. และแนวทางการใช้เทคโนโลยี อย่างสร้างสรรค์ภายในโรงเรียนทั้งการจัดการเรียนรู้ภาคปกติ และภาคประจำพักนอน</p> <p>2.แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ตามนโยบาย สพฐ. และตามแผนงานของโรงเรียน</p> <p>3. จัดทำ จัดให้มีสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาโรงเรียนและนักเรียนเข้าถึงข้อมูลสนับสนุนการบริหารจัดการ การจัดทำฐานข้อมูล สารสนเทศ และการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และตาม</p>	<p>1.ชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำแผนการพัฒนา ระบบและแนวทางการใช้เทคโนโลยี อย่างสร้างสรรค์ภายในโรงเรียน</p> <p>2. หน่วยงานองค์กร กลุ่มบุคคลช่วยเหลือโรงเรียนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่</p> <p>3. ร่วมติดตามการดำเนินงานตามแผนพัฒนาระบบและแนวทางการใช้เทคโนโลยี อย่างสร้างสรรค์</p>	<p>1. สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ของโรงเรียนตามแนวนโยบายการพัฒนาของ สพฐ.</p> <p>2. ส่งเสริมการใช้ICT แสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก / กลุ่มบุคคลหาผู้อุปถัมภ์ให้นักเรียน</p> <p>3. ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสร้างเครือข่ายเพื่อการมีงานทำ การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นทั้งด้านสายสามัญ</p>	<p>1. กำหนดนโยบายด้านการรู้ ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนเพื่อการสร้างคุณภาพให้ ผู้เรียนในอนาคต และลดอุปสรรคด้านพื้นที่ทุรกันดารห่างไกล</p> <p>2. กำกับติดตามการดำเนินงานด้านการรู้ ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน</p> <p>3 ให้ขวัญกำลังใจแก่ สพป./สพม. และโรงเรียนทุก</p>	<p>1. ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีอย่างมีภูมิคุ้มกัน</p> <p>2. นำความรู้ด้านเทคโนโลยี มาใช้คิดสร้างสรรค์ด้านอาชีพ มีรายได้ และสามารถพึ่งตนเองได้</p>

แนวทางข้อที่ 3 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้				
โรงเรียน	ภาคส่วนต่างๆ/ ชุมชน	สพป./สพม.	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
<p>โครงการพัฒนาวิชาชีพ ทักษะชีวิต และการ พัฒนาให้มีจิตสาธารณะ</p> <p>4. ดำเนินงานตาม แผนพัฒนา โดยความ ร่วมมือของ สพป./สพม. ภาคส่วนต่างๆ และ ชุมชน โดยใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ เป็น ฐานข้อมูลการพัฒนา</p> <p>6. พัฒนาทักษะ ICT ให้ นักเรียนเพื่อใช้ในการ เรียนรู้และสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ที่ตรงตาม ความสามารถของผู้เรียน</p> <p>7. กำกับ ติดตามการ ดำเนินงานตาม แผนพัฒนาระบบและ แนวทางการใช้ เทคโนโลยี อย่าง สร้างสรรค์ให้เป็นไปตาม เป้าหมายของโรงเรียน และยุทธศาสตร์ชาติ</p> <p>8. สรุปผลการ ดำเนินงานจากการกำกับ ติดตามนำข้อมูลมาใช้ใน การปรับปรุง พัฒนางาน อย่างต่อเนื่อง</p>	<p>ภายในโรงเรียน</p> <p>4. ภาคส่วน ต่างๆ และ ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัด ส่งเสริมพัฒนา ระบบ เทคโนโลยี ของ โรงเรียนอย่าง ต่อเนื่อง</p>	<p>และสายอาชีพ</p> <p>4. นิเทศ ติดตามผลการ ดำเนินงาน</p> <p>5. จัดส่งเสริม สนับสนุน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ความสำเร็จใน การจัด การศึกษาเพื่อ เป็นขวัญ กำลังใจในการ ดำเนินงานของ โรงเรียน</p>	<p>แห่งที่เข้าร่วมกัน พัฒนาผู้เรียนให้ มีคุณภาพและ พัฒนาอาชีพใน อนาคตของ ผู้เรียน</p>	

จากตารางที่ 4.4 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประจำพิกนออนภาคเหนือ โดยโรงเรียนวางแผนงานการพัฒนาด้านเทคโนโลยีทั้งด้านการพัฒนาระบบและการใช้เทคโนโลยี แต่งตั้งผู้รับผิดชอบงาน ดำเนินงานตามแผน ส่งเสริมให้ผู้เรียน ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ เพื่อผู้เรียนค้นหาความรู้ พึ่งพาตนเอง มีภูมิคุ้มกัน มีแนวทางการประกอบอาชีพ ประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาาระบบเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องเพื่อก้าวเข้าสู่ยุคสมัยศตวรรษที่ 21 ตามทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) โดยมีภาคส่วนต่างๆ ชุมชน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีส่วนร่วมและสนับสนุนการพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดส่งเสริมปัจจัยความพร้อมให้โรงเรียนพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

แนวทางที่ 4 การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับภายในโรงเรียน ชุมชน ระดับพื้นที่ทางการศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษา และภาคส่วนต่างๆ ของชุมชน และสังคม เพื่อให้ภาคส่วนต่างๆ ประสานเชื่อมโยงการทำงาน ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติ และหน่วยงาน องค์กรของสังคม และชุมชน ที่มีศักยภาพ มีความพร้อม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แนวทางการพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ตามบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางข้อที่ 4 การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับภายในโรงเรียน ชุมชน ระดับพื้นที่ทางการศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน				
โรงเรียน	ภาคส่วนต่างๆ/ ชุมชน	สพป./สพม.	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
<p>1.การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพัฒนา กลไกการทำงานร่วมกันใน ระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ การศึกษา และระดับ โรงเรียน ชุมชน ทั้งอย่าง เป็นทางการและไม่เป็น ทางการเพื่อ ให้ทุกภาค ส่วนของสังคมที่มีศักยภาพ ความพร้อมเข้ามามีส่วน ร่วมในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนและนักเรียน</p> <p>2. ให้คณะกรรมการมีส่วน ร่วมในการวางแผนกำหนด ตารางเวลาพัฒนาคุณภาพ โรงเรียนและนักเรียน</p> <p>3. ให้คณะกรรมการมีส่วน ร่วมในการดำเนินงาน พัฒนาคุณภาพโรงเรียน และนักเรียน</p> <p>4. ให้คณะกรรมการมีส่วน ร่วมในการหาปัจจัยการ</p>	<p>1. ร่วมเป็น กรรมการพัฒนา คุณภาพ โรงเรียนและ นักเรียน</p> <p>2. มีส่วนร่วมใน การวางแผน พัฒนา</p> <p>3. มีส่วนร่วมใน การดำเนินการ พัฒนา</p> <p>4. มีส่วนร่วม จัดหาปัจจัย และระดมทุน</p> <p>5. มีส่วนร่วมกัน ในประเมินผล การดำเนินงาน ตามกิจกรรม</p> <p>มีส่วนร่วมใน</p>	<p>1.จัดทำโครงการ เฉพาะเขตพื้นที่ การศึกษาที่มี โรงเรียนประจำ พักนอน เพื่อ ขับเคลื่อนกลไก การทำงาน ร่วมกันของ สพฐ. สพป./สพม. และ โรงเรียน ชุมชน โดยมีการจัดสรร ทรัพยากร มีการ จัดกลุ่มบุคคล เป็นผู้ดำเนินงาน การทำงาน ร่วมกันของ โรงเรียน สำนักงานเขต พื้นที่ทาง การศึกษาภาค ส่วนต่างๆ ของ</p>	<p>1.จัดทำตั้ง คณะกรรมการ อำนวยการให้ ภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ชุมชน ทำงาน ร่วมกัน</p> <p>2. ยกระดับ คุณภาพของ นักเรียนโรงเรียน พักนอน</p> <p>3. พิจารณา จัดสรร - งบประมาณ</p>	<p>นักเรียนพัก นอน ภาคเหนือ ทุกคน ได้รับโอกาส ในการ เรียนรู้มี ทักษะชีวิต ทักษะ วิชาชีพ ทักษะ ทางด้าน เทคโนโลยี มาใช้ในการ คิด สร้างสรรค์ ในการสร้าง อาชีพสร้าง รายได้ สามารถ พึ่งตนเองได้</p>

แนวทางข้อที่ 4 การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับภายในโรงเรียน ชุมชน ระดับพื้นที่ทางการศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน				
โรงเรียน	ภาคส่วนต่างๆ/ ชุมชน	สพป./สพม.	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
จัดการเรียนรู้ การระดม ทุนการศึกษา เพื่อใช้ใน การดำเนินการพัฒนา คุณภาพโรงเรียนและ นักเรียน 4.การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล คณะกรรมการร่วมกัน ประเมินผลการดำเนินงาน ตามกิจกรรม โดย รายงาน การดำเนินงานในการ ประชุมพร้อมๆ กับการ แก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกันเป็นระยะ 5.นำผลการดำเนินงานมา พิจารณาหาจุดดี จุดเด่น จุดควรพัฒนาว่าประสบ ผลสำเร็จในด้านใด และ สมควรปรับปรุงในด้านใด เพื่อเป็นแนวทางการ ดำเนินงานในปีถัดไป	การปรับปรุง งานและพัฒนา โรงเรียน และ นักเรียนอย่าง ต่อเนื่อง	ชุมชน และสังคม 2. มีส่วนร่วมใน การวางแผน พัฒนา ดำเนินการตาม แผน มีส่วนร่วม จัดหาปัจจัย และ ระดมทุน มีส่วนร่วมกัน ในการประเมินผล การดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการ ปรับปรุงงานและ พัฒนาโรงเรียน และนักเรียน อย่างต่อเนื่อง		และมีจิต สาธารณะ

จากตารางที่ 4.5. ระดับภายในโรงเรียน ชุมชน ระดับพื้นที่ทางการศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขับเคลื่อนพัฒนาระบบสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยมีหลักการของสหกรณ์เป็นกลไกการทำงานร่วมกันในระดับโรงเรียนและชุมชน มีกลไกเป็น

กลุ่มคณะบุคคลที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการบริหารจัดการโรงเรียนตามระเบียบนโยบายประจำพักนอนอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษร และคณะบุคคลที่จัดตั้งขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อสร้างความร่วมมือกับชุมชน ผ่านมิติทางวัฒนธรรม ประเพณีที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ของคนในชุมชน โดยร่วมมือกันตั้งแต่การวางแผนงาน การดำเนินงานตามแผน การประเมินผลและสรุปผลความสำเร็จร่วมกันทั้งระบบ เพื่อการจัดโอกาสให้เด็กที่มีถิ่นที่อยู่ไม่สะดวก ห่างไกล กันดาร ได้รับการศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพมีทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิต สามารถพึ่งตนเอง และมีจิตสาธารณะสำนึกรักบ้านเกิด

4.4 ผลการตรวจสอบร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

การตรวจสอบร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือจากผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผลการสัมภาษณ์ ปรากฏว่า ผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วยกับแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ทั้ง 4 ด้าน และเห็นว่าการนำแนวทางไปใช้นั้น แต่ละโรงเรียนสามารถนำไปใช้ หรือประยุกต์ใช้ได้ตามบริบทและความต้องการของโรงเรียน ในพื้นที่นั้นๆ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้โรงเรียนมีความเข้าใจชัดเจนและสามารถนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

- 1) ควรแบ่งการนำเสนอแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นความรู้ เป้าหมายแนวทางและคำจำกัดความ เกี่ยวกับโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ส่วนที่ 2 เป็นการนำแนวทางไปใช้ ในการจัดการเรียนรู้
- 2) ปรับชื่อหัวข้อแนวทางที่ 1 จากการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ให้เป็น การสร้างมาตรการเพื่อจัดโอกาสทางการเรียนรู้
- 3) ให้ความสำคัญรวบยอด(Concept) ของแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ของแต่ละแนวทาง ทั้ง 4 แนวทาง
- 4) เสริมไขความสำเร็จ ให้เน้นโรงเรียนเป็นหลักจากระดับปฏิบัติ สู่ระดับนโยบาย ผู้วิจัยปรับปรุงแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ตามข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดใน ภาคผนวก ก แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

ระยะที่ 3

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ไปใช้

4.5 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ไปใช้

ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ไปใช้ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือผู้ที่นำแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนไปใช้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประจำพักนอนระดับมัธยมศึกษาและระดับประถมศึกษา ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการผู้รับผิดชอบโรงเรียนประจำพักนอนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ในภาพรวม 4 ด้าน

รายการประเมิน	ระดับความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ผลภาพรวมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ทั้ง ฉบับ	4.19	0.6938	มาก
1. แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ 4 แนวทาง	4.11	0.6048	มากที่สุด
2. เป้าหมายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้	4.38	0.6549	มากที่สุด
3.บทบาทหน้าที่ของภาคส่วนต่างๆในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ	4.16	0.6645	มาก
4. เงื่อนไขความสำเร็จของการนำแนวทางไปใช้	4.17	0.697	มาก

จากตารางที่ 4.6 แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือในภาพรวมทั้งฉบับมีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19

และผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือในแต่ละด้าน ดังตารางที่ 4.7- 4.10 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

รายการประเมิน	ระดับความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้	4.112	0.7461	มาก
แนวทางที่ 1 การสร้างมาตรการเพื่อการจัดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐาน	4.35	0.8127	มากที่สุด
แนวทางที่ 2 การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะวิชาการด้านผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะ มีทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิตตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.00	0.6488	มาก
แนวทางที่ 3 การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนพึ่งพาตนเอง โดยใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ มีภูมิคุ้มกัน มีรายได้ มีนวัตกรรม	3.90	0.8522	มาก
แนวทางที่ 4 กลไกการทำงานร่วมกันระดับนโยบายและระดับพื้นที่การศึกษา โดยสร้างกลไกการทำงานร่วมกันของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และภาคส่วนต่างๆ ของชุมชน และสังคม	4.20	0.6155	มาก

จากตารางที่ 4.7 แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนออนภาคเหนือ ทั้ง 4 แนวทาง มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.11 เมื่อพิจารณาแนวทางที่ 1 การสร้างมาตรการเพื่อการจัดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐาน มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.35 สำหรับแนวทางที่ 2-4 คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และกลไกการทำงานร่วมกันระดับนโยบายและระดับพื้นที่การศึกษา มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.00 3.90 และ 4.20 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนออนภาคเหนือ

รายการประเมิน	ระดับความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
เป้าหมายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้	4.38	0.6549	มากที่สุด
1.เด็กในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลได้รับโอกาสเรียนรู้การศึกษาภาคบังคับ ในโรงเรียนของรัฐ	4.55	0.6048	มากที่สุด
2. ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.10	0.8522	มาก
3. ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกัน สามารถพึ่งตนเอง	4.30	0.5712	มากที่สุด
4. มีจิตสาธารณะทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม	4.40	0.5026	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.8 แสดงว่าเป้าหมายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.38 เมื่อพิจารณาเป้าหมายรายข้อ ปรากฏว่า เป้าหมายที่ 1, 3 และ 4 ได้แก่ เด็กในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลได้รับโอกาสเรียนรู้การศึกษาภาคบังคับ ในโรงเรียนของรัฐ ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกัน สามารถพึ่งตนเอง และมีจิตสาธารณะทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.55, 4.30, และ 4.40 สำหรับเป้าหมายข้อ 2 ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.10

ตารางที่ 4.9 แสดงผลการวิเคราะห์ความเหมาะสม เป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของ บทบาทภาระหน้าที่ของหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ ตามแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
บทบาทหน้าที่ของภาคส่วนต่างๆในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ	4.16	0.6645	มาก
1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนให้ ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ	4.30	0.6569	มากที่สุด
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพป/สพม) หน่วยงานที่เชื่อมโยงนโยบายจาก สพฐ. ไปสู่ระดับ ปฏิบัติการในโรงเรียน ทั้งในด้านวิชาการ การบริหาร และการสนับสนุนการดำเนินการของแต่ละโรงเรียน	4.15	0.5871	มาก
3. โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เป็น หน่วยงานหลักของการจัดการเรียนรู้ มีนักเรียนเป็น เป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนรู้ โดยมีครูเป็น ผู้จัดการเรียนรู้ ที่ดำเนินการภายใต้การนำของ ผู้อำนวยการโรงเรียน	4.30	0.5712	มากที่สุด
4. ภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียน สนับสนุนทุน ทรัพยากรภูมิปัญญา มี สัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน	3.90	0.7880	มาก

จากตารางที่ 4.9 บทบาทภาระหน้าที่การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ของภาคส่วนต่างๆ มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.16 เมื่อ

พิจารณารายข้อ พบว่า บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และบทบาทของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เป็นหน่วยงานหลักของการจัดการเรียนรู้ มีนักเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้ ที่ดำเนินการภายใต้การนำของผู้อำนวยการโรงเรียน มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.30 ทั้งหน่วยงาน สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพป /สพม) หน่วยงานที่เชื่อมโยงนโยบายจาก สพฐ. ไปสู่ระดับปฏิบัติการในโรงเรียน ทั้งในด้านวิชาการ การบริหารและการสนับสนุนการดำเนินการของแต่ละโรงเรียน และ ภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน สนับสนุนทุน ทรัพยากร ภูมิปัญญาที่มีสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 และ 3.90 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของเงื่อนไขความสำเร็จของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

รายการประเมิน	ระดับความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
เงื่อนไขความสำเร็จของการนำแนวทางไปใช้	4.17	0.697	มาก
1. การวางแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจนนำไปปฏิบัติได้	4.25	0.6386	มากที่สุด
2. การจัดปัจจัยความพร้อมเพื่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการอย่างเหมาะสม	4.00	0.7254	มาก
3. การจัดหลักสูตรหลากหลายเหมาะสมกับบริบทพื้นที่	4.20	0.7677	มาก
4.การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด มีจิตสาธารณะ	4.15	0.7451	มาก
5. ผู้บริหารเป็นผู้นำการสร้างกลไกการทำงานร่วมกัน	4.25	0.638	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.10 เงื่อนไขความสำเร็จของการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.17 เมื่อพิจารณารายข้อ ปรากฏว่า การวางแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจนนำไปปฏิบัติได้ และผู้บริหารเป็นผู้นำการสร้างกลไกการทำงานร่วมกันมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.25 สำหรับการจัดหลักสูตรหลากหลายเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด มีจิตสาธารณะ และการจัดปัจจัยความพร้อมเพื่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการอย่างเหมาะสม มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20, 4.15, และ 4.00 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยและพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะ ศักยภาพและสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เพื่อพัฒนาแนวทาง และประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาลักษณะการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

จากการสังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปผล ดังนี้

5.1.1 โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เป็นโรงเรียนประเภทโรงเรียนปกติที่จัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูง บนภูเขา ทิวเขา ที่ราบหุบเขาทางภาคเหนือตอนบน และทิวเขาด้านตะวันตกของจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และตาก มีวัตถุประสงค์ของการจัดโรงเรียนประจำพักนอนเพื่อการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการทางการศึกษา สำหรับผู้มีรายได้น้อย และกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้ด้อยโอกาส และประชากรวัยเรียนที่มีความยากลำบากในการเดินทางไปกลับระหว่างบ้านและโรงเรียนให้เข้าถึงการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยโรงเรียนจัดการเรียนรู้ อาหาร และที่พักนอน พร้อมกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับนักเรียน เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมทางการศึกษา

5.1.2 กรอบทิศทางการพัฒนาแนวทางในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ในโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ตามทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา มีแนวทาง ดังนี้ 1) การจัดทำมาตรการเพื่อการจัดโอกาสทางการเรียนรู้

ให้ผู้เรียนบนพื้นที่ห่างไกลได้เข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐและเรียนรู้อัจฉริยะหลักสูตร และมีโอกาสเรียนต่อตามความต้องการและศักยภาพของผู้เรียน 2) การพัฒนามาตรฐานสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยพัฒนามาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะวิชาการด้านผลสัมฤทธิ์ และคุณลักษณะ มีทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิตให้สำนึกรักบ้านเกิดสอดคล้องตามความต้องการในการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่น 3) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ และการส่งเสริมให้ผู้เรียน ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาความรู้ พึ่งพาตนเอง มีภูมิคุ้มกัน มีแนวทางการประกอบอาชีพ 4) การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับโรงเรียน ชุมชนภาคส่วนต่างๆ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับนโยบาย โดยสร้างกลไกการทำงานร่วมกันของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เอกชน และภาคส่วนต่างๆ ของชุมชน และสังคม เพื่อการสนับสนุนกิจกรรมของเด็กและเยาวชน ในชุมชนและสังคม เพื่อการเรียนรู้ ทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

5.1.3 เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน โดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้ 1) เด็กในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มหลากหลายชาติพันธุ์ ได้รับโอกาสเรียนรู้ การศึกษาภาคบังคับ ในโรงเรียนของรัฐ และการส่งเสริมให้เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือสายอาชีพตามศักยภาพของผู้เรียน 2) ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอนเรียนรู้ และใช้เทคโนโลยีอย่างมีภูมิคุ้มกัน เพื่อการคิดสร้างสรรค์ด้านอาชีพ และสามารถพึ่งตนเองได้ 4) ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอนมีจิตสำนึกมีสำนึกรักบ้านเกิดทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

5.1.4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือตามแนวทางจากการวิจัยนี้ ได้แก่ 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) หน่วยงานระดับนโยบายของการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำนโยบายจัดสรรงบประมาณ จัดปัจจัยในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท) หน่วยงานที่เชื่อมโยงนโยบายจาก สพฐ. ไปสู่ระดับปฏิบัติการในโรงเรียน ทั้งในด้านวิชาการ การบริหารและการสนับสนุนการดำเนินการของแต่ละโรงเรียน 3) โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เป็นสถานที่หลักของการจัดการเรียนรู้ มีนักเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนรู้ โดยมีครู

เป็นผู้จัดการเรียนรู้ ที่ดำเนินการภายใต้การนำของผู้อำนวยการโรงเรียน 4) ภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

5.2 การศึกษาศักยภาพและสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหาร ครูและนักเรียน ในโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ระดับประถมศึกษา 12 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา 6 โรงเรียน สรุปผล ดังนี้

5.2.1 ศักยภาพและสภาพการณ์ที่เป็นจุดแข็งของโรงเรียนประจำพักนอน ได้แก่การจัดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และมีจิตสาธารณะสำนึกรักบ้านเกิด ดังนี้
ผู้บริหารและครูมีความรักปรารถนาดี ต่อผู้เรียน มีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ความเป็นครูสูง

โรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนที่มีลักษณะเฉพาะของโรงเรียนประจำพักนอนที่ชัดเจน ทำให้โรงเรียนเป็นแหล่งภูมิปัญญา วิชาการให้ชุมชน หน่วยงานต่างๆให้ความร่วมมือสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนด้านต่างๆทั้งวิชาการและงานอาชีพ และทุนการศึกษา

โรงเรียนที่มีผู้ปกครองในชุมชนนิยมส่งนักเรียนเข้าเรียนจะมี กฎระเบียบการรับนักเรียน การอยู่ร่วมกันของนักเรียนที่มีความต่างของวัฒนธรรมในโรงเรียนประจำพักนอน ประกาศชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร

โรงเรียนจัดให้มีหลักสูตรอาชีพที่หลากหลายตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน

จัดสภาพแวดล้อมสวยงามตามธรรมชาติเอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชน และบางโรงเรียนพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นที่พักนักท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

การจัดกิจกรรมเฉพาะพัฒนานักเรียนพักนอนเพิ่มเติม ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านทักษะทางวิชาชีพ ด้านทักษะชีวิต เพื่อการสร้างสำนึกรักบ้านเกิด

นักเรียนมีจิตอาสาทำงานต่างๆ ทั้งในโรงเรียน ชุมชน

มีการติดตามผลนักเรียนพักนอนที่สำเร็จการศึกษา

5.2.2 ศักยภาพและสภาพการณ์ที่เป็นจุดอ่อนจากปัจจัยภายใน ของโรงเรียนประจำพักนอน ได้แก่ จำนวนเงินงบประมาณเพื่อจัดการเรียนรู้ ไม่เพียงพอ จำนวนครูเพื่อการ

ดูแลแลนักเรียนภาคประจำพักนอนไม่พอ สาธารณูปโภคไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสม บางโรงเรียนไม่มีระบบอินเทอร์เน็ต คุณภาพด้านวิชาการของผู้เรียนต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการอ่านเขียนภาษาไทย

บุคลากรที่ดูแลภาคพักนอนไม่เพียงพอ ขาดครูประจำการที่เป็นผู้รับผิดชอบ นักเรียนพักนอนและดูแลที่พักนอนโดยตรง ครูมีน้อยเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ครูจึงต้องสอนทั้งภาคปกติ และจัดการเรียนรู้เสริมเพิ่มเติมตามคุณลักษณะและงานอาชีพเพิ่มเติมในภาคประจำพักนอน ด้วย

การจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากขาดครู ครูย้ายกลับภูมิลำเนา ครูมีภาระงานหนักมากทั้งจัดการเรียนรู้ภาคเรียนกลางวัน และจัดเสริมทักษะชีวิต และอาชีพให้นักเรียนประจำพักนอน และดูแลนักเรียนพักนอนในวันเสาร์อาทิตย์ โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนพิเศษ ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการต่ำกว่านักเรียนปกติทั่วไป เนื่องจากนักเรียนทั้งหมดเป็นชนเผ่า การสื่อสารโดยใช้ภาษาถิ่น และมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน มีปัญหาเรื่องการใช้ภาษาไทย

นักเรียนพักนอนมีแนวโน้มจะจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้งบประมาณไม่เพียงพอ และส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียน

งบประมาณเกี่ยวกับการปรับปรุงที่พักนอนไม่เพียงพอ

งบประมาณเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลไม่เพียงพอ

งบประมาณค่าอาหารนักเรียนประจำพักนอนไม่ครอบคลุมวันเสาร์ – อาทิตย์ งบประมาณค่าอาหารได้รับจัดสรร 200 วัน/ภาคเรียน โดยไม่ได้รวมค่าอาหาร เสาร์ - อาทิตย์

การสาธารณูปโภคไม่ดี ไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสม เช่น ไม่มีระบบไฟฟ้า หรือมีปริมาณไฟฟ้าไม่เพียงพอ น้ำประปาไม่สะอาดมีสีขุ่น ไม่มีระบบอินเทอร์เน็ต ไวไฟ (Internet wifi) ไม่มีรถบริการนักเรียน เวลาเจ็บป่วยกลางคืนต้องนำส่งโรงพยาบาล

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน การศึกษาต่ำ ไม่ให้ความสำคัญเรื่องการจัดการเรียนรู้ อยู่ห่างไกล จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับโรงเรียน

5.2.3 ศักยภาพและสภาวะการณ์ที่เป็นโอกาสจากปัจจัยภายนอกโรงเรียนการของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ได้แก่ ภาคส่วนต่างๆ ให้การสนับสนุน ให้ทุนการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาการอาชีพ

หน่วยงาน องค์กร ภาครัฐและภาคเอกชน ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ และทุนการศึกษาให้นักเรียน

สถาบันระดับอาชีวศึกษามาจัดนิทรรศการ เพื่อแนะแนวในการศึกษาต่อ และส่งเสริมอาชีพด้านต่างๆ เช่นนักกีฬาฟุตบอล การทอผ้า งานช่างต่างๆ วิทยากรภายนอก ประชาชน ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาฝึกอาชีพต่างๆให้นักเรียน รวมทั้งชุมชนให้ความร่วมมือสนับสนุนช่วยเหลือด้านแรงงานหรือร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

กลุ่มบุคคล รับเป็นพ่อ-แม่อุปถัมภ์ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนพักนอน

หน่วยงานของโครงการพระราชดำริ ฯ ให้ความรู้ทางด้านการเกษตรพร้อมทั้งเมล็ดพันธุ์พืช และแม่พันธุ์สัตว์ชนิดต่าง ๆ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดมาตรฐานโรงเรียนประจำพักนอนให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

5.2.4 ศักยภาพและสภาวะการณ์ที่เป็นอุปสรรคจากปัจจัยภายนอกของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ได้แก่ ความยากจน ชุมชนไม่รู้หนังสือ ความไม่เข้าใจในความแตกต่างทางความเชื่อของชาติพันธุ์ การคมนาคมไม่สะดวก ดังนี้

ชุมชนในพื้นที่ที่มีความเห็นว่าโรงเรียนประจำพักนอนเป็นโรงเรียนที่มีเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ไม่สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ขาดการนิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงาน จากหน่วยงานต้นสังกัด

ความเชื่อของชนเผ่าเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา เช่น ผู้หญิงต้องทำงานมากกว่าผู้ชาย ให้ความสำคัญต่อการเป็นผู้รับมากกว่าเป็นผู้ให้ จึงทำให้คิดว่าโรงเรียนมีหน้าที่ต้องจัดการดูแลช่วยเหลือบุตรหลานในทุกเรื่อง

ไม่มีรถประจำทาง พาหนะในการเดินทางเมื่อนักเรียนเกิดเจ็บป่วยตอนกลางคืน มีความยากลำบากในการเดินทาง และไม่มียงบประมาณสนับสนุนในการรักษาพยาบาล

5.3 การพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

การประชุมระดมสมองของนักวิจัยและนักวิชาการผู้บริหารและครู รวม 25 คน และการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ด้านการกำหนดนโยบายและแผนด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้

ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา รวม 9 คน สรุปผลการพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนออนภาคเหนือ ดังนี้

5.3.1 แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนออน ภาคเหนือ มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนนำ การสร้างความรู้ความเข้าใจในภูมิหลังของการมีโรงเรียนประจำพิกนออนภาคเหนือ และวัตถุประสงค์ที่ต้องพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนออนภาคเหนือ และคำจำกัดความขอโรงเรียนประจำพิกนออนภาคเหนือ และ แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนออนภาคเหนือ

ส่วนที่ 1 หลักการและแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนออน ภาคเหนือ ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมาย และแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนออน ภาคเหนือ ดังนี้

หลักการ ประกอบด้วย

1) หลักการบูรณาการ โดยมีพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา (Area based) ที่บูรณาการ เชื่อมโยงมิติเชิงภารกิจ (Function based) ทุกภาคส่วนภาครัฐ วิสาหกิจ เอกชน

2) หลักการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ตามโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระบบการพัฒนาคณาจารย์ดำเนินงานภายในโรงเรียนประจำพิกนออนตามแนวทาง ด้วยวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (Deming Cycle : Plan :P ⇔ Do : D ⇔ Check :C ⇔ Act : A)

3) หลักการมีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วน และชุมชนของโรงเรียน ทำงานร่วมกัน

เป้าหมาย โดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1) เด็กในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลได้รับโอกาสเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนจบหลักสูตรภาคบังคับ และสามารถเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสายอาชีพตามศักยภาพของผู้เรียน

2) ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพิกนออนมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องตามบริบทการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

3) ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพิกนออน เรียนรู้ และใช้เทคโนโลยีอย่างมีภูมิคุ้มกัน เพื่อการคิดสร้างสรรค์ด้านอาชีพ และสามารถพึ่งตนเองได้

4) ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือมีจิตใ้รักบ้านเกิด และมีจิต
 สาธารณะทำประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

แนวทาง มี 4 แนวทาง ได้แก่

แนวทางที่ 1 การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้

แนวทางที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพ
 ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น

แนวทางที่ 3 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการ
 เรียนรู้

แนวทางที่ 4 การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับภายในโรงเรียน ชุมชน
 ระดับพื้นที่ทางการศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 การนำแนวทางไปใช้สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของ
 โรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ประกอบด้วย บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการนำแนวทางไปใช้
 และเงื่อนไขความสำเร็จของการนำแนวทางไปใช้ โดยได้จัดทำเป็นแผนภาพ (แผนภาพที่ 5.1)
 อธิบายบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของแนวทาง และ
 เป้าหมายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน
 ภาคเหนือ ไว้ดังนี้

แผนภาพที่ 5.1 ความสัมพันธ์เชิงระบบตามโครงสร้างการบริหารจัดการของ สพฐ. และ
 แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน
 ภาคเหนือ และเป้าหมายโดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญ

บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการนำแนวทางไปใช้

- 1) โรงเรียนประจำพักนอน หน่วยงานหลักในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ
- 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานสนับสนุนและเชื่อมโยงนโยบายการจัดการเรียนรู้สู่การนำไปปฏิบัติในโรงเรียน
- 3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานกำหนดนโยบาย จัดสรรงบประมาณ และจัดปัจจัยจำเป็นในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ให้โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- 4) โดยมีภาคส่วนต่าง ๆ สนับสนุน ส่งเสริม และมีส่วนร่วมในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

เงื่อนไขความสำเร็จในการนำแนวทางไปใช้

การนำแนวทางไปใช้โดยมีโรงเรียนประจำพักนอนเป็นหน่วยงานหลัก ดังนี้

- 1) การวางแผนปฏิบัติการประจำปีตามแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้โดยมีภาคส่วนต่างๆ ชุมชน ร่วมกันวางแผน
- 2) การจัดปัจจัยความพร้อมเพื่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการอย่างเหมาะสม เพียงพอ เช่น การจัดงบประมาณ การจัดคณะบุคคล สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น
- 3) การจัดหลักสูตรอาชีพหลากหลายเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติร่วมกันกับ ชุมชน และสังคมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- 4) การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด มีจิตสาธารณะด้วยอุดมการณ์ของสภครณ์ ทำงานอย่างมีส่วนร่วมบนฐานความเป็นพหุวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ และสามารถทำประโยชน์ให้ชุมชนโดยการนำความรู้จากโรงเรียนไปเผยแพร่ทำประโยชน์ให้กับตนเองครอบครัว ชุมชนและสังคม
- 5) ผู้บริหารเป็นผู้นำการสร้างกลไกการทำงานร่วมกันระดับโรงเรียน ชุมชน หน่วยงาน ภาคส่วนต่างๆ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ผลของการตรวจสอบคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ปรากฏว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกับแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ และเห็นว่าให้นำแนวทางไปใช้นั้น แต่ละ

โรงเรียนสามารถนำไปใช้ หรือประยุกต์ใช้ได้ตามบริบทและความต้องการของโรงเรียน ในพื้นที่
นั้นๆ

แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน
ประจำพักนอน ภาคเหนือ จากการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ มีรายละเอียด ดังปรากฏใน
ภาคผนวก ก

5.4 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ไปใช้

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการสร้างโอกาส
และความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือไปใช้ จากการประเมิน
โดยผู้เกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ ได้แก่ ผู้บริหารและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการสร้าง
โอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ จากสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
ภาคเหนือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ และชุมชนของโรงเรียน ผลปรากฏ
ว่าแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนมี
ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 และมีผลการ
ประเมินรายด้าน ดังนี้

5.4.1 แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน
ประจำพักนอนภาคเหนือ ทั้ง 4 แนวทาง มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับมาก มี
ค่าเฉลี่ย 4.11

5.4.2 เป้าหมายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ตามแนวทาง
การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ มี
ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.38

5.4.3 บทบาทภาระหน้าที่การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้
ของภาคส่วนต่างๆ ตามแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน
ประจำพักนอน ภาคเหนือ มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.16

5.4.4 เงื่อนไขความสำเร็จในการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือไปใช้ มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.17

5.5 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

5.5.1 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่ว่า เพื่อศึกษาลักษณะการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้จากแผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมซึ่งเป็นกรอบแผนงานที่ทุกกระทรวงต้องนำไปใช้ในการวางแผนงานให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยใช้แนวคิดเชิงระบบ นำคำสำคัญในแผนยุทธศาสตร์มาเป็นแนวทางและเป้าหมายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ 4 แนวทางได้แก่มีมาตรการเพื่อการสร้างโอกาส โรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษาที่สอดคล้องตามบริบทท้องถิ่น การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และสร้างกลไกการทำงานร่วมกันของโรงเรียนและภาคส่วนต่างๆ โดยมีเป้าหมายที่เด็กวัยเรียนและผู้เรียนเป็นสำคัญ 4 เป้าหมาย ได้แก่ เด็กวัยเรียนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมแม้จะอยู่ห่างไกล และเป็นชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาติพันธุ์ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถพูด อ่าน เขียน ภาษาไทยเพื่อใช้ในการสื่อสารและ เรียนรู้งานอาชีพสามารถพึ่งตนเอง และมีจิตใจรักบ้านเกิดเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่ดีงามของชนเผ่า มีจิตสาธารณะนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในโรงเรียนไปทำประโยชน์ให้ตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม สอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะให้เด็กวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ³⁶ และสอดคล้องตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ

³⁶ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, “นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562,” สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561, จาก www.obec.go.th/wp-content/uploads/2018/10/OBECPolicy62.pdf

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569³⁷ และ การศึกษาในชนบทและห่างไกลในรัฐนิวเซาท์เวล ประเทศออสเตรเลีย ในการจัดโอกาสให้ นักเรียนเข้าถึงหลักสูตรการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างหลากหลายเพื่อการส่งต่อการเรียนรู้สู่ การศึกษาที่สูงขึ้น หรือการจ้างงานเพิ่มขึ้น³⁸

5.5.2 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาศักยภาพและสภาวะการณ์การจัดการ เรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือด้าน จุดแข็ง(Strengths :S) และ จุดอ่อน (Weaknesses : W) จากปัจจัยภายในโรงเรียน และ แนวทางการพัฒนาคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ที่เป็นโอกาส (Opportunities: O) และอุปสรรค(Threats : T) จากปัจจัย ภายนอกโรงเรียนตามทฤษฎีการวิเคราะห์ SWOT ของ อัลเบิร์ต ฮัมฟรี (Albert Humphrey : 2005) เพื่อทราบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายใน และภายนอกของโรงเรียนประจำพักนอน นำข้อมูลนั้นมาพัฒนาเป็นแนวทางใหม่ ในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ โดยใช้ศักยภาพและสภาวะการณ์ที่เป็นจุดแข็งของโรงเรียนประจำพักนอน ได้แก่การ จัดพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และมีจิตสาธารณะ โดยจัดหลักสูตร สถานศึกษาให้มีความหลากหลายด้านอาชีพ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ แกะไขจุดอ่อน ด้านการอ่าน เขียนภาษาไทย และใช้ศักยภาพและสภาวะการณ์ที่เป็น โอกาสได้แก่ การสร้างกลไกความร่วมมือภาคส่วนต่างๆ ให้การสนับสนุน ให้ทุนการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาอาชีพ เพื่อการพัฒนาแนวทางใหม่ในการจัดการเรียนรู้ของ โรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ให้สอดคล้องตามบริบทพื้นที่ที่ใช้เป็นฐานในการพัฒนา (Area based)

5.5.3 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ประจำพักนอนภาคเหนือ โดยการระดมสมองจากจากผู้วิจัย และผู้เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการเรียนรู้ในโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ตามตัวแปรคือ หลักการ เป้าหมาย แนวทาง การนำแนวทางไปใช้ในโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ และเงื่อนไข

³⁷ สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569 (กรุงเทพฯ: สำนักพระราชวัง สอนจิตจรดดา, 2560).

³⁸ NSW Department of Education, Rural and Remote Education Blueprint – at a glance, New South Wales Australia accessed March 6 2019, available from <https://education.nsw.gov.au/our-priorities/improve-student-outcomes/rural-and-remote-education-blueprint-at-a-glance>

ความสำเร็จของการนำไปใช้ พบว่า หลักการของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ได้แก่ หลักการบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน บูรณาการเชื่อมโยงภารกิจทุกภาคส่วน หลักความเป็นระบบตามโครงสร้างการบริหารจัดการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เชื่อมโยงกันตามบทบาทหน้าที่ที่ตั้งต้นนโยบาย การสนับสนุนนโยบาย และการปฏิบัติงานการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน และหลักการมีส่วนร่วมโดยพัฒนากลไกการทำงานร่วมกัน เป้าหมายการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดโอกาสการได้รับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณภาพตามมาตรฐาน สามารถทำอาชีพพึ่งตนเอง และมีสำนึกรักบ้านเกิดทำประโยชน์ให้ครอบครัว ชุมชน และสังคม และมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 แนวทาง คือ (1) จัดทำมาตรการเพื่อการจัดโอกาสทางการเรียนรู้ (2) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (3) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และ (4) การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับนโยบาย ระดับพื้นที่การศึกษา และระดับโรงเรียน ชุมชน โดยการนำแนวทางไปใช้ ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ได้แก่ระบบการบริหารจัดการตามโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ระบบการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานภายในโรงเรียน ด้วยด้วยวงจร เดมมิง (Deming Cycle : PDCA) เงื่อนไขความสำเร็จ คือโรงเรียนเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติ ต้องวางแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างชัดเจน ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ ส่งเสริมการจัดปัจจัยความพร้อมเพื่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ การจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้มีสาระวิชาชีพหลากหลายเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกด้วยอุดมการณ์ของสหกรณ์ทำงานอย่างมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดการดูแลเด็กด้วยโอกาสสู่การจัดการเชิงพื้นที่ (Area-Based Management) ของอมรวิรัช นาคทรพร (2557) ที่ปรึกษาวิชาการของ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ที่ต้องพัฒนาเด็กด้วยโอกาสเชิงระบบโดยมีพลังภาคีเครือข่ายต่างๆที่เข้ามาร่วมงานกัน ทั้งภาครัฐภาคเอกชน ภาควิชาการภาคชุมชน มีท้องถิ่นเป็นแกนประสานทำงานบนฐานข้อมูล ทำงานแบบมีส่วนร่วม และทำงานเข้าสู่ระบบงานประจำของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง³⁹ สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่ห่างไกลของประเทศญี่ปุ่น ในการนำปัญหาที่เป็นเรื่องวิกฤตของโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลมาร่วมกันจัดการแก้ไขให้

³⁹ อมรวิรัช นาคทรพร (2557), “เด็กด้วยโอกาส จุดพลิกผันอนาคตชาติ,” ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “อภิวัดณ์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย” 6-8 พฤษภาคม 2557 (กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.), 2557), 21-22.

สำเร็จ และแก้ไขปัญหาย่างครอบคลุมตลอดแนว ไม่ใช่การแก้ปัญหาเป็นส่วน ๆ⁴⁰ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569 ดังนี้

“... เรื่องการศึกษา ปรากฏว่าเดิมตั้งแต่ ๓๐ กว่าปีนั้น ได้ตั้งเป้าหมายที่ดีคือ ให้ประชาชนทุกคนมีความรู้ อ่านออกเขียนได้ ต่อมาก็เรียนจบภาคบังคับ ต่อมาก็หวังว่าทุกคนควรมีโอกาสได้เรียนในระดับสูงขึ้นไปตามสติปัญญาของตัวเอง หลายคนจบปริญญาตรี ปริญญาโทต่อไปเห็นหลายคนมีแผนจะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก แล้วออกมาประกอบอาชีพต่างๆ

ในเวลานั้นนอกจากได้เรียนทุกคนแล้วเราต้องเน้นเรื่องคุณภาพการศึกษา อย่างที่เห็นว่าพยายามเน้นทั้งด้านภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ วิชาทางด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาหรืออื่นๆ ...”

พระราชดำรัสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วันพฤหัสบดีที่ 19 เมษายน พุทธศักราช 2555⁴¹

5.5.4 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ผลการประเมินโดยผู้บริหารและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ภาคเหนือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ และชุมชนของโรงเรียน ผลปรากฏว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้ประจำพักนอนภาคเหนือมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19

---

⁴⁰ National Institute for Educational Policy Research (NIER), Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology, Education in Remote and Isolated Areas in Japan, accessed March 6 2019, available from <http://www.nier.go.jp/English/educationjapan/pdf/201209remote.pdf>

⁴¹ สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569, 57.

5.6 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.6.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยและพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ซึ่งผลการวิจัยเป็นแนวทางตามบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการนำแนวทางไปใช้ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติในโรงเรียน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยพัฒนาต่อยอดการนำแนวทางสู่การปฏิบัติในระดับต่างๆ เช่น ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับโรงเรียนประจำพักนอน เป็นต้น

5.6.2 ในขั้นตอนการลงวิจัยภาคสนามครั้งนี้พบว่า มีบางโรงเรียนที่มีศักยภาพและสภาวะการณ์ที่เป็นจุดแข็ง และศักยภาพและสภาวะการณ์ที่เป็นโอกาส สามารถใช้ผลการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ได้ในทันที แต่มีบางโรงเรียนที่ยังต้องการ การส่งเสริมจากหน่วยงาน ภาคส่วนต่างๆ พัฒนาแก้ไขจุดอ่อน และอุปสรรคอีกมาก การวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาประเภทคู่มือปฏิบัติการ หรือเครื่องมือสำเร็จรูปต่างๆ (Tool Kits) เช่น คู่มือการพัฒนาหลักสูตรอาชีพ เครื่องมือการสำรวจประชากรวัยเรียนและการแนะแนวการศึกษาให้ผู้ปกครองในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ สื่อการสอนภาษาไทยสำหรับครูจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่เป็นเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เป็นต้น

5.6.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีโรงเรียนประจำพักนอนในสังกัด ควรศึกษาวิจัยการจัดทำแนวทางการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของโรงเรียนประจำพักนอน ร่วมกับโรงเรียนเพื่อการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ มีอัตลักษณ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะของโรงเรียนประจำพักนอน และผู้เรียนมีคุณภาพตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่นของโรงเรียน

รายการอ้างอิง

- เกษม กันทาหอม ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และอรุณวรรณ ชมชัยยา. “ระบบการบริหารโรงเรียนกึ่งนอกรีสานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2,” ใน วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2561: 91-116.
- จิรภัทร มหาวงศ์ วิทยา จันทร์ศิลา ทำรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์. “การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ ทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง,” ใน วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 18 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2559: 114-127.
- ธนาชัย สุนทรอนันตชัย, “ความเท่าเทียม ความเสมอภาค และความเป็นธรรม ทางสังคม กับการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย,” ใน วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 มกราคม- มิถุนายน 2560, บทความย่อ, สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2562, จาก [http://law.hcu.ac.th/upload/files/pdf/journal/ปีที่%207%20ฉบับที่ 202.pdf](http://law.hcu.ac.th/upload/files/pdf/journal/ปีที่%207%20ฉบับที่%202.pdf)
- มานิต แก้วกันธะ และคณะ. “การบริหารสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่มีนักเรียนหลายชนเผ่าเรียนรวมกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย,” ใน วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน เมษายน - มิถุนายน 2558 : 106-114.
- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580). ราชกิจจานุเบกษา. ประกาศ ณ วันที่ 8 ตุลาคม 2561.
- สุธรรม วาณิชเสนี. “ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เหลือवलัฒนัหน้า การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน,” ใน เอกสารประกอบการเสวนาการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วันที่ 29 มกราคม 2558 ณ โรงแรมรามาคาร์เด็น.
- สุรัตน์ ศรีดาเดช, “กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2,” ในวารสารสังคมศาสตร์วิชาการ สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย, ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม –สิงหาคม 2559 :161-175.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปางเขต 1สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

- พื้นฐาน. แผนการพัฒนาศึกษาบนพื้นที่ภูเขาสูง ท่างไกลและทุรกันดาร ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ประจำปี งบประมาณ 2554. ลำปาง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1, 2554.
- สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. “การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโรงเรียนพักนอน ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์กับโรงเรียนพักนอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 34,”. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2562, จาก <http://www.secondary34.go.th/UserFiles/File/total.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การพัฒนาศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและทุรกันดาร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาภาคเหนือในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2561, จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7528
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทาง การดำเนินงานการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงการขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2561.
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569. กรุงเทพฯ: สำนักพระราชวัง สวนจิตรลดา, 2560.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ. แผนพัฒนาศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2560, จาก <http://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20170313-Education-Development-Plan-12.pdf>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. “โรงเรียนประจำพักนอน,” สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2561, จาก www.royin.go.th
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-

2579. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด, 2560.

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **ร่างยุทธศาสตร์ชาติ ฉบับ เสนอคณะรัฐมนตรี มิถุนายน 2561**. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2561, จาก http://planning.pn.psu.ac.th/plan_doc/procedure/docs_procedure/200_1529306627.pdf,

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2561.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

“นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560.”

สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561, จาก http://www.planbkk.com/news-detail_188_14210

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

“นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562,”

สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561, จาก www.obec.go.th/wp-content/uploads/2018/10/OBECPolicy62.pdf

สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1. **แผนปฏิบัติราชการการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2554 กลุ่มจังหวัดที่ 16 (ภาคเหนือตอนบน 2)**. เชียงใหม่:

สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการ การศึกษาที่ 1, 2554.

อมรวิรัช นาคทรพรพ. “เด็กด้อยโอกาส จุดพลิกผันอนาคตชาติ,” ใน เอกสารประกอบการ

ประชุมวิชาการ “อภิวัดณ์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย” วันที่ 6-8 พฤษภาคม

2557. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.), 2557), 21-22.

Berger, Guy. **A Systems approach to teaching and learning procedures; a**

guide for educators, accessed July 15, 2018, available from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000046025>

Collins English Dictionary. London: Harper Collins Publishers, 2018.

Elizabeth Bermeo. **South Korea’s successful education system: lessons and**

- policy implications for Peru, University of Bristol December 2014**, accessed March 6 2019, available from www.researchgate.net/publication/284831895South_Korea's_successful_education_systemlessons_and_policy_implications_for_Per
- Humphrey, Albert. **SWOT Analysis for Management Consulting** (pdf.) (SRI Alumni Newsletter, SRI International December, 2005.
- National Institute for Educational Policy Research (NIER). **Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology, Education in Remote and Isolated Areas in Japan**. accessed March 6 2019, available from <http://www.nier.go.jp/English/educationjapan/pdf/201209remote.pdf>
- NSW Department of Education. **Rural and Remote Education Blueprint – at a glance, New South Wales Australia**. accessed March 6 2019, available from <https://education.nsw.gov.au/our-priorities/improve-student-outcomes/rural-and-remote-education-blueprint-at-a-glance>
- Webster’s New World College Dictionary**, 4th Edition. Boarding schools by Houghton Mifflin Harcourt, 2010.

ภาคผนวก ก

แนวทางการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของ

โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

แนวทางการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการเรียนรู้
ของโรงเรียนประจำพิกนอน ภาคเหนือ

โครงการวิจัยพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปีงบประมาณ 2561

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์	2
คำจำกัดความ	2
ส่วนที่ 1 หลักการ เป้าหมาย แนวทาง การสร้างโอกาสและความเสมอภาค ทางการ	3
เรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ	3
หลักการ	4
เป้าหมาย	5
แนวทาง	
ส่วนที่ 2 การนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของ โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ไปใช้อย่างเป็นระบบ	7
การนำแนวไปใช้อย่างเป็นระบบ	7
เงื่อนไขความสำเร็จการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอ ภาค	8
ทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ไปปฏิบัติ	
ภาคผนวก	

บทนำ

ภูมิหลัง

ภูมิประเทศภาคเหนือของประเทศไทย ภาคเหนือตอนบน ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง เขตทิวเขา เขตที่ราบหุบเขา ปกคลุมด้วยป่าไม้ เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำ ลำธาร ภาคเหนือตอนล่างส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำขนาดใหญ่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ประชากรของภาคเหนือมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เชื่อมโยงสู่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กะเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน ลัวะ ถิ่น ไทลื้อ ไทยใหญ่ จีนฮ่อ มูเซอ เย้า เป็นต้น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ บุกบุกถางป่า รับจ้าง หาของป่า มีฐานะยากจน¹ ดังนั้นทำให้ประชากรวัยเรียนของพื้นที่ภาคเหนือตอนบนและด้านทิวเขาทางด้านตะวันตกขาดโอกาสทางการศึกษา และมีคุณภาพอยู่ในระดับต่ำ² ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้การพัฒนาการจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนที่อยู่เขตทิวเขา เขตที่ราบหุบเขา บนภูเขาสูงที่มีการคมนาคมไม่สะดวก ต้องมีลักษณะเฉพาะที่ต่างจากการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนโดยทั่วไปที่มีถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ราบ หรือแม้จะอยู่ในภาคเหนือเดียวกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล ไม่สะดวกในการเดินทางไปกลับระหว่างบ้านและโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่จัดที่พัคนอน และอาหารให้ และเรียกโรงเรียนที่มีนักเรียนพัคนอนประจำอยู่ที่โรงเรียนว่าโรงเรียนประจำพัคนอน และเรียกนักเรียนที่พัคนอนกินอยู่ในโรงเรียนนั้นว่านักเรียนกินนอน หรือ นักเรียนประจำ³

โรงเรียนประจำพัคนอน ภาคเหนือ เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเหมือนโรงเรียนปกติทั่วไป ที่จัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูง บนภูเขา ทิวเขา ที่ราบหุบเขาทางภาคเหนือตอนบน และทิวเขาด้านตะวันตก ของจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และตาก การจัดตั้งโรงเรียนประจำพัคนอน มีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการการศึกษา สำหรับ

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาภาคเหนือในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564), สืบค้น 15 กันยายน 2561 จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7528

² สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1, (2554). แผนปฏิบัติการราชการการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2554 กลุ่มจังหวัดที่ 16 (ภาคเหนือตอนบน 2). เชียงใหม่: สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการ การศึกษาที่ 1.

³ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, โรงเรียนประจำพัคนอน, สืบค้น 15 ธันวาคม 2561 จาก www.royin.go.th

ผู้มีรายได้น้อย และกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้ด้อยโอกาส และประชากรวัยเรียนที่มีความยากลำบากในการเดินทางไป - กลับระหว่างบ้านและโรงเรียน ให้เข้าถึงการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยโรงเรียนจัดการเรียนรู้ อาหาร และที่พักนอน พร้อมกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับผู้เรียน เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมทางการศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นกรอบทิศทางสำหรับโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีถิ่นที่อยู่ในพื้นที่สูง ทุรกันดาร ห่างไกล ภาคเหนือ ให้มีโอกาสดำเนินการศึกษา เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง รักท้องถิ่น และมีจิตสาธารณะ ในโรงเรียนของรัฐ

คำจำกัดความ

โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ หมายถึง โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูง ทางภาคเหนือ ตอนบน และทิวเขาด้านตะวันตก ของจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และตาก จัดการศึกษาเพื่อเด็กวัยเรียนที่อยู่พื้นที่สูง ห่างไกล กั้นดาร ได้เข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดอาหาร และที่พักนอน พร้อมกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับนักเรียน และเป็นโรงเรียนที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอนุญาตและประกาศให้เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนประจำพักนอน

การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุน ให้เด็กวัยเรียน ให้ได้รับโอกาสเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนและจัดพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานให้ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเอง มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด และมีจิตสาธารณะทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชนและสังคมได้

แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ หมายถึง กรอบทิศทางของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องใช้ในการจัดการช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กวัยเรียนในพื้นที่สูง ทุรกันดาร ห่างไกล ได้รับโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้โดยมีมาตรการในการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ มีมาตรฐานศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และมีกลไกการทำงานร่วมกันของภาครัฐ เอกชน ชุมชนและโรงเรียน

ส่วนที่ 1

หลักการ เป้าหมาย แนวทาง

การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

หลักการ

การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ มีหลักการ คือ

1. **หลักการบูรณาการ** โดยมีพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา (Area based) การบูรณาการเชื่อมโยงมิติเชิงภารกิจ (Function based) ของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ วิชาชีพ เอกชน เช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุข การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค องค์กรโทรคมนาคม มาทำงานร่วมกัน เช่นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การจัดระบบน้ำ ระบบไฟฟ้า อินเทอร์เน็ตของโรงเรียน เป็นต้น โดยยึดประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยประสานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในพื้นที่การพัฒนา และมีโรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาผู้เรียน

2. หลักความเป็นระบบ ได้แก่

2.1 ระบบการบริหารจัดการตามโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เชื่อมโยงนโยบายลงสู่การปฏิบัติในโรงเรียน ด้วยการกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ผ่านนโยบายและการจัดสรรงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดการบริหารและการสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายให้กับโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่ และโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางของเป้าหมายการศึกษา

2.2 ระบบการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานภายในโรงเรียนประจำพักนอนตามแนวทาง การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ด้วยวงจรคุณภาพ เดมมิง (Deming Cycle : Plan :P ⇔ Do : D ⇔ Check :C ⇔ Act : A) คือการวางแผนปฏิบัติการประจำปี ที่วางแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนไว้ชัดเจนตลอดปี การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ และประเมินความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของแนวทางการจัดการเรียนรู้ และตามแผนปฏิบัติการประจำปี

ของโรงเรียน และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการวางแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างต่อเนื่อง

3. หลักการมีส่วนร่วม การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และชุมชนของโรงเรียน โดยพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ตั้งแต่ระดับโรงเรียน ชุมชน สังคม พื้นที่ และระดับนโยบาย อย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ กลไกการทำงานร่วมกัน มีดังนี้

ระดับภายในโรงเรียนและชุมชนของโรงเรียน ได้แก่

3.1 กลไกความร่วมมือระหว่างนักเรียนและชุมชนโดยใช้อุฒติกรรม และหลักการของสหกรณ์ วิธีการสหกรณ์ การทำธุรกิจสหกรณ์ ปลุกฝังให้เด็กนักเรียน มีจิตสำนึก และทักษะในการช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการเสียสละเพื่อส่วนรวม

ระดับโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ ได้แก่

3.2 กลไกที่เป็นทางการได้แก่การจัดตั้งคณะบุคคลในการบริหารจัดการโรงเรียนตามระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ อย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษร ประสานเชื่อมโยงการดำเนินงานจากนโยบายถึงการปฏิบัติในชุมชนและโรงเรียน

3.3 กลไกที่ไม่เป็นทางการด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน องค์กรหน่วยงานต่างๆ ผ่านมิติทางวัฒนธรรม และความเชื่อมโยงของคนในสังคม

เป้าหมาย

เป้าหมายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ได้แก่

1) เด็กวัยเรียนในพื้นที่สูง ทุรกันดาร ห่างไกลได้รับโอกาสเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนจบหลักสูตรภาคบังคับ และสามารถเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสายอาชีพตามศักยภาพของผู้เรียน

2) ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอนมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

3) ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอน เรียนรู้ และใช้เทคโนโลยีอย่างมีภูมิคุ้มกัน เพื่อการคิดสร้างสรรค์ด้านอาชีพ และสามารถพึ่งตนเองได้

4) ผู้เรียนในโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ มีจิตใจรักบ้านเกิด และมีจิตสาธารณะทำประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

แนวทาง

แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ มี 4 แนวทาง

แนวทางที่ 1 การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ โดย

1) การสำรวจจัดทำข้อมูลประชากรของเด็กวัยเรียนในหมู่บ้าน หย่อมบ้านบนพื้นที่สูง ทุรกันดาร์ ห่างไกล เชียงรุ๊ก พร้อมการแนะแนวทางการศึกษาให้ชุมชน หมู่บ้านให้ความสำคัญกับการศึกษา และการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือเพื่อการเข้าถึงการศึกษาไม่ให้เกิดหล่น และเรียนรู้จนจบหลักสูตร ไม่ออกกลางคัน

2) เตรียมความพร้อมของโรงเรียนด้านสิ่งแวดล้อม อาคารเรียน สถานที่พักนอน สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดบริการทางการศึกษาให้ผู้เรียนบนพื้นที่สูง ทุรกันดาร์ ห่างไกล ได้เข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ

3) การกำหนดกฎ ระเบียบ การรับเด็กวัยเรียนบนพื้นที่สูง ทุรกันดาร์ ห่างไกลได้เข้าเรียนในโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ให้เป็นระเบียบเฉพาะการรับนักเรียนโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ โดยความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างสอดคล้องตามนโยบายการรับนักเรียนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4) กำหนดหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อตกลงร่วมกันในการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรมในโรงเรียน และร่วมกับเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อการจัดสรรทุนการเรียน การจัดระดมทุน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนจบหลักสูตรการศึกษา และสามารถเรียนต่อในระดับสูงขึ้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งสายอาชีพ และสายสามัญตามศักยภาพผู้เรียน

ฯลฯ

แนวทางที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น โดย

1) การจัดการเรียนรู้ในภาคปกติ พัฒนา เสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนทางวิชาการ ทักษะเทคโนโลยี และจริยธรรม ตามเป้าหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาวิกฤตเรื่องภาษาไทย รวมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักการป้องกันตนเอง และชุมชน จากภัยพิบัติทางธรรมชาติด้วยการลงมือปฏิบัติ

2) จัดการเรียนรู้เสริมในภาคประจำพักนอน เสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนทางการงานอาชีพ การสหกรณ์ การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพิ่มขึ้น

3) จัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพสถานศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

แนวทางที่ 3 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดย

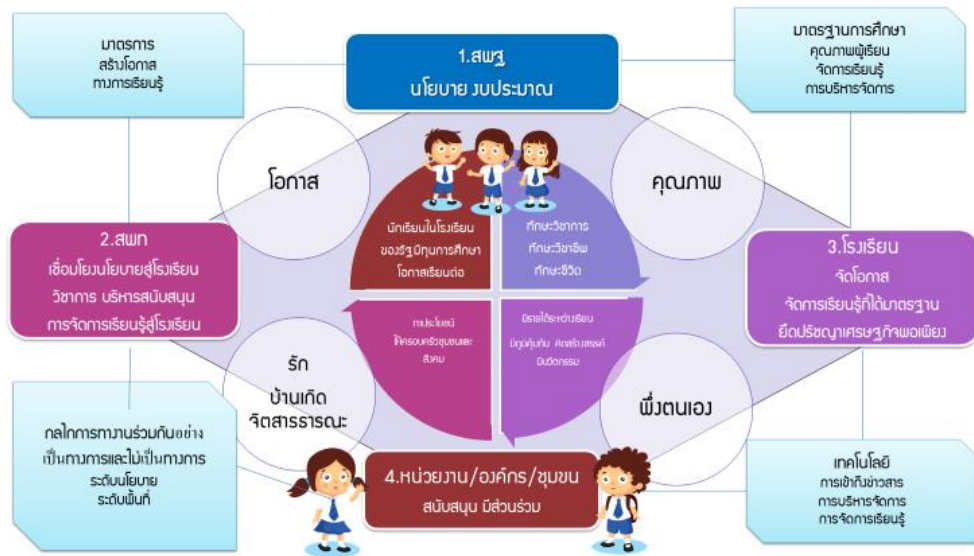
1) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เข้าถึงบริการจากรัฐ เช่น ระบบฐานข้อมูลนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (DMC) การบริหารจัดการการเข้าถึงเทคโนโลยีทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television :DLTV) และการจัดการเรียนรู้ทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Distance Learning Information Technology :DLIT)

2) จัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาให้ผู้เรียน ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ค้นหาความรู้ พึ่งพาตนเอง มีภูมิคุ้มกัน มีแนวทางการประกอบอาชีพ

แนวทางที่ 4 การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับภายในโรงเรียน ชุมชน ระดับพื้นที่ทางการศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย ใช้หลักการของ สหกรณ์ และกลไกการทำงานร่วมกันของคณะบุคคลจากภาคเอกชน ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และโรงเรียน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำงานเพื่อการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อผู้เรียนเรียนรู้ ทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม สร้างกลไกการทำงานร่วมกันทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ส่วนที่ 2

การนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ไปใช้อย่างเป็นระบบ

แผนภาพ ความสัมพันธ์เชิงระบบตามโครงสร้างการบริหารจัดการของ สพฐ. และ แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ และ เป้าหมายโดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญ

การนำไปใช้อย่างเป็นระบบ

การนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือไปใช้ อย่างเป็นระบบมี ผู้มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องตามโครงสร้างหน่วยงานที่มีภารกิจเชื่อมโยงกันได้แก่

1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กำหนดนโยบาย จัดสรรงบประมาณเพื่อนักเรียนพื้นที่ห่างไกล และงบประมาณสนับสนุนครูที่ดูแลนักเรียนประจำพักนอน อาคารพักนอน จัดสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และอำนวยความสะดวกให้ภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ชุมชน ทำงานร่วมกัน ผ่านทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพป./สพม) ดำเนินการประสานเชื่อมโยงนโยบาย และงบประมาณจาก สพฐ. สู่โรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของโรงเรียนด้านการจัดโอกาสทางการเรียนรู้ การพัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และสนับสนุนการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วน

3) โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ ดำเนินการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ให้เด็กวัยเรียนในพื้นที่สูง ทุรกันดาร ห่างไกล ได้เรียนรู้ในโรงเรียน จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จัดประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ เพื่อผู้เรียนสามารถพึ่งตนเอง และอบรมนิสัยให้ผู้เรียนสำนึกรักท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรมและมีจิตสาธารณะ จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้ครูสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงข่าวสาร และนำไปใช้สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ และร่วมทำงานประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน และชุมชน

4) ภาคส่วนต่างๆ ชุมชน สนับสนุนส่งเสริมการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน สนับสนุนทุน ทรัพยากร ภูมิปัญญา มีสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน และชุมชน เพื่อสร้างโอกาสให้เด็กในพื้นที่สูง ห่างไกล ทุรกันดาร ได้รับการศึกษาบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง และรักท้องถิ่นและมีจิตสาธารณะ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

เงื่อนไขความสำเร็จในการนำแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ไปใช้ โดยมีโรงเรียนประจำพักนอนเป็นหน่วยงานหลัก ดังนี้

1) การวางแผนปฏิบัติการประจำปีตามแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ โดยมีภาคส่วนต่างๆ ชุมชน ร่วมกันวางแผน

2) การจัดปัจจัยความพร้อมเพื่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการอย่างเหมาะสมเพียงพอ เช่น การจัดงบประมาณ การจัดคณะบุคคล สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น

3) การจัดหลักสูตรอาชีพหลากหลายเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยการปฏิบัติร่วมกันกับ ชุมชน และสังคมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

4) การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด มีจิตสาธารณะด้วยอุดมการณ์ของสหกรณ์ ทำงานอย่างมีส่วนร่วมบนฐานความเป็นพหุวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ และสามารถทำประโยชน์ให้ชุมชนโดยการนำความรู้จากโรงเรียนไปเผยแพร่ทำประโยชน์ให้กับ ตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม

5) ผู้บริหารเป็นผู้นำการสร้างกลไกการทำงานร่วมกันระดับโรงเรียน ชุมชน หน่วยงานภาคส่วนต่างๆ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ภาคผนวก

แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือด้วยวงจรคุณภาพ PDCA

แนวทางที่ 1 จัดทำมาตรการการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้

ตาราง 1 แนวทางการจัดทำมาตรการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ ตามบทบาทภาคส่วนต่างๆชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่/การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางที่ 1 การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้				
โรงเรียน	ภาคส่วนต่างๆชุมชน/	สพป./สพม	สพฐ.	เป้าหมาย นร
1. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โรงเรียนประจำพักนอน อย่างมีส่วนร่วม กับชุมชน 2. กำหนดมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ และวางแผนงานอื่นๆตามพันธกิจที่กำหนดไว้ 3. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ และคณะกรรมการดำเนินงานตาม มาตรการและแผนงานการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ให้ครบทุกแผนงาน	1. หน่วยงานองค์กร กลุ่มบุคคล ร่วมกับ โรงเรียน กำหนดวิสัยทัศน์ และวางแผนงานช่วยเหลือโรงเรียนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ ทุนการศึกษา 2. ชุมชนช่วยสร้างความเข้าใจ สนับสนุน ประชาสัมพันธ์ ผลักดันให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการสร้างโอกาสและ	1. เชื่อมโยงนโยบายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ 2. มอบหมายผู้รับผิดชอบและคณะกรรมการดำเนินงานการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ 3. จัดทำแผนงานการจัดโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ให้เด็กวัยเรียนและผู้เรียนในพื้นที่สูง และผู้เรียนในพื้นที่สูง ทุรกันดาร ห่างไกลได้รับ	1จัดทำนโยบายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้สอดคล้องตาม ยุทธศาสตร์ชาติ 2วิเคราะห์ ตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูล โรงเรียนประจำพักนอนของเขตพื้นที่การศึกษา 3พิจารณาจัดสรรงบประมาณสำหรับนักเรียนพื้นที่ห่างไกล,	1.โอกาสเข้ารับการศึกษารัฐ 2. เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ไม่ออก จนจบการศึกษา 3.โอกาสเรียนต่อในชั้นมัธยม ปลายหรือสายอาชีพหรือมี อาชีพตามศักยภาพและความสามารถ

แนวทางที่ 1 การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้				
โรงเรียน	ภาคส่วนต่างๆชุมชน/	สพป./สพม	สพฐ.	เป้าหมาย นร
<p>4. กำหนดกฎระเบียบ หลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการรับนักเรียนและอื่นๆ ตาม พันธกิจของโรงเรียน</p> <p>5 จัดทำข้อมูลสารสนเทศ นักเรียน ปกติ และนักเรียนพักนอนของ โรงเรียนลงในระบบสารสนเทศ ดิจิตอลของ สพฐ. บนเว็บไซต์ http://www.obec.go.th/ระบบงาน</p> <p>6.ทำหนังสือเสนอข้อมูลนักเรียน ประจำพักนอน เพื่อเสนอผ่านเขตพื้นที่ การศึกษา แล้วขอความเห็นชอบจาก สพฐ.</p> <p>7 รายงาน สพท เพื่อการขออนุญาต เป็นโรงเรียนประจำพักนอน ทุกปี</p> <p>8 เมื่อได้รับอนุญาต และประกาศจาก สพป สพม แล้วให้โรงเรียนตรวจสอบ คัดกรอง และบันทึกข้อมูลนักเรียน ประจำพักนอนรายบุคคล</p>	<p>ความเสมอภาคทางการ เรียนรู้</p>	<p>โอกาสทางการศึกษาอย่างเท่า เทียม</p> <p>4 ดำเนินงานตามแผนการรับ นักเรียนในโรงเรียนตาม หลักเกณฑ์เฉพาะของโรงเรียน ประจำพักนอนที่ได้ร่วมกัน จัดทำขึ้นระหว่าง สพม/สพป กับโรงเรียน และชุมชน รวบรวมตรวจสอบความ ถูกต้องของข้อมูล นักเรียน ประจำพักนอน การขอ อนุญาตเป็นโรงเรียนประจำ พักนอน</p> <p>- อนุญาต และจัดทำ ประกาศเป็นโรงเรียนประจำ พักนอนของ สพป/สพม</p>	<p>การจัดที่พัก อาคารที่พัก อาหาร เข้า เย็น การซ่อม บำรุง</p> <p>4. กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ผลการดำเนินงาน</p> <p>5. ส่งเสริมสนับสนุนให้มี งานวิจัยเพื่อนำผลงานวิจัยมา ใช้ประโยชน์</p>	

แนวทางที่ 1 การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้

โรงเรียน	ภาคส่วนต่างๆชุมชน/	สพป./สพม	สพฐ.	เป้าหมาย นร
<p>9. ดำเนินงานตามแผนงานการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ และแผนงานอื่นๆ ตามพันธกิจที่กำหนดไว้</p> <p>10. สนับสนุน ส่งเสริมแนะแนวการศึกษา ให้ เรียนรู้ได้จนจบหลักสูตรหรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นตามศักยภาพ</p> <p>11 กำกับติดตามดูแลการดำเนินงานโรงเรียนประจำพักนอนให้เป็นไปตามเป้าหมาย และพันธกิจของโรงเรียน</p> <p>12 จัดทำระบบติดตามนักเรียนหลังจบการศึกษาที่โรงเรียน</p> <p>13. ประเมินและสรุปผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินผลงานไปใช้ปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง</p>		<p>- แจ่งยืนยันจัดสรรงบประมาณตามจำนวนนักเรียน</p> <p>5 ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถ ดำเนินการพัฒนาให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมจนจบการศึกษาภาคบังคับ</p> <p>5. นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะ เป็นพี่เลี้ยง อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้โรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ</p>		

แนวทางที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น

ตาราง 2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นตามบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ภาคส่วนต่างๆ /ชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น				
โรงเรียน	ภาคส่วน ต่าง ๆ /ชุมชน	สพป /สพม	สพฐ.	เป้าหมาย นร
<p>1. วางแผนจัดทำโครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโครงการพัฒนา วิชาชีพ ทักษะชีวิต และจิตสาธารณะ รักท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น</p> <p>2. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ และคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานประกันคุณภาพภายใน</p>	<p>1. ร่วมเป็นกรรมการพัฒนาวิชาการ วิชาชีพ ด้านคุณลักษณะ และทักษะชีวิตบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>2. ร่วมทำกิจกรรมพัฒนาตามโอกาส</p>	<p>1. กำหนดมาตรการในการสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียนให้จัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ</p> <p>2. ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำโรงเรียนเพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและโครงการพัฒนา วิชาชีพ ทักษะชีวิต และจิตสาธารณะ อย่างต่อเนื่อง</p> <p>3. ดำเนินการตรวจสอบปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และ</p>	<p>1. ประกาศนโยบาย/ทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพของโรงเรียนประจำพักนอน</p> <p>2. กำกับ ติดตามการดำเนินงานการพัฒนาผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี</p> <p>3 ให้ขวัญกำลังใจแก่โรงเรียนทุกแห่งได้ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมาตรฐานได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน</p>	<p>1. มีความรู้และคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>2. มี ทักษะวิชาการ วิชาชีพ ทักษะชีวิต และ มีจิตสาธารณะ</p> <p>3. มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด การร่วมมือร่วมใจอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติไทย</p>

แนวทางที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น				
โรงเรียน	ภาคส่วน ต่าง ๆ /ชุมชน	สพป /สพม	สพฐ.	เป้าหมาย นร
<p>สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินงานร่วมกับชุมชน และ สพป./สพม. อย่างน้อย 2 ชุด คือ</p> <p>2.1 คณะกรรมการการจัดพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>2.2 คณะกรรมการพัฒนาผู้เรียนด้านวิชาชีพ และทักษะชีวิตบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>3. บริหารจัดการ จัดปัจจัยสิ่งแวดล้อม อำนวยความสะดวกให้การจัดการเรียนรู้ บรรลุตาม</p>		<p>พัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน</p> <p>4. นำผลการตรวจสอบ ทบทวน และการปรับปรุงไปใช้ และจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาและคุณภาพชีวิตของนักเรียนเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน</p> <p>5. จัดส่งเสริมสนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นขวัญ กำลังใจในการดำเนินงานของโรงเรียน</p>		

แนวทางที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น				
โรงเรียน	ภาคส่วน ต่าง ๆ /ชุมชน	สพป /สพม	สพฐ.	เป้าหมาย นร
<p>วัตถุประสงค์ของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>4. จัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน ภาคปกติ และภาคพักนอน เน้นตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>4.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน</p> <p>4.2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม</p> <p>4.3 ด้านทักษะทางวิชาชีพ เช่น หลักการและอุดมการณ์สหกรณ์</p> <p>ด้านเกษตร, ด้านงานฝีมือ ศิลปะวัฒนธรรมชนเผ่า, งานช่าง, คอมพิวเตอร์</p> <p>อาหารเครื่องดื่ม , นาฏศิลป์, ด้านการท่องเที่ยว</p>				

แนวทางที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น				
โรงเรียน	ภาคส่วน ต่าง ๆ /ชุมชน	สพป /สพม	สพฐ.	เป้าหมาย นร
<p>4.4 ด้านทักษะชีวิต เช่น ชุมชนดนตรี, ชมรมนาฏศิลป์, ชมรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม, ต</p> <p>5. ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการ พัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถที่หลากหลายเพื่อ นำมาพัฒนานักเรียน</p> <p>6. กำกับติดตามการให้การ ดำเนินงานการจัดพัฒนาผู้เรียน ตามแผนงานโครงการ และ เป้าหมายและจัดทำข้อมูล หลักฐานที่ตรวจสอบได้ จาก การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่ เกี่ยวข้อง</p> <p>7. จัดทำรายงานผล การประเมินตนเอง (Self- Assessment Report : SAR)</p>				

แนวทางที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น				
โรงเรียน	ภาคส่วน ต่าง ๆ /ชุมชน	สพป /สพม	สพฐ.	เป้าหมาย นร
<p>ตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา และตามโครงการพัฒนา วิชาซีพี ทักษะชีวิต และจิตสาธารณะนำเสนอ รายงานผลการประเมินตนเอง ต่อคณะ กรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ และจัดส่งรายงานดังกล่าวต่อ สพป./สพมเป็นประจำทุกปี</p> <p>8. พัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ โดยพิจารณาจากรายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report : SAR) และตามคำแนะนำของสพป./สพม. หรือสพฐ.</p>				

แนวทางที่ 3 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้

ตาราง 3 แนวทางการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนออนภาคเหนือ ตามบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนภาคส่วนต่างๆชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางที่ 3 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้				
โรงเรียน	ภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน	สพป/สพม	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
<p>1. วางแผนพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ตามนโยบาย สพฐ. และแนวทางการใช้เทคโนโลยี อย่างสร้างสรรค์ ภายในโรงเรียนทั้งการจัดการเรียนรู้ภาคปกติ และภาคประจำพิกนออน</p> <p>2. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ตามนโยบาย สพฐ. และตามแผนงานของโรงเรียน</p>	<p>1 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการพัฒนาระบบและแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างสร้างสรรค์ ภายในโรงเรียน</p> <p>2 หน่วยงาน องค์กร กลุ่มบุคคล ช่วยเหลือโรงเรียนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ ทุนการศึกษา</p> <p>3 ร่วมติดตามการดำเนินงานตามแผนพัฒนาระบบและแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ ภายในโรงเรียน</p>	<p>1. สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนา ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ของโรงเรียนตามแนวนโยบายการพัฒนาของ สพฐ. .</p> <p>2. ส่งเสริมการใช้ICT แสวงหาความร่วมมือ จากหน่วยงานภายนอก กลุ่มบุคคลหาผู้ / อุปถัมภ์ให้นักเรียน</p> <p>3 ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสร้างเครือข่ายเพื่อการทำงานทำ การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นทั้งด้านสายสามัญและสายอาชีพ</p>	<p>1. กำหนดนโยบายด้านการรู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนออนเพื่อการสร้างคุณภาพให้ผู้เรียนในอนาคต และลดอุปสรรคด้านพื้นที่ทุรกันดารห่างไกล</p> <p>2. กำกับ ติดตามการดำเนินงานด้านการรู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพิกนออน</p> <p>3 ให้ขวัญกำลังใจแก่สพป./สพม. และโรงเรียนทุกแห่งที่ได้</p>	<p>1. ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีภูมิคุ้มกัน</p> <p>2. นำความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้คิดสร้างสรรค์ด้านอาชีพ มีรายได้ และสามารถพึ่งตนเองได้</p>

แนวทางที่ 3 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้

โรงเรียน	ภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน	สพป./สพม	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
<p>3. จัดให้มีสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาโรงเรียนและนักเรียนเข้าถึงข้อมูล สนับสนุนการบริหารจัดการ การจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศและการจัดการเรียนรู้ ตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และตามโครงการพัฒนาวิชาชีพ ทักษะชีวิต และการพัฒนาให้มีจิตสาธารณะ</p> <p>4. ดำเนินงานตามแผนพัฒนา โดยความร่วมมือของ สพป./สพม. ภาคส่วนต่างๆ และชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นฐานข้อมูลการพัฒนา</p> <p>5. พัฒนาทักษะ ICT ให้นักเรียนเพื่อใช้ในการเรียนรู้และสร้าง</p>	<p>4. ภาคส่วนต่างๆ และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดส่งเสริมพัฒนาระบบเทคโนโลยี ของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>4 นิเทศ ติดตามผลการดำเนินงาน</p> <p>5. ส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นขวัญ กำลังใจในการดำเนินงานของโรงเรียน</p>	<p>ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและพัฒนาอาชีพในอนาคตของผู้เรียน</p>	

แนวทางที่ 3 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้

โรงเรียน	ภาคส่วนต่างๆ/ชุมชน	สพป/สพม	สพฐ.	เป้าหมาย (นร.)
<p>อาชีพ สร้างรายได้ ที่ตรงตาม ความสามารถของผู้เรียน</p> <p>6. กำกับ ติดตามการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาระบบและแนว ทางการใช้เทคโนโลยี อย่าง สร้างสรรค์ให้เป็นไปตาม เป้าหมายของโรงเรียนและ ยุทธศาสตร์ชาติ</p> <p>7. สรุปผลการดำเนินงานจาก การกำกับติดตามนำข้อมูลมาใช้ ในการปรับปรุง พัฒนางานอย่าง ต่อเนื่อง</p>				

แนวทางที่ 4 การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับโรงเรียน ชุมชน

ตาราง 4 แนวทางการพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและระดับโรงเรียน ชุมชนของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ ตามบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ภาคส่วนต่างๆ ชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางที่ 4 การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ทางการศึกษา และระดับโรงเรียน ชุมชน				
โรงเรียน	ภาคส่วนต่าง ๆ /ชุมชน	สพป./สพม.	สพฐ.	เป้าหมาย(นร.)
1. การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพัฒนา กลไกการทำงานร่วมกันในระดับ นโยบาย ระดับพื้นที่การศึกษา และ ระดับโรงเรียน ชุมชน ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อให้ทุก ภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพความ พร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาของโรงเรียนและนักเรียน	1. ร่วมเป็นกรรมการพัฒนา คุณภาพโรงเรียนและนักเรียน 2. มีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนามีส่วนร่วมในการ ดำเนินการพัฒนา 3. มีส่วนร่วมในการจัดหา ปัจจัย และระดมทุน 4. มีส่วนร่วมในการประเมินผล การดำเนินงานตามกิจกรรม	1 จัดทำโครงการเฉพาะเขต พื้นที่การศึกษาที่มีโรงเรียน ประจำพักนอน เพื่อขับเคลื่อน กลไกการทำงานร่วมกันของ สพฐ สพป/สพม โรงเรียน และชุมชน โดยมีการจัดสรร ทรัพยากร มีการจัดกลุ่มบุคคล เป็นผู้ดำเนินงานการทำงาน ร่วมกันของโรงเรียน	1 จัดตั้งคณะกรรมการ อำนวยการให้ภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ชุมชน ทำงานร่วมกัน 2 ยกระดับคุณภาพของ นักเรียนโรงเรียนประจำ พักนอน	นักเรียนพักนอนภาคเหนือ ทุกคน มีอุดมการณ์ สหกรณ์ ได้รับโอกาสเรียนรู้ มีทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพ ทักษะทางด้านเทคโนโลยี มาใช้ในการคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างอาชีพ สร้าง รายได้ สามารถพึ่งตนเอง

แนวทางที่ 4 การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับนโยบาย ระดับพื้นที่ทางการศึกษา และระดับโรงเรียน ชุมชน

โรงเรียน	ภาคส่วนต่าง ๆ /ชุมชน	สพป./สพม.	สพฐ.	เป้าหมาย(นร.)
<p>2. ให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดตารางเวลาพัฒนาคุณภาพโรงเรียนและนักเรียน</p> <p>3. ให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพโรงเรียนและนักเรียน</p> <p>4. ให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการหาปัจจัยการจัดการเรียนรู้ การระดมทุนการศึกษา เพื่อใช้ในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนและนักเรียน</p> <p>5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลคณะกรรมการร่วมกันประเมินผลการดำเนินงานตามกิจกรรม โดย รายงานการดำเนินงานในการประชุมพร้อมๆ กับการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันเป็นระยะ</p> <p>6. นำผลการดำเนินงานมาพิจารณาหาจุดดี จุดเด่น จุดควรพัฒนาว่าประสบผลสำเร็จในด้านใด และสมควรปรับปรุงในด้านใดเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานในปีถัดไป</p>	<p>5. มีส่วนร่วมในการปรับปรุงงานและพัฒนาโรงเรียน และนักเรียนอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>สำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษาภาคส่วนต่างๆ ของชุมชน และสังคม</p> <p>2. มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา ดำเนินการตามแผน มีส่วนร่วมในการจัดหาปัจจัยและระดมทุน</p> <p>มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการปรับปรุงงานและพัฒนาโรงเรียน และนักเรียนอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>3 พิจารณาจัดสรรงบประมาณ</p>	<p>ได้ รักรบ้านเกิดและมีจิตสาธารณะ นำวิทยากรจากโรงเรียนพัฒนาตนเอง ครอบครั้วสู่ชุมชน และสังคม</p>

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

1. ดร.อโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
2. ผศ.ไพรัช สู่แสนสุข มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
3. ดร.สิริมา หม่อมไหม ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยทางการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ดร.สมพร สามทองกล้า ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน
สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
5. นางเพ็ญศรี วิลาวรรณ ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย
สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมระดมสมอง

- 1.นางอรนุช มั่งมีสุขศิริ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
2. นางสาวอมรทิพย์ เจริญผล ข้าราชการบำนาญ (ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ)
3. นางสาวนงลักษณ์ เวศมรัชสกุล ข้าราชการบำนาญ (ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ)
- 4.นางลาวัลย์ ตรีเนตร ศึกษานิเทศก์ ช่วยราชการ หน่วยศึกษานิเทศก์ สพฐ.
- 5.นางสาวดุจดาว ทิพย์มาตุ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
6. นางพิมพ์ใจ มณีวรรณ ผอ.กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 34 (เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน)
7. น.ส.วราภรณ์ อนุวรรตน์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 34 (เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน)
8. ผู้บริหาร รร.บ้านกาดวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34
9. ผู้บริหาร รร.สองแคววิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34
10. ผู้บริหาร รร.ขุนยวมวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34
- 11 ผู้บริหาร รร.สบเมยวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34
12. น.ส.เพ็ญญา วงษ์ทับทิม ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 38
13. ผู้บริหาร รร.อุ้มผางวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38
14. ผู้บริหาร รร.แม่ระมาดวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38
- 15 นายจิรเมธ จันทบุรณ ผอ.กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5
- 16 นายสายัณห์ เสนวิรัช ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5
17. ผู้บริหาร รร.บ้านขุนแม่ต๋นน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5
18. ผู้บริหาร รร.บ้านห้วยปูลิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5
- 19.นางชมกัญ อินทศน์ ผอ.กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 2
- 20 นางพะเยาว์ นิยม ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
แม่ฮ่องสอน เขต 2
21. ผู้บริหาร รร.ล่องแพวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
แม่ฮ่องสอน เขต 2

22. นางชุติมา มีพัฒนา ผอ.กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา ตาก เขต 2
- 23.นายพงศกรณ์ ทองคำ ผอ.กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2
24. ผู้บริหาร รร.บ้านแม่ระเมิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2
25. ผู้บริหาร ร..บ้านผู้หญิงวิไล อมาตยกุล (บ้านเปิงเคลิง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา ตาก เขต 2

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบร่างแนวทาง

การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

1. นางสุกัญญา งามบรรจง ที่ปรึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ดร.สุรศักดิ์ อินศรีไกร ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ผศ.ไพรัช สู่แสนสุข มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
4. ดร.ลาวัญญ์ ตรีเนตรศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ดร.โอโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
6. ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. นางจารุภา สังขารมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดอบรมและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ
และการสื่อสารไปเผยแพร่
8. นส.จุฑามาศ ชีวิตโสภณ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้
ด้านเทคโนโลยี.
9. ดร.อมรทิพย์ เจริญผล นักวิชาการอิสระ

ภาคผนวก ค

เครื่องมือวิจัย

ประเด็นคำถาม การเก็บข้อมูลเชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลในการทำ SWOT

ชื่อวิจัย การวิจัยและพัฒนาแนวการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน
ประจำพักนอน ภาคเหนือ

I เก็บข้อมูล จากผู้บริหารและครู ดังนี้

😊 ข้อมูลที่เกี่ยวกับปัจจัยภายในของโรงเรียน(ที่เป็น จุดแข็ง หรือจุดอ่อน)

1. ด้านการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน(ในและนอกเวลาเรียนปกติ)
  - หลักสูตร
  - แผนการจัดการเรียนการสอน
  - สื่อการเรียนการสอน
  - การวัด ประเมินผล
  - วิธีการจัดกิจกรรม) สถานการณ์ให้ผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้/Active Learning ?)
  - ความพร้อมของผู้เรียน ต่อการเรียนรู้ในหลักสูตรที่จัด
2. ด้านผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษา
  - ผลสัมฤทธิ์ ทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ ทักษะชีวิต
3. บุคลากร :- `ความพร้อม ของครู ผู้บริหาร
4. การบริหาร
  - ให้การสนับสนุนการจัดพักนอน
  - บริหารจัดการ :- `การคัตนักเรียน,` การจัดบ้านพัก
  - ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร
5. สวัสดิการ สร้างขวัญ กำลังใจ ในโรงเรียน
6. สถานที่
  - เพียงพอ เหมาะสม ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ
7. บริบท บรรยากาศ มีจุดเด่นอะไรเป็นผลต่อโรงเรียน นักเรียนพักนอนอย่างไร
8. วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน ปกติ และ พักนอน เพียงพอ เหมาะสม
9. สาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา อินเทอร์เน็ต
10. งบประมาณ
11. รายได้ระหว่างเรียน

☺ ประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยภายนอกของโรงเรียน (โอกาส/อุปสรรค)

1. มีหน่วยงานภายนอก/ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรเอกชน หน่วยงานราชการ กลุ่ม) /ที่สามารถเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนได้บ้าง โรงเรียนเคยติดต่อ (อาสาสมัคร มูลนิธิ ผู้ใจบุญ เชิญเข้าร่วมรับรู้กิจกรรมของโรงเรียนในด้าน
  - บริจาคทุน วัสดุอุปกรณ์/
  - รับอุปการะนักเรียน
  - เป็นที่ปรึกษา
  - เป็นวิทยากร
  - ช่วยเหลือด้านแรงงาน

ฯลฯ

2. วัฒนธรรม ประเพณี บริบทของโรงเรียนที่เป็นโอกาส หรืออุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้
3. ชุมชน ที่เป็นโอกาส หรืออุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้
4. อาชีพผู้ปกครองหรือชุมชน

ฯลฯ

II ประเด็นสัมภาษณ์นักเรียน (นักเรียนประจำพักนอน 5 คน)

1. ทำไมนักเรียนจึงมาพักนอนที่โรงเรียน
2. ระหว่างที่พักที่บ้านกับพักนอนที่โรงเรียน นักเรียนชอบอะไรมากกว่า
3. นักเรียนชอบอะไรมากที่สุดในโรงเรียนพักนอน เพราะเหตุใด ตอบได้มากกว่า อย่าง 1
4. นักเรียนไม่ชอบ อะไรบ้างในโรงเรียนพักนอน เพราะเหตุใด
5. นักเรียนคิดว่าได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการมาพักนอนที่โรงเรียน
6. นักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องใดไปใช้ในชีวิตประจำวันได้บ้าง
7. นักเรียนจะเรียนต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นหรือไม่
8. นักเรียนรักคุณครู รักโรงเรียนหรือไม่
9. เมื่อจบจากโรงเรียนไปแล้ว นักเรียนจะกลับมาช่วยเหลือโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร
10. นักเรียนอยากจะชวนเพื่อนคนอื่นเข้ามาพักนอนหรือไม่ เพราะเหตุใด
11. นักเรียนที่พักนอน ทำกิจกรรมที่ไม่เหมือนกับนักเรียนไปกลับ

**แบบบันทึกการวิเคราะห์ศักยภาพ และสภาพการณ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการ
เรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ**

ที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน จากปัจจัยภายในโรงเรียนและที่เป็นโอกาสและอุปสรรคจากปัจจัย
ภายนอกโรงเรียน

ชื่อโรงเรียน .....

สังกัด .....

ผู้ให้ข้อมูล .....

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

**ศักยภาพ และสภาพการณ์ จากปัจจัยภายในโรงเรียน
บันทึกการวิเคราะห์จุดแข็ง**

.....
.....
.....
.....
.....
.....

บันทึกการวิเคราะห์จุดอ่อน

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ศักยภาพ และสภาวะการณ์ จากปัจจัยภายนอกโรงเรียน
บันทึกการวิเคราะห์โอกาส

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บันทึกการวิเคราะห์อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้บันทึก .....

ประเด็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
การตรวจสอบร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการ
เรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

ชื่อวิจัย การวิจัยและพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน
ประจำพักนอน ภาคเหนือ

วัน/เดือน/ปี ..... สถานที่ .....

- ผู้วิจัย
1. กล่าวแนะนำตัวเอง
  2. กล่าวแนะนำงานวิจัย ชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่ได้รับ
  3. ระบุเวลาโดยประมาณที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ประเด็นคำถาม

ความถูกต้อง และความเหมาะสมของร่างแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการ
เรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ

คำถามที่ 1 ความถูกต้อง และความเหมาะสมของ โครงสร้าง ประกอบด้วย ภูมิหลัง วัตถุประสงค์
คำจำกัดความ หลักการ เป้าหมาย แนวทางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน
ภาคเหนือ การนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ไปใช้ และ เงื่อนไขความสำเร็จในการนำแนวทางการ
สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนไปใช้

.....

.....

.....

.....

.....

คำถามที่ 2 ความเหมาะสม ถูกต้องของหลักการ 3 ข้อ คือ

- 1) หลักการบูรณาการ 2) หลักความเป็นระบบ 3) หลักการมีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

.....

คำถามที่ 3 ความถูกต้อง ความเหมาะสมของเป้าหมายในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน โดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ โอกาสทางการเรียนรู้ มีคุณภาพ พึ่งตนเอง รักบ้านเกิด และมีจิตสาธารณะ

.....
.....
.....

คำถามที่ 4 ความถูกต้อง และความเหมาะสมของแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ 4 แนวทาง ได้แก่

1. การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้
2. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น
3. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้
4. การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับภายในโรงเรียน ชุมชน ระดับพื้นที่ทางการศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

.....
.....
.....
.....

คำถามที่ 5 ความถูกต้อง และความเหมาะสม ของการนำแนวการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนไปใช้ ตามภาระหน้าที่ของหน่วยงาน/องค์กรในการจัดการเรียนรู้ ตามโครงสร้างของหน่วยงานที่มีภารกิจเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่ หน่วยงานกำหนดนโยบายจนถึงหน่วยงานระดับปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และชุมชน

.....
.....
.....
.....
.....

คำถามที่ 6 ความถูกต้อง และความเหมาะสม ของเงื่อนไขความสำเร็จ โดย การวางแผนปฏิบัติการ ประจำปีชัดเจนนำไปปฏิบัติได้ การจัดปัจจัยความพร้อมด้านงบประมาณ คณะทำงาน สิ่งอำนวยความสะดวก ฯลฯ อย่างเหมาะสม การจัดหลักสูตรอาชีพหลากหลาย เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติร่วมกับชุมชน อย่างต่อเนื่อง ปลุกฝังให้มีการปลุกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด มีจิตสาธารณะ และผู้บริหารเป็นผู้นำการสร้างกลไกการทำงานร่วมกันระดับโรงเรียน ชุมชน หน่วยงาน ภาคส่วนต่างๆ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบบันทึกผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
การวิจัยและพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียน
ประจำพักนอน ภาคเหนือ

วันเดือนปี .....

ผู้บันทึก .....

สาระสำคัญ .....

.....

.....

ข้อคิดเห็น

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมิน ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ของแนวทางการสร้างโอกาสและ
ความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนภาคเหนือ

โปรดพิจารณารายการประเมินแต่ละรายการว่ามีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์
ในการนำไปปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับน้อยสุดคือ ไปจนถึงระดับมากที่สุดคือระดับ 1-5 ตามลำดับ

รายการประเมิน	มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์					
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด	หมาย เหตุ
	1	2	3	4	5	
แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้						
แนวทางที่ 1 การจัดทำมาตรการเพื่อการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้						
แนวทางที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น						
แนวทางที่ 3 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้						
แนวทางที่ 4 การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับภายในโรงเรียน ชุมชน ระดับพื้นที่ทางการศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน						
เป้าหมายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ						
1) เด็กในพื้นที่สูง ทุกกันดารห่างไกลได้รับโอกาสเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนของรัฐ						
2) ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน						
3) มีภูมิคุ้มกัน สามารถพึ่งตนเอง						
4) มีจิตใจรักบ้านเกิด และมีจิตสาธารณะสาธารณะทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม						

รายการประเมิน	มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์					
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	หมายเหตุ
	1	2	3	4	5	
บทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน/องค์กรในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ						
1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำนโยบาย งบประมาณส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ						
2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพป/สพม) หน่วยงานที่เชื่อมโยงนโยบายจาก สพฐ. ไปสู่ระดับปฏิบัติการในโรงเรียน ทั้งในด้านวิชาการ การบริหารและการสนับสนุนการดำเนินการของแต่ละโรงเรียน						
3) โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือ เป็นหน่วยงานหลักของการจัดการเรียนรู้ มีนักเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้ ที่ดำเนินการภายใต้การนำของผู้อำนวยการโรงเรียน						
(4 ภาคส่วนต่างๆชุมชน สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของ/โรงเรียน สนับสนุนทุน ทรัพยากรภูมิปัญญาที่มีสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน						
เงื่อนไขความสำเร็จ						
1)การวางแผนปฏิบัติการประจำปีตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติได้						
2) การจัดปัจจัยความพร้อมด้านงบประมาณ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสมเพียงพอ						
3) การจัดหลักสูตรหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการผู้เรียนและบริบทพื้นที่และได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง						

รายการประเมิน	มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์					
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	หมายเหตุ
	1	2	3	4	5	
4) การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด มีจิตสาธารณะด้วยอุดมการณ์ของสหกรณ์ ทำงานอย่างมีส่วนร่วมบนฐานความเป็นพหุวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ						
(5) ผู้บริหารเป็นผู้นำการสร้างกลไกการทำงานร่วมกันระดับโรงเรียน ชุมชน หน่วยงาน ภาคส่วนต่างๆ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ –นามสกุล (ภาษาไทย) นางอรนุช มั่งมีสุขศิริ
ชื่อ –นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mrs. Oranuch Mungmesuksiri
- ตำแหน่งปัจจุบัน นักวิชาการศึกษาคำนาถการพิเศษ
สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ประวัติการศึกษา
Ph.D. in Faculty of Education Panjab University Chandigarh, India 2544
การศึกษามหาบัณฑิต การวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2539
การศึกษามหาบัณฑิต มัธยมศึกษา เอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน 2528
- ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา
คณะทำงานประชุมเชิงปฏิบัติการออกแบบโครงการวิจัยภายใต้แผนวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่นวัตกรรม
การศึกษา (คำสั่ง สพฐ.497/2562 สั่ง ณ วันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2562)
อาจารย์ที่ปรึกษาพิเศษงานวิจัย ประจำการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคง
สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สจว.สพฐ.) รุ่นที่ 6
(คำสั่ง สจว. ที่ 12/62 สั่ง ณ วันที่ 24 มกราคม พ.ศ.2562)
คณะกรรมการดำเนินงานโครงการวิจัยประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน (คำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ 236/2558 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2558)
- ผลงานวิจัย
  - การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะและทักษะของนักเรียน
แผนบูรณาการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ปี พ.ศ. 2562
  - การวิจัยและพัฒนาแนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำ
พักนอน ภาคเหนือ แผนบูรณาการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2562
  - การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบพัฒนาคุณภาพครูให้เป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยใช้
สถานศึกษาเป็นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับคุรุสภา
เมื่อ กุมภาพันธ์ 2559-2560
  - การวิจัยเรื่อง Best Practices of Secondary Level Alternative Delivery Modes (ADMs) in
Southeast Asia: A Case Study of the Home School Program in Thailand
ปี พ.ศ. 2559